

5 tarptautinė taikomosios kalbotyros konferencija
KALBOS IR ŽMONĖS:
KOMUNIKACIJA DAUGIAKALBIAME PASAULYJE
2019 m. rugsėjo 26–28 d.
Vilnius, Lietuva
Pranešimų santraukos

5th International Conference of Applied Linguistics
LANGUAGES AND PEOPLE:
COMMUNICATION IN A MULTILINGUAL WORLD
26–28 September 2019
Vilnius, Lithuania
ABSTRACTS

PLENARINIAI PRANEŠĖJAI / PLEARNARY SPEAKERS**Monika S. Schmid**

University of Essex, United Kingdom

When is a bilingual an attriter? – Bilingualism as a two-way street

Despite increasing evidence from psycho- and neurolinguistic investigations that multilinguals use and process all of their languages – including the native one – differently from monolinguals, there remains a strong bias in research and theory towards L2 development and L1-to-L2 transfer. The prevalent assumption is (still) that the native language, once completely acquired, is immune to change. On this view, the process we refer to as 'language attrition' only takes place when underlying representations are affected, and is confined to relatively few extreme situations of very long-term disuse of the native language. This presentation will discuss to what extent first language attrition is part and parcel of the overall process of multilingual development, to what extent it is shaped and constrained by external factors (such as age at learning or frequency of use), and whether it is possible to distinguish attriters from non-attriters.

Anna Mauranen

University of Helsinki, Finland

Research writing in change: the influence of English as a Lingua Franca

Academia is struggling with enormous changes in a globalized world where mobile students and researchers increasingly acquire their education and make their careers in different locations at different times. English is the unquestionable global lingua franca in this complex and fast-changing universe. It is an additional language to the vast majority of researchers, and most English-language academic publishing comes from countries outside the Anglo-American sphere. Against this background, we need to re-think the kinds of English that are most appropriate for present-day needs. We must ask what kinds of texts work best in the context of a variable, heterogeneous and changeable global text culture that incorporates a complex mix of cultural and linguistic traditions. In this talk I discuss determinants and effects of change and look into academic texts written in English as a lingua franca by researchers from diverse backgrounds. I argue that in the context of writing for a global audience, the notion of ‘a good text’ must embrace rhetorical and lexicogrammatical variability and accept that norms and standards are increasingly emergent and take place without top-down regulation.

Daniel Perrin

Zurich University of Applied Sciences, Switzerland

Multilingualism and the media: identifying critical issues and scrutinizing ideologies of research

Throughout communities, humans have used language and languages to communicate through media. The contexts and practices of using languages and media have been changing, though, with developments such as mediatization, digitalization, and globalization.

To what extent and how this interplay and change can be understood and illuminated depends on researchers' ideologies, theories, and methods of analysis. So the keynote begins by critically and historically contextualizing the topic and its investigation and explaining the choice of practical examples.

After developing working definitions of the key concepts *multilingualism* and *media*, I outline three layers of the interplay between these two concepts: a macro layer of sociocultural change; a meso layer of organizational design; and a micro layer of agents' individual practices of language and media use.

Throughout these layers, scalable dimensions of the interplay between multilingualism and media can be observed: the paradigmatic, the syntagmatic, and the contextual dimension. They serve as an organizing principle to discuss relevant contributions to the field and to identify critical issues.

I argue that future research has to elaborate on the dynamics and complexity of multilingualism in the media in order to explain how, by whom, why, and with what consequences it is practiced. This also implies that practices and ideologies of research on multilingualism and media need to be reconsidered.

KOLOKVIUMAS / COLLOQUIUM

INNOVATION IN SPEECH DEVELOPMENT AND THERAPY BASED ON RESEARCH

Chair Valéria Juhász

University of Szeged, Hungary

Valéria Juhász, Márta Radics

University of Szeged, Hungary

Vocabulary development of typical and atypical primary school children vs. lexicons of schoolbooks

Anett Aszalai

University of Szeged, Hungary

Speech-associated attitude of stuttering and nonstuttering Hungarian children

Veronika Kálló

University of Szeged, Hungary

Potential uses of modeling of articulatory movements in speech therapy

Tamás Erdei

University of Szeged, Hungary

Discourse marker usage of Hungarian children

Marian Havadi-Nagy

University of Szeged, Hungary

Presenting a novel approach in the therapy of myofunctional dysfunction: oral-motoric therapy with the LingualBalance OTKT orofacial tactile-kinesthetic training programme

Speech therapy focuses on the understanding of children and adults having speech and linguistic malfunctions; it deals with the possibilities of therapy and establishes actions for information dissemination concerning the speech malfunction phenomena. Therapy can only be successful if it applies methodology based on evidence, and it builds on a multifaceted aspect of cooperation: between the person with speech malfunction and their environment, the experts, the training institutions and the research workshops.

The symposium presents five papers that introduce the different groups of children with speech and linguistic malfunctions from a special point of view. The research covers particular fields of speech therapy (myofunctional speech malfunctions, stuttering, dyslexia), thus they are gap fillers.

The level of the vocabulary development decisively determines the reading, reading comprehension and learning abilities, too. The authors of the first paper compare the lower grade dyslexic primary school students' active pre-school vocabulary assessment results with that of the typical primary school students and give an analysis by the error type. It follows directly from the results that vocabulary development should not only be done in general, but in the pre-school mother tongue education special attention must be paid to the involvement of tasks that were consciously assembled according to the common error types.

In the focus of the second paper is a very common field of speech therapy development activity, i.e. the therapy of articulatory malfunctions. According to the hypotheses of the research the postural, positional situations and motions of the whole body, the arms, the lower arms and the hand can model the positions and motions of the tongue. According to the experience of the case studies application of the elements of the method enriches procedural possibilities of voice development and may increase their effectiveness. The research was carried out on a one hundred-pupil sample, and the results show that postures of the body and body parts are able to retrieve or facilitate the reproduction speech sounds.

Supporting the formal part of speech is a fundamental task of the therapy of many speech malfunctions. The third paper presents an innovative way in the field of oro-motor development. A novel approach and training scheme in myofunctional dysfunction therapy is proposed. The LingualBalance OTKT (orofacial tactile-kinaesthetic training programme) uses tactile stimulation and the training of peripheral speech organ movements to improve orofacial function (speech, swallowing, mastication) and oral sensitivity.

The fourth paper presents the characteristics of communicative behaviour with stuttering and nonstuttering children. Little is known about what pre-school children think of their non-fluency phenomena. The understanding of behaviour connected to speech may add to the therapy of stuttering children and may be well used in the differential diagnosis in the childhood non-fluency.

The fifth paper is about the appropriate usage of discourse markers, which is a necessity of successful communication and language use. The speaker utilizes these to help and inform the listener how to interpret the utterances, and in what way the speaker relates to their contents. We present a few examples from a number of corpora, of the discourse marker use of children with and without language disorders, as well as adult discourse marker use.

KOLOKVIUMAS / COLLOQUIUM

LANGUAGE, PRESCRIPTION, NORMATIVITY

Chair Loreta Vaicekauskienė

Vilnius University, Lithuania

Introduction Loreta Vaicekauskienė

Vilnius University, Lithuania

Vuk Vukotič

Vilnius University, Lithuania

Language, norm and the speaker in public discourse by internet commentators

Eglė Jankauskaitė

Vilnius University, Lithuania

Literary editors, authors and the linguistic norm

Loreta Vaicekauskienė

Vilnius University, Lithuania

Prescriptivism in mother tongue education

Ramunė Čičirkaitė

Institute of the Lithuanian Language, Lithuania

Standard norm and the media: change of pronunciation over time

Giedrius Tamaševičius and Laima Nevinskaitė

Vilnius University, Institute of the Lithuanian Language, Lithuania

The “forbidden” words in Lithuanian TV and radio 1960–2010

Dalia Ona Pinkevičienė

Vilnius University, Lithuania

In-group codes and normativity in workplace settings

In linguistic scholarly literature, the language norm is understood to be emerging from two different sources: the norms can develop from natural, contextualized language use, but can also be externally imposed and subsequently internalized (c.f. Bartsch 1982: 62). In the first case, we are dealing with a *linguistic / social / functional norm*, while in the second – with a *cultural norm*; this difference is also referred to as *quantitative vs. qualitative, factual vs. codified* norms (Rey 1979, as quoted in Fjeld 2002; Vannebo 2008 [1980]: 78, 84). The idea of the panel is to approach language and norm, the relationship between the norm and linguistic reality, prescriptivist ideas and practices, the consequences they have for the use of language, style and domains of use from various perspectives. The speakers will be presenting both the external (institutional linguistic regulation) and the internal (based on the understanding of normativity of the users themselves) perspectives; both on the ideological level and the level of language use; both in the public and the private domains.

After the introductory presentation (Vaicekauskienė), the panel will begin with a presentation on how the scientific term *linguistic norm* is understood in public discourse, primarily in the discourse of internet commentators (Vukotić). The concepts that relate to it, such as *correctness, purity, language quality* etc., reveal differently ideologized relationship between *language* and *speaker*. On the one hand, language is equated with the externally enforced norm; on the other, language and norm are understood as the “mean average” of the speakers, the product of their communication. The presentation discusses the processes of ideologization in Lithuanian, Norwegian, and Serbian internet discourses and explains the differences between them by looking at different historical and political factors.

Following presentations will focus on the notions held by language professionals – language editors and mother tongue educators – about the language “quality” and literacy. The role of editors, seen in scholarly literature as ranging from passive subjects of standardization (Riley 2007: 235) to the powerful creators of language norms (Joseph 1987: 114), will be discussed, as well as Lithuanian editors’ and authors’ professional self-perception, revealed through interviews (Jankauskaitė). The analysis of Lithuanian mother tongue teaching revealing the understanding of the norm in the context of the education system will be presented. It shows that language teaching in Lithuania is based on the external norm, imposed by language experts. From the linguistic and the historical perspectives, looking at the development of the education system, it can be claimed that the mother tongue textbooks of the 21st century have not reached the level of linguistic education seen developing over the last few decades in the Western education systems. This conclusion is supported by the analysis of prescriptivist ideas in education, showing that the notion of “best language” in Lithuanian schools is intertwined with the pre-scientific academic paradigm, characteristic of language education from the early modern times (Vaicekauskienė).

The current scholarship has strong reservations regarding the effects of prescriptivism on language use; it has been claimed that prescription does not influence language change except for the most superficial level (c.f. Språkriktighetsboken 2005: 28; Moschonas 2019). Our panel will discuss this from the perspective of the media (TV and radio) norm development, by comparing the public language use with the prescriptive norms and exploring the role media plays in sociolinguistic change, the symbolic value of linguistic forms and the society’s notions of “best language” (Tamaševičius, Nevinskaitė and Čičirkaitė). Research shows that the actual pronunciation norm is quite different from the prescribed one, even in the case of thoroughly prepared news-reading by trained anchors, whose broadcasts are traditionally considered to be the main space that disseminates standard language (c.f. Bell 1983). The gap between the two norms existed in the Soviet era and is only widening today. The same can be said about lexicon, based on research investigating the use of the words and expressions that are deemed “incorrect” by official language authorities and therefore systematically erased from the speech of the media. These “forbidden”, “unsuitable”, “secondary” norm variants have not vanished from the public speech despite decades of intensive surveillance and control on language by state institutions. Building upon the theoretical notion of style and as well as development and informalisation of the media, the causes behind the use of the ‘incorrect’ styles will be discussed.

Finally, the panel will set aside the institutional normativism and examine the norms that emerge within a community (Pinkevičienė). Communities of practice create their own linguistic norm, an inner code, which can be very different from the standard language norm. Typical examples of such groups can be found in workplace settings. The in-group code is considered a relatively stable set of linguistic features (a shared repertoire), characterized by distinctive vocabulary, certain symbols and rituals, levels of formality and insertions of words and phrases from other languages. It depends on various social variables among the group members – their age, gender, ethnicity, type of work and differences in power. Various types of such in-group codes are illustrated with discourse examples from four Vilnius-based workplaces.

References

- Bartsch, Renate (1982) The Concepts of "Rule" and "Norm" in Linguistics. *Lingua* 58, 51-81.
- Fjeld Vatvedt, Ruth (2002) Normering i klemme mellom språkteknologiske og pedagogiske ordbøker. *LexicoNordica* 9, 131–148.
- Joseph, John (1987) *Eloquence and power: The rise of language standards and standard languages*. London: F. Pinter.
- Moschonas, Spiros A. (2019) Correctives and language change. In M. Sekali, S. Raineri, A. Leroux (eds) *Linguistic Correction/Correctness*. Paris: Presses de Paris Nanterre.
- Riley, Philip. (2007) *Language, Culture And Identity*. London, New York: Continuum.
- Språkriktighetsboken* (2005) Utarbetad av Svenska språknämnden. Norstedts Akademiska Förlag.
- Vannebo, Kjell Ivar (1980 [2008]). Om språkvitenskapens norm-begrep. *Normer strukturer og ferdigheter*. Red. Svein Lie and Geirr Wiggen. Oslo, Novus

KOLOKVIUMAS / COLLOQUIUM**HERITAGE LANGUAGES IN DIASPORA****Chair Meilutė Ramonienė**

Vilnius University, Lithuania

Shahzaman Haque

INALCO, Paris, France

Language practices of asylum seekers in France: focus on Urdu speakers

This paper draws upon the ongoing empirical observations on the language practices and rights of asylum seekers in the camps of France. The fieldworks and first preliminary observations were conducted in the four different sites under the framework of the research project “Linguistic and intercultural mediations in a context of international migrations” (Liminal) funded by National Agency of Research (ANR), France. The four sites are Calais and three camps are located in the Paris region. Ethnographic and sociolinguistic tools like questionnaire, interviews, field notes, participant observations were employed in order to collect the data. The main findings are that though the French language is the absolute hinderance for South Asian migrants, many associations and in particularly England based associations have eased somewhat the addressals by providing services of interpreters and translators besides English as the lingua franca. Different degree of truncated competencies in English of the asylum seekers as well as the social workers of the associations were noted. French classes are regularly held for those migrants who have been granted a residence in some of the camps. Other languages like varieties of Arabic, Berbere and languages of Africa like Soninké, Bambara, Haussa, Swahili were also found to be spoken by the social workers. It is considered as the linguistic right that the application of asylum seekers are heard and interviewed in their mother tongue. Urdu appears to be the vehicular languages among the different ethnicities of Pakistan and Afghanistan in order to communicate between them and with the researchers. Camps have the ambiance of superdiversity where the different representation of identities and languages are mobilized. A growing number of lexical items have emerged as the ‘language of the migrants’ which are employed also as the lingua franca and some common items are used with different meanings in different languages.

Frederik Bissinger

Stockholm University, Sweden

Family language policy in the light of harmonious bilingual development: the case of a Lithuanian-Swedish patchwork family in Sweden

Lithuania is still struck by extensive emigration which results in a negative net migration (Statistics Lithuania, 2019). As a significant number of children is among the emigrants, there are several matters of high sociolinguistic and psycholinguistic relevance to be investigated: the maintenance of the Lithuanian language among these children, the development of their identity, their bilingual or multilingual development, the families’ well-being. Even though there has been research on recent Lithuanian migration (e.g. Ramonienė 2015; Jakaitė-Bulbukienė 2015; Liubinienė 2010; Tamošiūnaitė 2008), Lithuanian migration to Sweden is under-researched.

The current study addresses this research gap and investigates the family language policy of a Lithuanian-Swedish patchwork family in Sweden. Besides applying the framework of (family) language policy by Spolsky (2004, 2009, 2012), the study connects to the rather recent harmonious bilingual development

approach (De Houwer 2015) to consider also the family's well-being and linguistic conflicts. The main questions posed are the following: a) What role do Lithuanian and Swedish play within the family? b) What are the linguistic conflicts in the family, if any, related to? c) To what degree can the bilingual development in the family be described as harmonious, frustrated or conflictive?

Analyzing interview data and self-recordings provided by the investigated family, the study provides first an overview of the language practices, ideologies and management efforts within the family. It is shown that Swedish plays a dominant role within the family as it is the most common denominator for communication at home. Even though there are positive beliefs about bi- and multilingualism within the family, there are certain management efforts to restrict the use of Lithuanian at home. Lithuanian takes more the role of a learned language. Furthermore, Swedish is the language of socialization for the children in the society which is considered as another explanatory factor for the Swedish dominance. Elaborating on linguistic conflicts which the Lithuanian-speaking members of the patchwork family encounter, the study illustrates that these conflicts are related to certain beliefs, management efforts and identity construction. In conclusion, the case study sheds some light in challenges that immigrant (patchwork) families encounter in relation to their language maintenance efforts on which further research can build on.

Inga Hilbig

Vilnius University, Lithuania

Failing to communicate with children in minority language: the emotional aspect

Various studies show that child bilingualism with a minority language is universally desired by the parents (Jakaitė-Bulbukienė 2015, 2015; De Houser 2017; Hilbig 2019). However, success in raising such bilingual children is far from being a given. Parents face many difficulties, including various emotional problems. The aspect of negative emotions of minority mothers trying to bring up their children bilingually is a relatively new topic (dating from Okita 2002), and has not been discussed in the context of Lithuanian emigration yet.

The presentation deals with negative emotional experiences of Lithuanian women from ethnically mixed families living abroad. The scope of presentation is limited to the so far non-documented cases when mothers fail to introduce or establish the model of communication in Lithuanian – when they do not talk or stop talking in it with their children over the time. The two case studies analysed are based on semi-structured interviews. The research material was also supplemented by Facebook posts and comments of other Lithuanian emigrant mothers in similar situations.

The results reveal that mothers might not experience talking in Lithuanian as a natural thing anymore and suffer from not meeting the expectations of the Lithuanian community who considers it being abnormal or even a betrayal of the national identity. Women have to deal with various inner tensions and conflicts, like trying to reconcile the need to integrate, and pass on their language on the other side; desire to keep a good relationship with children, and make them speak Lithuanian if they resist it. Women often see themselves as bad mothers and regret that they made mistakes or did not do their best. Overall, feelings of anxiety, disillusion, failure, shame and guilt are the dominating ones.

Evgeniia Molnar

University of Pannonia, Hungary

“I can understand it, I can speak it, but something feels wrong”. A study of language attrition among Russians living in Hungary

Individuals who use more than one language in their everyday life often experience cross-linguistic influence, which for a long time in the literature of bilingualism has been considered to be unidirectional: the effects of the first language (L1) on the second (L2). The bidirectionality of crosslinguistic influence (Sharwood Smith 1982) has not got enough attention while it is a well-known phenomenon and recently

labeled as language attrition. The present study is focussed on the first language attrition and examines which language levels (lexical, pragmatic) are mostly affected by the socio- and extralinguistic factors in an L2 environment. The participants of the study are Russians living in Hungary for 7 years and more. The present study involves elicitation of oral and written data in Russian. An assessment of the participants' personal background, language use, and language attitudes was collected via sociolinguistic questionnaires and individual interviews. The questionnaire was adapted from a version created by Schmid (2005) and was translated into Russian. Three indices (i.e. choice, contact, attitude) were calculated for each participant as well as the average score of the whole group of participants. It is suggested that particular socio- and extralinguistic factors have the strongest impact on L1 of the participants. The relatively similar range of values of the three indices (0,62; 0,61; 0,66) indicate that, for the most part, the participants in the bilingual group are comparable with respect to the amount of language contact with the L1, the frequency of L1 language choice, and their attitudes towards the L1. The results of the statistic analyses showed positive correlation between language choice and contact, as well as choice and attitude, although the correlation between contact and attitude was not observed. As the reduced score of the variables correlate with decreased L1 proficiency, a lower performance is expected both at lexical and pragmatic levels from those participants, whose indices are negative. The interviews support the average rating scale score of three indices of individual participants and provide with detailed overviews of self-report of language proficiency, language choice, bilingualism, emigration and attitudes.

PRANEŠIMAI / INDIVIDUAL PAPERS**Sari Ahola, Henna Tossavainen**

University of Jyväskylä, Finland

Rater perceptions on spoken Finnish used by L1 Thai speakers in a test situation

This paper studies the assessment of spoken language skills of L1 Thai speakers taking part in the Finnish intermediate level test administered by the language testing system the Finnish National Certificates of Language Proficiency (NC). The aim of the paper is to describe what perceptions NC raters had regarding spoken Finnish skills of L1 Thai speakers and what comments the raters had on these language skills and how the identification of the learners' L1 influenced the raters' perception of the learners' language skills.

Raters often identify L1 Thai speakers in the way they pronounce Finnish, because there are differences between the basic characteristics of the phonological and prosodic system in Finnish and Thai. Pronunciation difficulties are often connected with not understanding the spoken product though understanding itself is very personal in nature (Munro & Derwing 1995). In the assessment situation, raters have different views on the significance of different language features on the command of language. Different perceptions reflect on the differences between the proficiency levels and also as differences in severity and lenience between the raters (Davis 2016). Furthermore the raters' personal experiences, likings and dis-likings can influence in the background (Hamp-Lyons 2000).

The data were gathered from the research project Broken Finnish: Accent perceptions in social gate-keeping funded by Academy of Finland. The project studies, via five L1 languages, the influence of foreign accent on assessing spoken Finnish. L1 Thai learners (N=10) are one in the group of five L1 speakers. In the project, qualified and trained Finnish raters (N=44) granted their assessment to a learner speech using a general holistic criterion and six analytical criteria. In addition, the raters were asked to write their observations on the learner product and to name the learners' L1 and to give reasons to their assumptions.

The paper consists of both quantitative and qualitative data focusing mainly on the qualitative one based on the raters' written comments. Discourse analysis was used to analyse the raters' written output. Written observations appear to carry in them a variety of perceptions regarding language skills which in turn show reflections to the society at large, culture and era and the overall context surrounding the raters. The quantitative data were used to statistically analyse how the raters identified the learners' L1 and what significance this identification has on the assessments. This analysis was carried out by means of MRFM model of the Facets program. Preliminary results indicate that L1 Thai speakers are granted better assessments in the six analytical criteria than in the one general criterion. This indicates that there is a strong will from the raters to support speakers who have a lot of difficulties learning the Finnish language.

References

- Davis, L. 2016: The influence of training and experience on rater performance in scoring spoken language. *Language Testing* 33(1), p. 117–135.
- Hamp-Lyons, Liz. 2000. Social, professional and individual responsibility in language testing. *System* 28, 4, p. 579–591.
- Munro, Murray J. and Derwing, Tracey M. 1995: Foreign Accent, Comprehensibility, and Intelligibility in the Speech of Second Language Learners. *Language Learning* 45(1) p. 73–97.

Daniel Taiwo Ajani

The Polytechnic, Ibadan, Nigeria

Grammatico-semantic content of primitives in the major themes of Newswatch's reports on Nigerian politics

Semantic primitives are conceptual words of natural language with universal meanings. These words describe other words conceptually and not themselves. They are capable of indicating politics-driven engagement of language in reportage of Newswatch magazine on politics in Nigeria. Previous studies on political reports in the media have given attention to deployment of language in editorials, various distinct styles of presentations and sundry other issues considered worthy of serious examination or exploration neglecting grammatico-semantic content of the semantic primitives engaged in such studies. This current study, therefore, through survey and descriptive methods, examined the distribution of semantic primitives in the reports on politics in Nigeria in Newswatch newsmagazine. The employment of these two methods yielded salient information on features of language and the observable patterns of their interconnectedness; the major themes they project and their grammatico-semantic content.

The study adopted relevant aspects of Anna Wierzbicka's Natural Semantic Metalanguage (NSM) theory and Vyvyan Evans' Lexical Concept and Cognitive Model (LCCM). The former handled the semantic primitives and their imports while the latter concerned itself with the lexical concepts of the primitives.

Data were collected synchronically from 48 purposively sampled 2010 editions of Newswatch newsmagazine from where a corpus of one million words was built for the study. The resulting quantitative data were analysed with 2015 Wordsmith 6.0 version while the qualitative aspect of the data were subjected to lexical concepts analysis.

The findings revealed that, semantic primitives associated with the theme of governance, electoral process, political power and party politics are identified in 30 categories: Negation, Possession, Personhood, Number/Partitivity, Temporality, Demonstrator, Causality, Action, Counter-Factuality, Ability, Species, Spatiality, Intensity, Descriptor, Appearance, Existence, Episteme, Desirability, Sight, Cognition, Speech, Quantity, Object/Matter, Motion, Factuality, Affectionality, Occurrence, Audition, Cessationality and Contact.

The themes of Electoral process and Governance were predominantly marked by nominal/verbal collocates; the theme of Political power was marked by adjectival/ verbal collocates and Party politics theme was marked by nominal/adjectival collocates.

Daiva Aliūkaitė

Vilniaus universitetas, Lietuva

Bendrinė kalba kaip (ne)atpažįstamas kodas, arba regiolektinių bruožų kliūtys perceptyvosios dialektologijos tyrimuose

Pranešime, remiantis projekto „Regioninių variantų ir tariamosios bendrinės kalbos (kvazistandarto) sklaida XXI amžiaus pradžioje: perceptinis tyrimas“ (2017–2019 m., remia VLKK) duomenimis, svarstomas bendrinės kalbos (ne)atpažįstamumo tarp paprastųjų kalbos bendruomenės narių klausimas.

Projekto „Regioninių variantų ir tariamosios bendrinės kalbos (kvazistandarto) sklaida XXI amžiaus pradžioje: perceptinis tyrimas“ objektas – perceptinė variantų kategorizacija. Taigi taikant perceptyvosios dialektologijos metodologiją (plg. Preston 1999: xxiii–xl) buvo parengta tyrimo anketa, aprėpianti klausimus ir užduotis paprastiesiems kalbos bendruomenės nariams, skirtas jų perceptinei kompetencijai išsiaiškinti. Tarp kitų užduočių tyrimo anketoje įtrauktos ir tekstų-stimulų vertinimo užduotys. Tekstų-stimulų tekstynas suformuotas vadovaujantis pagrindiniu kriterijumi – siekiu nustatyti naujųjų tarminių darinių (geolektų, regiolektų) požymius, kurie lemia (gali lemti) tariamosios bendrinės kalbos (t. y. kvazistandarto) vaizdinius. Taigi 8 tekstų-stimulų stimulynas, apimęs 14–19 sekundžių spontaniško kalbėjimo fragmentus, atstovauja regiolektinių zonų variantams: du tekstai-stimulai – pietų aukštaičių regiolektui; du tekstai-stimulai – žemaičių regiolektui; vienas tekstas-stimulas – šiaurinių vakarų aukštaičių regiolektui; vienas tekstas-stimulas – vakarinių rytų aukštaičių regiolektui; vienas tekstas-stimulas – pietinių vakarų aukštaičių regiolektui; vienas tekstas-stimulas – rytinių rytų aukštaičių regiolektui. Tekstai-stimulai reprezentuoja vadinamąjį blankųjį tarmiškumą, t. y. antrinius ir / ar tretinius bruožus (plg. Taeldeman 2010: 362–363; Aliūkaitė, Mikulėnienė 2014: 257–262; Geržotaitė, Mikulėnienė 2014: XIII žemėlapis ir komentaras (sp. įklija)). Jiems vertinti skirtos keturios tradicinės perceptyvosios dialektologijos tyrimų užduotys: panašumo į bendrinę kalbą ir į kalbinę gimtinę (žr. Diercks 2002: 51–70), taisyklingumo, patrauklumo. Dviejų iš jų – panašumo į bendrinę kalbą ir taisyklingumo verčių – duomenys sudaro galimybę identifikuoti, kur prasideda ir kur baigiasi objektyvusis tarmiškumas paprastajam kalbos bendruomenės nariui, taigi išryškėja, kurios tarmiškumo charakteristikos lemia bendrinės kalbos (ne)atpažįstamumą.

Pranešime, nagrinėjant 1064 tiriamųjų (1–4 klasių gimnazistų) iš 24 vietovių, pakliūvančių į susiformavusio (ar besiformuojančio) tradicinės tarmės pagrindu varianto zoną (t. y. žemaičių regiolektų, šiaurinių vakarų aukštaičių regiolektų, pietinių vakarų aukštaičių regiolektų, vakarinių rytų aukštaičių regiolektų, rytinių rytų aukštaičių regiolektų, pietų aukštaičių regiolektų), taip pat iš didmiesčių, tekstų-stimulų perceptijos duomenis, grindžiama išvalga, kad paprastojo kalbos bendruomenės nario bendrinės kalbos (ne)atpažinimas gali įvykti, kai tarmiškumo charakteristikos yra (vs nėra) identifikuojamos kaip tarmiškumo charakteristikos. T. y. bendrinė kalba, kaip stebėjimo artefaktas (dėl termino žr. Günther, Levitin ir kt. 1996: 409–410; cituojama iš Kretschmar 2009: 242–243; taip pat žr. Bounds 2015: 37–44), funkcionuoja tik santykyje su tarpe, kaip stebėjimo artefaktu, ir atvirkščiai – tarmė, kaip stebėjimo artefaktas, funkcionuoja tik santykyje su bendrine kalba, kaip stebėjimo artefaktu.

Literatūra

- Aliūkaitė, D., Mikulėnienė, D., 2014b. Geolektų ir regioninių dialektų formavimosi ypatumai Lietuvoje. In: XXI a. pradžios lietuvių tarmės: geolingvistinis ir sociolingvistinis tyrimas. Žemėlapiai ir jų komentarai. Sud. D. Mikulėnienė, V. Meiliūnaitė. Vilnius: leidykla „Briedis“, 257–262.
- Bounds, P., 2015. Perceptual Regions in Poland: An Investigation of Poznań Speech Perceptions. *Journal of Linguistic Geography*, 3, 34–45.
- Diercks, W., 2002. Mental Maps. Linguistic-Geographic Concepts. In: *Handbook of Perceptual Dialectology 2*. Eds. D. Long, D. R. Preston. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 51–70.
- Geržotaitė, L., Mikulėnienė, D., 2014. Geolektų ir regiolektų formavimasis Lietuvoje: žemėlapis ir komentarai. In: XXI a. pradžios lietuvių tarmės: geolingvistinis ir sociolingvistinis tyrimas. Žemėlapiai ir jų komentarai. Sud. D. Mikulėnienė, V. Meiliūnaitė. Vilnius: leidykla „Briedis“ XIII žemėlapis ir komentaras (sp. įklija).
- Kretschmar, W. A. Jr., 2009. *The Linguistics of Speech*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Preston, D. R., 1999. Introduction. In: *Handbook of Perceptual Dialectology 1*. Ed. D. R. Preston. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, xxiii–xl.
- Taeldeman, J., 2010. Linguistic Stability in a Language Space. In: *An International Handbook of Linguistic Variation. Volume 1: Theories and Methods*. HSK Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft. Eds. P. Auer, J. E. Schmidt. Berlin, New York: Walter de Gruyter, 355–374.

Ingrida Balčiūnienė

Vytautas Magnus University, Lithuania, St. Petersburg State Pediatric Medical University, Russia

Acquisition of personal discourse at preschool age: conversational narratives and fictional stories

Introduction. Multiple studies in psychology, sociology, and linguistics have evidenced that verbal discourse acquisition has a huge influence on the development of many complex cognitive functions (Vygotsky 1982; Bruner 1985; Nelson 1998). Its different genres take part not only in verbal communication development but also in the so-called narrative mind (Bruner 2004), social intelligence, and personal identity construction (Nelson 2007). Among various pragmalinguistic skills acquired within the first years of life, personal discourse plays a crucial role. Along with an acquisition of pure linguistic knowledge, a child attempts to use personal discourse skills in daily life communication for solving his/her practical and communicative needs. Also, a child should acquire a socio-pragmatic model of language use that would be appropriate for the given cultural environment. Following Hedburg and Stoel-Gammon (1986), children start producing narratives at the age of two years, however, the skills required for the so-called true narrative continue developing until at the school age. In the current paper, we addressed linguistic and pragmatic characteristics of fictional and personal narratives manifested in the 4-year-old children's discourse. Also, we evaluate the extent of an adult interlocutor's verbal help and its impact on the child's narrative micro- and macrostructure.

Methodology. The subjects of our study were 24 typically-developing preschool-age children. The mean age of the subjects was 49 months, i.e. the most critical period for personal discourse development. In the study, a corpus-based psycholinguistic and linguistic analysis of discourse production were employed. The personal narratives were collected according to the Conversational Map Elicitation Procedure (Peterson & McCabe 1983) slightly modified into a role-play. Fictional narratives were collected according to a strongly structured procedure of storytelling according to picture sequences. The sessions were audio-recorded, transcribed and analyzed by means of CLAN (MacWhinney 2010). The main measures of pragmalinguistic automatized analysis include microstructural (e.g. productivity, lexical diversity, syntactic complexity), macrostructural (e.g. coherence, informativeness), and discursive (e.g. topicality, a structure of the minimal discourse units) indexes. Individual results of the assessments are submitted for the statistical analysis.

Results. Our results evidenced that at the age of four, the children were able already for proper modification of speech and communicative strategies in accordance with the requirements of the communicative and social situation, but these skills were strongly dependent on the interlocutor's verbal behavior. The macrostructure was more elaborated in the personal than the fictional narratives (despite the visual stimuli which served as an illustration of the story plot). The microstructural characteristics were similar in both personal and fictional narratives. The discourse characteristics were dependent on the adult interlocutor's reactions to the child's story production. In the settings of the role-play, the adult was flexible in encouraging the child to talk, asking questions, starting a discussion and this had a positive impact on the child's discourse characteristics. The strongly structured procedure of elicitation of fictional narratives, in contrast, resulted in numerous disfluencies and in a simple structure of the minimal discourse units. The study was supported by a research grant No.18-18-00114 from the Russian Science Foundation.

Ingrida Balčiūnienė, Laura Kamandulytė-Merfeldienė

St. Petersburg State Pediatric Medical University, Russia, Vytautas Magnus University, Lithuania

Fictional narrative competence in Lithuanian- and Russian-speaking primarily language-impaired preschoolers

Introduction. At the stage of transition from a preschool to school age, children are expected to have mastered sufficient narrative competence. During school activities, a vast number of fictional narratives are usually employed, and, thus, a child who struggles with narrative comprehension and/or production immediately falls into the at-risk group. Narrative competence requires complex cognitive and linguistic skills (Kornev & Balčiūnienė 2017) and, thus, even mild intelligence or language impairment might lead to a dramatic decrease in the learning outcomes.

The current study aims at the cross-linguistic analysis of narrative macrostructural and microstructural (linguistic) characteristics in Lithuanian- and Russian-speaking preschool age primarily language-impaired (PLI) children. The PLI is recognized as a developmental language disorder where the levels of phonological, lexical and syntactic development significantly backward from the chronological age, while nonverbal intelligence, vision, and hearing are normal (Kornev 2006). This term is relevant to the “specific developmental disorders of speech and language” in the ICD-10. Since narrative competence depends not only on language but also on cognitive skills and cultural environment, the cross-linguistic differences might highlight the key measures that should be particularly considered when assessing clinical bilingual populations.

Methods. For the study, four groups of the preschool age subjects were formed: 1) Lithuanian-speaking PLI children (n = 12), 2) Lithuanian-speaking controls (typically-developing (TD) peers, n = 12), 3) Russian-speaking PLI children (n = 12), and 4) Russian-speaking controls (TD peers, n = 12). During individual assessments, the subjects were asked to tell a story according to a picture sequence. The sessions were audio-recorded and transcribed for an automatized linguistic analysis. Then, individual measures of narrative macrostructural and microstructural characteristics were submitted for statistical comparative analysis.

Findings. Lithuanian-speaking PLI and TD children were significantly different from the perspective of only the syntactic complexity. The index of the syntactic complexity varied from 1.0 to 1.8 clauses per utterance in the TD children and from 1.0 to 1.0 in the PLI ones. Russian-speaking PLI and TD children were significantly different from the perspective of the MLU (the mean length of utterance) rate and the lexical diversity (lemma/ token ratio) of verbs. Russian-speaking and Lithuanian-speaking PLI children were similar in all the macrostructural and microstructural measures excepting only the syntactic complexity.

Conclusion. Although the study is rather exploratory, the results shed light on macrostructural and microstructural similarities and differences between narratives of the PLI children speaking genetically and typologically close languages but belonging to different educational systems and cultures. The results of the study will be further discussed in the presentation.

The study was supported by the Research Council of Lithuania grant #LIP-18-113.

Aliaksandr Barkovich

Minsk State Linguistic University, Belarus

Cross-lingual interference in East Slavic spatiality: specifics of linguistic verification

Cross-lingual interference in East Slavic spatiality is little-studied and characterized by contradictory scientific reflection process that has a significant impact on speech identity, in particular, in Belarus and Ukraine. Here the Russian language is dominant in speech practice. This situation gives rise to an active and influential process, the attributes of which are “trasianka” and “surzhik”, respectively. The assessment of the specificity and the quality of the Cross-lingual interference in East Slavic spatiality and its sociocultural significance was made.

The issues of cross-lingual identity of mixed speech with Russian and Belarusian elements are relevant not only in the context of bilingualism in Belarus, for example, where Belarusian and Russian are the official languages. This problem has a much wider linguistic significance concerning the variability and globalization of modern language practice in the context of the increasing dominance of computer-mediated communication. In this study, the object is cross-lingual interference in East Slavic spatiality. The aim of this study is to verify the significance of the object, to establish criteria and features of relevant scientific reflection on the background and by means of discursive paradigm. It is the discourse that is proved methodological platform for the study of speech – with its inherent technical support and diverse social identity. In particular, modern discursive methodology – with the support of computer and communication technologies – is effective for clarifying large-scale issues of language interaction and their linguistic interpretation.

So, if we are talking about cross-lingual interference in East Slavic spatiality, it is unlikely that sporadic erroneous usage should be automatically associated with «trasianka», particularly (or «surzhik»). At the same time, of course, not all cases of non-standard word usage are random, some are demonstrative and purposeful, as is the case of so-called «Olbanian language». And, of course, in common parlance, cases of deviations from the norm may be a systemic result of inconfident competence in some language – as a feature of cultural or sub-cultural identity. At the same time, the communicators producing «trasianka» – even making speech mistakes in systemic way – are sure that they use Russian or Belarusian, but not some new or special language.

The basis of subjective differentiation in describing the cross-lingual interference is cultural specificity. But it is necessary to take into account that, getting into a certain cultural environment, any native speaker consciously or unconsciously adapts his speech to the environment in order to be understandable. The proposed conception can become the basis for the subsequent more detailed analysis of cross-lingual interference in East Slavic spatiality, which undoubtedly will be of great benefit for the practice-oriented linguistics and interdisciplinary research directions.

Krisztina Bartha

Partium Christian University, Romania

Identifying and understanding Moore-paradox sentences by bilingual children

The Moore-paradox sentences are the ones in which one formulates assertions like *It is raining but I don't think it is*. Questions of the relation of Moore's paradox to consciousness, self-knowledge, conversation, belief, theory of mind, knowledge of other minds, and other topics have been argued in the past 50 years. In my presentation I will focus on the recognition of Moore's paradoxical sentences by bilingual children. From the point of view of my research bilingual children are those who either live in a linguistic mixed family, or in a larger bilingual environment (eg. bilingual region) and use two languages in several linguistic settings. The questions of the research are: 1) When and how do bilingual children recognise the paradoxical nature of Moorean sentences? 2) Are there differences between bilingual children's development in understanding these paradoxical sentences compared to monolingual children? 3) Are there differences in development depending on the type of bilingualism? According to experiments that prove the better development of metalinguistic awareness of bilingual children, my hypothesis is that the understanding of such sentences appears sooner at early, simultaneous bilingual children than at those who are early, but successive bilinguals and that children in both bilingual groups perform better than monolinguals.

Hungarian-Romanian bilingual children, aged between 5 and 8 (N=60) participated in the experiment. Simultaneous and successive bilingual children groups were established using a questionnaire filled in by the parents of the children. During the experiment children had to listen to sentences, some of them were sentences containing paradoxical statements, while the others were syntactically matched control sentence. Children had to choose the sentences which they thought to be "silly". According the experimental findings, 5- and 6-year-old children performed poorly while the overwhelming majority of 7- and 8-year-olds could select the Moore-paradoxical sentences. There were slight differences between groups of different types of bilingualism, early, simultaneous bilingual children performing better than successive bilinguals.

Darija Bartkutė

Vytautas Magnus University, Lithuania

Spatial deictics in translation: a case of proximal demonstratives in English and Lithuanian

Recent research on deictic elements has made extensive use of translation corpora to demonstrate that asymmetries between translational paradigms signal subtle contrasts from a systemic and pragmatic perspective. The purpose of the present study is to identify translation correspondences of the English spatial demonstrative 'this' in Lithuanian and to discuss the contrastive features within the analytical framework of translational explicitation and implicitation. The results indicate that in the prototypical situational usage there is a high degree of correspondence between the original and the translation, while textual uses demonstrate low formal equivalence. A tendency to implicitate results from the null subject construction and object ellipsis in Lithuanian and is also a result of the availability of facultative deictic words in Lithuanian. The apparent systemic difference between the deictic systems of English and Lithuanian indicates a tendency towards optional implicitation and stylistic variation in the translation of a fiction text. It could be presumed that the apparent systemic differences between English and Lithuanian result in a tendency towards obligatory shifts, whereas optional ones can be interpreted as potential different preferences in the two languages. However, the latter needs to be confirmed by further study of Lithuanian originals with English translations.

The study of the translation shifts of the proximal demonstrative confirms their low translatability in the textual functions and indicates the contrasts in the semantic and pragmatic potential of demonstratives in typologically different languages. The prevalence of optional implicitations indicates that a further study should consider the broader communicative contrasts between English and Lithuanian and the convergent influences of systemic and pragmatic contrasts with respect to deictic words.

Brian Bennett

Niagara University, USA

Sacred scripts in a wired world

This paper considers the place of religious classical (1991) or sacred languages (2018) such as Classical Arabic and Church Slavonic in a high-tech, multilingual world. It focuses in particular on the iconic writing systems associated with these languages, arguing that they continue to serve as prestigious semiotic resources for a range of textual practices that may be religious or secular, traditional or innovative, analog or digital, spiritual or commercial, in character. These days sacred scripts are used in scriptures and liturgical handbooks, but also tattoos, works of calligraphy, websites, inscriptions, icons, and product labels. The rise of computer technology, especially the development of systems like Unicode (Kamusella 2012), has actually given a boost to ancient alphabets. A product of Silicon Valley intended to encompass the world's rich diversity of writing systems in one standardizing framework, Unicode, it turns out, enables the preservation and dissemination of peripheral "historic" or "classical" scripts like Slavonic (Simmons 2011-12). This benefits religious communities -- but also nationalist and fundamentalist groups that favor archaic lettering in their publications and websites as a way to formulate identity, to "brand" the nation or faith, as it were (Beifuss, Bellini 2013). Thus, tracing sacred scripts across various domains (religion, art, business, politics, etc.) highlights their surprising relevance in the contemporary world.

References

- Beifuss, Artur, and Francesco Trivini Bellini. 2013. *Branding Terror: The Logotypes and Iconography of Insurgent Groups and Terrorist Organizations*. Foreword by Steven Heller. London and New York: Merrell.
- Bennett, Brian. 2018. *Sacred Languages of the World: An Introduction*. Chichester, West Sussex: Wiley.
- Fishman, Joshua. 1991. *Reversing language shift: theoretical and empirical foundations of assistance to threatened languages*. Clevedon; Philadelphia: Multilingual Matters.
- Kamusella, Tomasz. 2012. "The global regime of language recognition." *International Journal for the Sociology of Language* 218: 59-86.
- Simmons, Nikita. 2011-12. "Unicode Slavonic Font Manifesto." <http://www.synaxis.info/azbuka/ponomar/manifesto/manifesto.html>

Monika Bogdzevič

Vilniaus universitetas, Lietuva

Turinio rinkodaros tekstų, skirtų daugiakalbei vartotojų grupei internete, rengimo ir vertimo ypatumai

Viena sparčiausiai besivystančių verslo plėtros ir viešųjų ryšių sričių yra turinio rinkodara (angl. *content marketing*). Orientuodamiesi į nuoseklų naudingo bei aktualaus turinio kūrimą ir pateikimą, turinio rinkodaros specialistai nuolat ieško naujų turinio formų ir sprendimų apibrėžtam vartotojų segmentui pritraukti ir iškeltiems verslo tikslams pasiekti. Jų paieškų rezultatas – naujienlaiškiai, el. pašto komunikacijos kampanijos, brošiūros, el. knygos, užsakomieji straipsniai, įrašai tinklaraščiuose, socialiniuose tinkluose ir kt. Siekiant pasiekti platesnį vartotojų ratą, specialistų parengtas turinys vis dažniau perkeliamas į internetinę erdvę, kuri savo ruožtu vadovaujasi savais principais ir kriterijais. Pranešime pristatomi svarbiausi turinio, skirto internetinei erdvei (internetinio rašymo, angl. *webwriting*) ir daugiakalbei vartotojų grupei, rengimo ypatumai bei turinio rinkodaros tekstų vertimo (lokalizavimo) probleminiai atvejai ir galimi jų sprendimo būdai. Pasitelkiant konkrečius atvejus parodoma, kokį vaidmenį siekiant verslo tikslų atlieka kalba bei kokią įtaką kalbai turi tikslinė auditorija.

Pranešimą sudaro dvi dalys. Pirmoje dalyje pristatomi pagrindiniai internetinio rašymo principai bei patarimai, tikslinės grupės poreikių kalbos, kultūros ir mentaliteto atžvilgiais nustatymo galimybės. Pristatomi turinio rinkodaros internetinėje erdvėje kalbos mechanizmai ir jų sąsaja su „Google“ naršyklės paieškos rezultatais. Antroje pranešimo dalyje aptariami konkretūs turinio rinkodaros tekstų, skirtų daugiakalbei ir daugiakultūrei visuomenei internetinėje erdvėje, rengimo ir vertimo pavyzdžiai. Originalūs tekstai lyginami su jų vertimais formos, turinio ir grafinio vaizdavimo aspektais, aptariami jų panašumai ir skirtumai, pristatomi geriausi sprendimai atsižvelgiant į kultūrinį ir kalbinį TABU. Antroje pranešimo dalyje taip pat trumpai aptariami turinio rinkodaros tekstų pagal SEO ir tekstų, skirtų viešųjų ryšių ir el. pašto rinkodaros kampanijoms, taip pat komunikacijai socialiniuose tinkluose ir mobiliosioms programėlėms, vertimų ypatumai.

Pranešimo apibendrinimą sudaro internetinio rašymo tendencijos ir perspektyvos atsižvelgiant į interneto sprendimų plėtrą, pateikiami turinio, skirto daugiakalbei ir daugiakultūrei auditorijai internetinėje erdvėje, rengimo ir vertimo pasiūlymai. Pranešimas parengtas remiantis dalyko literatūra, autorės vykdoma turinio rengimo ir vertimo veikla bei autorės savarankiškai atlikto tyrimo rezultatais.

Justina Bružaitė-Liseckienė

Vilniaus universitetas, Lietuva

Vartosenos dažnumo įtaka negimtakalbių lietuvių kalbos objekto raiškai

Vartojimu grįsta kalbos įsisavinimo teorija (angl. *Usage-Based Theory of Language Acquisition*) atkreipia dėmesį į kalbinių vienetų ir struktūrų dažnumo poveikį kalbos įsisavinimui: kuo dažniau girdimi ir vartojami tam tikri gimtosios ar svetimosios kalbos elementai, tuo greičiau jie turėtų būti įsisavinami ir tuo taisyklingsiau vartojami (Blumenthal-Drame 2012, Ellis 2008, Bybee 2006b, Tomasello 2005). Remiantis šia teorine prieiga, pranešime pristatomas lietuvių kalbos objekto raiškos rusiškų gimnazijų moksleivių kalbinėje produkcijoje tyrimas.

Pranešimo objektas – lietuvių kalbos veiksmažodžių ir objektų, reiškiamų galininko, kilmininko, naudininko ir įnagininko linksniais, konstrukcijos, vartojamos rusiškų gimnazijų trečių klasių moksleivių. Tyrime dalyvavo 78 Vilniaus gimnazistai. Duomenys rinkti taikant eksperimento metodą: tyrimo dalyviai atliko rašytinį žodinio pakartojimo testo (Erlam 2006) variantą. Pusė teste vartojamų konstrukcijų buvo su veiksmažodžiais, kurių dažnumas „Dažniniame rašytinės lietuvių kalbos žodyne“ (Utka 2009) ne mažesnis negu 100 pavartojimo atvejų, kita pusė veiksmažodžių retesni – dažniniame žodyne jų pavartojimo atvejų nurodyta nuo 1 iki 25 kartų. Dėmesys buvo kreipiamas ir į objektą žyminčių linksnių dažnumą: pagrindiniai lietuvių kalbos linksniai vartojami dažniau negu periferiniai (Rimkutė 2006). Tyrimo tikslas – patikrinti, ar objekto raiška taisyklingsnė, kai veiksmažodinę konstrukciją sudaro dažnesnės vartosenos veiksmažodžiai ir kai pats objektas žymimas dažnesnės vartosenos linksniais.

Duomenys analizuoti kiekybiškai. Kalbinių vienetų dažnumo poveikiui tiriamų konstrukcijų raiškos taisyklingumui patikrinti buvo naudotas Stjudento *t* kriterijus. Atliktas *t* testas atskleidė, kad rusiškų gimnazijų trečių klasių moksleivių lietuvių kalbos objekto raiška konstrukcijose su dažnesniais veiksmažodžiais yra statistiškai reikšmingai taisyklingsnė negu su retesniais. Taip pat paaiškėjo, kad konstrukcijos, kurių objektas reiškiamas pagrindiniais linksniais, tiriamųjų vartojamos tiksliau negu konstrukcijos, kuriose objektas žymimas periferiniais linksniais.

Literatūra

- Blumenthal-Drame, A. 2012. Entrenchment in Usage-Based Theories. De Gruyter Mouton.
- Bybee, J. 2006. Frequency of Use and the Organisation of Language. Oxford: Oxford University Press.
- Ellis, N. 2008. Usage-Based and Form-focused Second Language Acquisition. In Robinson, P. ir Ellis, N. C. Handbook of Cognitive Linguistics and Second Language Acquisition. New York, London: Routledge, 372–405.
- Erlam, R. 2006. Elicited Imitation as a Measure of L2 Implicit Knowledge: An Empirical Validation Study. Applied Linguistics, 27(3), 464–491.
- Rimkutė, E. 2006. Dabartinės lietuvių kalbos gramatinių formų vartoseną morfologiškai anotuotame tekстыne. Lituania, 2(66), 34–55.
- Tomasello, M. 2005. Constructing a Language. A Usage-Based Theory of Language Acquisition. Cambridge, Massachusetts, London: Harvard University Press.
- Utka, A. 2009. Dažniniis rašytinės lietuvių kalbos žodynas: 1 milijono žodžių morfologiškai anotuoto tekstyno pagrindu. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. Prieiga internete: http://donelaitis.vdu.lt/publikacijos/Dazninis_zodynas.pdf.

Jurga Cibulskienė

Vilnius University, Lithuania

Conceptualizing the reform of higher education in Lithuania: the interplay between conventional and novel metaphors

Taking into consideration Fairclough's idea that discourse is socially shaped and socially shaping (1995: 131), the paper aims at studying how predicative function of metaphor is manifested in the discourse of contemporary social concerns. In other words, the paper looks into how the media shapes prevailing public attitudes via metaphors when addressing the reform of higher education in Lithuania, a burning and highly controversial issue.

For this study, a corpus of texts comprising 101,505 words was constructed. The texts discussing educational reform were selected randomly from the three mainstream Lithuanian online media websites *lyrtas.lt* (41,455 words), *15min.lt* (34,049 words) and *tv3.lt* (26,001 word). The time span covered the period from September 2016 to March 2018, the peak of heated discussions and social unrest. The study is carried out within the framework of Critical Metaphor Analysis (CMA), the term coined by Charteris-Black (2004, 2014), later refined and extended by such scholars as Musolff (2004, 2016), Hart (2010), De Landtsheer (2009), etc. The analysis embraces a three-step metaphor analysis procedure (Identified→ Interpreted→ Explained).

Though primarily the paper focuses on the types of constructed metaphorical scenarios and how they communicate evaluations of the social phenomenon under investigation, considerable attention is devoted to the role of conventional vs. novel metaphors. By drawing a line between conventional and novel metaphors, the paper raises a challenging methodological question whether a corpus-based approach in metaphor analysis is capable of disclosing rhetorical peculiarities of a particular social issue under discussion. For this reason, a deliberate attempt was made to bring corpus and manual analyses together in order to address the vexed question. The study results will be provided in the paper.

References

- Charteris-Black, J. (2004). *Corpus approaches to critical metaphor analysis*. London: Palgrave Macmillan.
- Charteris-Black J. (2014). *Analysing Political Speeches: Rhetoric, Discourse and Metaphor*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- De Landtsheer, C. (2009). Collecting political meaning from the count of metaphor. In A. Musolff & J. Zinken (eds.) *Metaphor and discourse*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. London: Longman.
- Hart C. (2010). *Critical Discourse Analysis and Cognitive Science. New Perspectives on Immigration Discourse*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Musolff A. (2004). *Metaphor in Political Discourse: Analogical Reasoning in Debates about Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Musolff, A. (2016). *Political metaphor analysis: Discourse and scenarios*. London: Bloomsbury.

Viktoryia Chalahayeva

Minsk State Linguistic University, Belarus

Stylistic use of metaphor in television discourse in the English and Russian languages

Mass media use all available language resources to influence minds and emotions of recipients: emotive lexis, informal words, expressive vocabulary and syntax. One of the linguistic expressive tools widely employed in mass media is metaphor. The current research attempts to examine the usage and functions of metaphor in one of the least studied journalist informative genres: news-in-brief, sometimes referred to as news bulletin [2, p. 66].

The corpus of the current research consists of 250 news-in-brief from television channels, which are addressed to a similar target audience, typically belonging to a well-educated readership: Channel 4, Sky News, BBC News «Беларусь 1», «Беларусь 2», «Беларусь 24» in the Russian language correspondingly. TV news-in-brief is known as TV news announcements taking place before the news programme and presenting a complete summary of what has happened [2, p. 66].

In the course of the research we follow the definition of metaphor put forward by E. Semino, who defines it as “a pervasive linguistic phenomenon, which is varied in its textual manifestations, versatile in the functions it may perform, and central to many different types of communication, from informal interaction through political speeches to scientific theorizing” [3, p. 1].

It is essential to establish a procedure for discovering metaphors in the flow of discourse. The identification of metaphors applies a dictionary-based approach and can be divided into several stages: 1) to read the text-discourse to establish a general understanding of the meaning; 2) to identify the lexical units in the text discourse; 3) to establish the meaning of each lexical unit in the text, taking into consideration the context; 4) to determine, whether each lexical unit has a more basic contemporary meaning in other contexts than the one in the given context; 5) if the lexical unit having a more basic contemporary meaning contrasts with the contextual meaning, but can be understood in comparison with it, the lexical unit is marked as metaphorical [3, p.11-12].

At the next stage, metaphors are grouped into preliminary categories as novel and conventional. The research has led to establish that the number of metaphors in television news-in-brief in the English language totals to 34, while the correspondence number in the Russian language sums up to 38 metaphors. Therefore, we can sum up, that, on a large scale, the bulk of metaphors in both languages does not differ significantly. As the diagram shows, metaphors in television news-in-brief in the English language are predominantly of political nature, while on Belarusian TV metaphor dominates both in political and economic news-in-brief. A high percentage of metaphors in Belarusian television news-in-brief referring to the rubric ‘sport’ and ‘other topics’ (17% and 16% correspondingly) can be explained by different approaches to news values in English – and Russian-speaking cultural groups. A striking feature of British television news-in-brief is that 12% of metaphors are novel, all introduced by means of citing. The analysis has revealed that the vast majority of metaphors both in press and audiovisual discourse have a negative evaluative nature (89 % and 84 % in the English and Russian languages correspondingly). As many journalists claim, ‘bad news is often good news’ from the point of view of news value [1, p. 186]. The research allows to claim that British newspaper discourse tends to be more expressive, while Belarusian press keeps to neutrality, unbiasedness while choosing language means 2) significant differences in quantitative prevalence of press and television news-in-brief of different topics in both languages we account for differences in editors’ individual approaches towards ‘news worthy’.

References

1. Casey B., Casey N., Calvert B., French L., Lews J. (2008). Television studies. The concept key. 2-nd. ed. London, New-York: Routlage.
2. Montgomery M. (2007). The discourse of broadcast news. A linguistic approach. London and New York: Routledge.
3. Semino E. (2008). Metaphor in discourse. Cambridge: Cambridge University Press.

Liucija Čerņiuviene

Vilniaus universitetas, Lietuva

Teksto tipas, žanras, pobūdis ir vertimas: Europos Parlamento vertėjų patirtis

Institucijų vertėjams dažniausiai tenka versti teisinius, techninius, institucinius vidaus naudojimo ar viešai skelbiamus tekstus, paprastai rašomus kanceliariniu stiliumi. Europos Parlamento Lietuvių kalbos vertimo raštu skyriaus vertėjams taip pat dažniausiai tenka versti tokio pobūdžio tekstus. Tačiau EP pasitaiko ir laisvesnių tekstų, pavyzdžiui, filmų aprašymų kokia nors proga rengiamai filmų peržiūrai, kultūrinei veiklai skirtų tekstų ir pan. Kadangi EP vertėjams paprastai tenka versti kanceliariniu stiliumi parašytus tekstus, verčiant laisvesniu stiliumi parašytus tekstus gali iškilti problemų. Verta paanalizuoti skirtingų šios Europos Sąjungos institucijos tekstų vertimus į lietuvių kalbą. Analizei pasirinkti vertimai iš prancūzų kalbos į lietuvių kalbą, nes, viena vertus, prancūzų kalba nėra pirmoji kalba ES institucijose, tad vertėjams kyla daugiau problemų verčiant ne iš anglų (kasdienės darbo) kalbos, antra vertus, tokiu būdu sumažinama tyrimo imtis tikintis patikimesnių išvadų.

Dera paminėti ir nuo stiliaus neatsiejamą teksto tipų, žanrų bei pobūdžių vertimo problematiką. Vokiečių vertimo teoretikė Katharina Reiss devintame XX a. dešimtmetyje išskyrė tris, jos nuomone, visoms pasaulio kalboms ir kultūroms daugiau ar mažiau būdingus teksto tipus, atsižvelgdama į teksto funkciją, bei pasiūlė tiems tipams atitinkamas vertimo strategijas:

- 1) informatyvusis tekstas: tekstas, kurio svarbiausia funkcija yra informacijos perdavimas; vertimo strategija – tikslus turinio perteikimas;
- 2) ekspresyvusis tekstas: tekstas, kurio pagrindinė funkcija – įtaigiai ir gyvai išreikšti autoriaus mintis ir (arba) jausmus; vertimo strategija – perteikti meninę autoriaus raišką, meninius autoriaus ketinimus;
- 3) paveiklusis tekstas: tekstas, kurio svarbiausia funkcija yra paveikti teksto gavėjo elgseną; vertimo strategija – adaptacija.

Tekstų skirstymas pagal žanrą atitinkamai suponuoja platesnį požiūrį į vertimo problematiką: pasak lietuvių mokslininkės Birutės Meržvinskaitės, žanrų apibrėžimą ir klasifikaciją apsunkina žanrų kaita bei požiūrių įvairovė: sinonimiškai vartojama daugybė sąvokų, yra daugybė to paties žanro variantų (2013). Prancūzų mokslininkas Jeanas-Michelis Adamas išskiria ir tekstų pobūdį: naratyvinį, argumentacinį, aiškinamąjį, dialogo pobūdžio (2011). Pasak jo, vienalyčių, tik vienam tipui priklausančių tekstų yra mažiau nei mišrių, keliems tekstų tipams priskirtinų tekstų.

Tad analizei pasirinkti kelių tipų ir (ar) žanrų bei pobūdžių EP vertėjų iš prancūzų kalbos į lietuvių kalbą versti tekstai (remiamasi EP vertėjams 2017 m. gegužę vestu praktiniu vertimo seminaru „Vertimo iš prancūzų kalbos į lietuvių kalbą specifika: vertimo strategija ir būdai. Teksto žanro ir (arba) tipo įtaka vertimui“) siekiant tirti kanceliarinės kalbos įtaką vertėjams ir pateikti galimas rekomendacijas.

Kinga Geben

Vilnius University, Lithuania

Language use and attrition among multilingual Polish youth in Lithuania

The presentation deals with the concept of multilingual competence, which is a well-defined notion in sociolinguistic and psycholinguistic literature (e.g. Kroll, Bobb, Hoshino 2014: 159). More specifically, it discusses a recent sociolinguistic study on trilingualism carried out in schools of the Polish national minority in Vilnius (Lithuania) in 2018. The study involves an analysis of linguistic awareness of 40 informants (aged 16-17) in the context of the current state of research on the Polish minority in Lithuania. Responses of nationality, mother tongue and situational usage as well as knowledge of particular languages have been compared. Earlier research (Geben, Ramonienė 2015) reports that almost all Poles from Vilnius claim that they understand Russian (99%), Lithuanian (98%) and Polish (96%). In the situation of multilingualism and everyday use of several languages, there are interference processes, code changes and in certain cases pupils may attrite their native language. M. Schmid (2011: 82) argues that there are three types of L1 'use', all of which may impact to some degree on language attrition: (1) interactive language use (spoken and written communication with others), (2) non-interactive exposure (reading, media), (3) inner language (thought, dreams, counting etc.). In this research I tried to describe that the multilingualism of the young Poles in Vilnius has a special nature. Pupils use four languages (Polish, Lithuanian, Russian and English) and indicate attachment to several cultures. All respondents (97,5%) from Polish schools reported Polish as their mother tongue and at the same time declared the best knowledge of Russian. At the end of secondary education they need to be "native users" (Davies 2013: 26) of Lithuanian. Their responses about interactive language use (which languages fit them in certain emotional situations: telling a joke, swearing and expressing anger, talking about good feelings) are the most interesting. Pupils are exposed to Russian language the most often in informal settings and in media (non-interactive exposure), while the inner language (silent praying, counting) remains Polish.

The present study examines a range of selected language structures obtained during conscious switching of the code in a written task, namely, translation of three texts. The analysis is focused on lexical and syntactical mechanisms of text production by multilingual pupils. The findings of the study are discussed in the context of current research findings and their potential to shed light on the issue of the uniqueness of multilingualism.

References

- Davies A. (2013), *Is a new English English?*, *Native Speakers and Native Users: Loss and Gain*, Cambridge: Cambridge University Press, p. 23-35, doi:10.1017/CBO9781139022316.004.
- Geben K., Ramonienė M. (2015), *Language use and self-identification: The case of Lithuanian Poles*. In: *Sociolinguistic Studies*, Vol. 9.2–3, p. 243-267, doi: 10.1558/sols.v9i2.26387.
- Kroll J.F., Bobb S.C., Hoshino N. (2014), *Two Languages in Mind: Bilingualism as a Tool to Investigate Language, Cognition, and the Brain*. In: *Current Directions in Psychological Science*, Vol. 23(3), p. 159-163.
- Schmid M. (2011), *The role of L1 input and output, Language Attrition (Key Topics in Sociolinguistics)*, Cambridge: Cambridge University Press, p. 81-95, doi:10.1017/CBO9780511852046.009.

Judita Giparaitė

Vytautas Magnus University, Lithuania

We can sometimes DO what we MAKE: a corpus-based analysis of light verb constructions with MAKE and DO

Light verb constructions (LVCs) are the structures where the meaning of the construction is derived from the noun, but it is the light verb that puts constraints on what deverbal nouns may combine with it (Biber et al. 1999; Huddleston, Pullum 2010; Plante 2014). There are numerous cases when different light verbs combine with the same deverbal nouns. The present research focuses on the constructions with the light verbs *make* and *do* when they are followed by the same deverbal nouns.

A few researches have dealt with the light verbs *make* and *do* (Quirk et al. 1985; Dixon 2005; Plante 2014), but none of them attempted to compare the two light verbs. Reference grammars briefly describe the differences between 'heavy' uses of the two verbs (Swan 1991; Sinclair 1993; Carter, McCarthy 2007; Payne 2011); however, in regard to light uses of *make* and *do*, there seem to be no clear rules.

The study aims at giving a contrastive analysis of light verb constructions with the verbs *make* and *do* when combined with the same deverbal nouns in British English on the basis of corpus data. For this purpose, the deverbal nouns that combine with both verbs are selected and semantically grouped and further contrasted in terms of semantic (semantic context) and formal (complementation, modification, and determination) features. The data for analysis are collected from the British National Corpus.

Following Levin's (1993) semantic classification, the analysis shows that all deverbal nouns that combine with the light verbs *make* and *do* fall into six groups: assessment, communication, image creation, searching, measure, and social interaction. The comparison of the semantic context of LVCs with *make* and *do* demonstrates that the former express actions that lead to some result and are used in more specific contexts, whereas the latter tend to be related to the process, are more general, and are used in a greater variety of contexts. In most cases, formal features of the LVCs under investigation contribute to semantic differences.

References

- Biber et al. 1999. Longman Grammar of Spoken and Written English. Pearson Education Limited.
- Carter, R., McCarthy, M. 2007. Cambridge Grammar of English: A Comprehensive Guide: Spoken and Written English Grammar and Usage. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dixon, R. M. W. 2005. A Semantic Approach to English Grammar. Oxford: Oxford University Press.
- Huddleston, R., Pullum, G. K. 2010. The Cambridge Grammar of the English Language. Cambridge: Cambridge University Press.
- Levin, B. 1993. English Verb Classes and Alternations: A Preliminary Investigation. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Payne, T. E. 2011. Understanding English Grammar. Cambridge: Cambridge University Press.
- Plante, S. 2014. Types of Nominalized Verbs in Light Verb Constructions. In Buccola, B., Hamilton, M., McKillen, A., Tanner, J. (eds.), McGill Working Papers in Linguistics: Proceedings from the Sixth Proceedings from the Sixth Toronto-Ottawa-Montreal (TOM) Workshop in Semantics. Montreal: McGill University. Retrieved from: <http://people.linguistics.mcgill.ca/~mcgwpl/McGWPL/2014v24n01/Plante2014.pdf>.
- Quirk et al. 1985. A Comprehensive Grammar of the English Language. London, New York: Longman.
- Sinclair, J. (ed.). 1993. Collins Cobuild English Usage. London: Harper Collins Publishers.
- Swan, M. 1991. Practical English Usage. Oxford: Oxford University Press.

José Goris

Radboud University Nijmegen, the Netherlands

English-medium instruction in higher education: scaffolding academic content

The teaching of subject matter through English as a foreign language has increasingly been introduced into various types of mainstream education. Secondary school leavers are generally proficient in English at an (upper) intermediate or advanced level at the start of university or higher vocational training. However, research (Hellekjær 2006) has shown that students who study curricular content in a language that is not their mother tongue require active support in developing so-called academic language proficiency, ideally together with working on the said content. Effective integration of content and language needs a didactical approach in which the teacher orchestrates the talk of the lesson to help students develop subject knowledge. They need to be trained in content-specific language use and develop skills necessary to discuss arguments, evaluate conclusions, report information, form an opinion, take part in meetings or demonstrate subject knowledge with the aim of becoming verbally fluent for an exam or in preparation for an international workforce context. However, in most cases content teachers and lecturers in English-medium programmes are not trained to teach a foreign language and naturally focus on the learning goals formulated for their respective subjects, which require conveying complex subject matter to an international classroom. This will bring with it the need for a more interactive pedagogy: a monologic, teacher-led approach will not be sufficient to make sure that comprehension is taking place.

In this workshop, we will demonstrate a way of scaffolding academic content by means of an introductory text, selected to practise discourse of subject-specific and academic language in which ideas can be communicated and rehearsed. The text is to provide a scaffold for the more advanced academic or vocational knowledge of the syllabuses of, for instance, health care, political science or law, but also the fields of science and mathematics. The workshop is of a practical nature and of particular interest for teachers and lecturers in English-medium higher education programmes. In addition, language teachers may also find it useful to attend. In present-day education, English language teachers are needed more than ever to provide language support to both fellow teachers and students alike.

Reference

Hellekjær, G.O. (2006). Screening criteria for English-medium programmes: A case study. In R. Wilkinson, V. Zegers & C. van Leeuwen (eds.), *Bridging the assessment gap in English-medium higher education* (pp.43-60). Maastricht: Maastricht University.

Veronika Girininkaitė

Vilniaus universitetas, Lietuva

Kuria kalba dera rašyti laišką: keli atvejai iš XVIII a. pab. korespondencijos

Pranešime bus nagrinėjamas XVIII a. pab. VU profesorių korespondencijos keliakalbiškumas, kreipiant dėmesį į kelis atvejus, kai rašydami laiškus adresantai pasitelkė negimtąją kalbą ar kalbų kaitą. Tirti laišakai saugomi VU bibliotekos Rankraščių skyriuje, juos analizuojant remiamasi naujausia didaktikos ir sociolingvistikos literatūra.

Pasirinkti atvejai bus aptarti glaustai apžvelgus užsienio kalbų populiarumo ir jų mokymo paplitimo to meto LDK teritorijoje panoramą. Ypač sparti VU pertvarka vyko amžiaus pabaigoje, panaikinus jėzuitų ordiną ir įkūrus Edukacinę komisiją (1773 m.). Užsienio kalbų poreikis augo, nes mokslo pasiekimams užtikrinti reikalinga buvo naujausia technika (astronomijos observatorijos ir kitokia įranga buvo užsakoma iš Londono gamintojų), slopo senosios mokslo kalbos (lotynų) įtaka, į Vilnių buvo kviečiami dėstytojai iš užsienio.

Pirmasis atvejis – Abiejų Tautų respublikos (ATR) pasiuntinio Londone Pranciškaus Bukotos VU astronomui Andriui Streckiui rašyti laišakai anglų ir lenkų kalbomis. Vienas jų yra tipiškas edukacinio susirašinėjimo pavyzdys. Bukota eksplikuoja savo ketinimą adresatui rašyti angliškai, kad tas galėtų greičiau perprasti jam naują kalbą. Šis vėliau aptiktas laiškas paaiškino, kodėl lenkas Bukota galėjo tėvynainiui rašyti angliškai.

Kitas, tikriausiai astronomui Martynui Počobutui adresuotas, pono [Morain] (parašas sunkiai įskaitomas) laiškas – erudito tekstas, kupinas citatų originalo kalba ir aliuzijų į antikos ir naujausių to meto literatūrą. Laiško tonas ir kalbos sudėtingumas šiek tiek stebina, įvertinus tai, kad, iki šiol turėtais duomenimis, anglų kalbos Počobutas nesimokė. Literatūroje minimas atvejis, kai viešėdamas Londone susižinojimui jis vartojo kitas kalbas (McConnell). Klausimas, ar universiteto rektorius skaitė angliškai, lieka atviras. Šiaip ar taip to meto Vilniaus universitete buvo skaitančių ir angliškai, ir vokiškai, nes šiomis kalbomis laiškus į Vilnių rašė amatininkai ir bankininkai.

Kitas atvejis – Felikso Radvanskio Jonui Sniadeckiui iš Paryžiaus ir Krokuvos rašyti laišakai. VU bibliotekoje saugomi keli laišakai iš Prancūzijos rašyti vien lenkiškai, o iš Krokuvos – prancūzų kalba. Tai suponuoja kriptografijos idėją: kartais laišakai ar užrašai sąmoningai rašomi aplinkai nežinoma kalba; kita vertus, dažnai buitinis laiškų turinys neatrodo slėptinas. Todėl galimas psichologinis paaiškinimas: galbūt kalba tapo Prancūzijoje ilgą laiką studijavusio asmens tapatumo dalimi.

Taip pat apžvelgiami keliuose to meto užsienio mokslininkų laiškuose prancūzų kalba pastebėti skoliniai polonizmai, lenkakalbiuose laiškuose matomi lotynizmai. Šį pranešimą sudaro stebėjimai, padaryti minėtų laiškų katalogizavimo metu. Panešimu aktualizuojamas VU bibliotekoje saugomas paveldas ir atkreipiamas dėmesys į vilniečių bei ATR piliečių užsienio kalbų mokymosi istoriją.

Eglė Gudavičienė

Vilniaus universitetas, Lietuva

Lietuvių kalbos išlaikymas gyvenant emigracijoje: du atvejai

Tėvams, norintiems, kad emigracijoje jų vaikai išsaugotų gimtąją kalbą ir ja kalbėtų, labai svarbu užtikrinti savo vaikui kokybišką kalbinį foną, kad girdėtų daugiau naujų žodžių, junginių, sudėtingesnių gramatinių formų ir sintaksinių konstrukcijų, ir sukurti tinkamas sąlygas vaikui aktyviai vartoti tėvų gimtąją kalbą. Priešingu atveju gimtoji kalba arba ima silpti, nes jos vietą užima antroji kalba, arba ji išnyksta (Ramonaitė, 2013). Šiame pranešime siekiama išsiaiškinti, kokią įtaką gimtosios kalbos išlaikymui emigracijoje daro socialinė aplinka, tėvų ir kitų artimųjų nuostatos ir kalbinis elgesys su vaikais namie. Daliniam kalbos įgijimui būdingos ribotos gimtosios kalbos kompetencijos, palyginti su gimtoje šalyje gyvenančiais suaugusiais bendraamžiais. Tikslas – palyginti dviejų suaugusių merginų (Gerdos iš Jungtinių Amerikos Valstijų ir Otilės iš Kanados), išvykusių iš Lietuvos, kai dar buvo mažamečiai vaikai, lietuvių kalbos ypatybes analizuojant rišlųjį pasakojimą. Tyrimo metu buvo atlikti giluminiai pusiau struktūruoti interviu – sociolingvistinė kokybinė apklausa, siekiant nustatyti tiriamųjų gyvenamosios aplinkos specifika, emigracijos aplinkybes, mokamas kalbas, šeimoje vartojamas kalbas, lietuvių kalbos mokėjimą, kalbines nuostatas, elgseną ir pan. Taip pat buvo pasirinktas ir kitas metodas – parodytas 25 min. trukmės nebylusis filmas, kurį tiriamosios turėjo atpasakoti. Atliekant analizę buvo vertinamos šios kalbinės atpasakojimo ypatybės: leksinė įvairovė, gramatinės leksemų ypatybės ir bendras pasakymo ilgis. Šiais dviem tyrimo analizuojamais atvejais ilgesnis ar trumpesnis filmo pasakojimas nesusijęs su tiriamų merginų kompetencijomis. Otilės ilgesnis pasakojimas ir jo analizė rodo, kad ji lėčiau kalbėjo – per minutę pasakė 76 žodžius, o Gerda – 88 žodžius. Be to, kalbos dalių analizė parodė, kad Otilė daugiau vartoja pertarų (ehm), ir labiau linkusi pakartoti jungtukus plėtodama pasakojimą (ir ir). Gretos pasakojimas šiuo atveju nuoseklesnis. Ji išlaiko pasirinktą būtajį laiką praecityje vykusiame pasakojime nusakyti. Otilė vartojo pramaišiu – daugiausia esamojo laiko veiksmažodžių formas, tačiau kartais pereidavo prie būtojo kartinio laiko. Taigi, nors kalbos dalių analizė labai reikšmingų išvadų apie vienos ir kitos tiriamosios struktūrinius lietuvių kalbos ypatumus neleidžia daryti, tačiau pertarų dažnis Otilės kalboje, šiek tiek daugiau gramatinių formų klaidų, lėtesnis kalbėjimo tempas leidžia daryti prielaidą, kad jos gimtosios kalbos dalinis įsisavinimas yra menkesnis, jei lygintume su Gretos. Nors tyrimo analizuojami tik du atvejai, vis dėlto galima daryti tam tikras išvadas apie tyrimo metodiką. Ateityje būtina pildyti filmo atpasakojimo užduotį papildomomis užduotimis, kurios suteiktų daugiau įvairesnės medžiagos apie kalbines gimtosios kalbos kompetencijas.

Kristina Jakaitė-Bulbukienė

Vilniaus universitetas, Lietuva

Londono lietuviai: požiūris į savo pačių lietuvių kalbą

Londonas – daugiakultūris miestas su gausiomis migrantų bendruomenėmis. Londone gyvena didžiausia lietuvių bendruomenė už Lietuvos ribų, lietuvių jame – 40–80 000, o tai sudaro net 0,5–1 proc. Londono gyventojų. Ten gyvenančius lietuvius sieja bendra kilmė, mažumos statusas, mažumos kalbos vartojimas ir emigracijos patirtis, tačiau skiria išsilavinimas, emigracijos priežastys, socialinis sluoksnis, pomėgiai, vieta, iš kurios Lietuvoje emigruota, ir tolesni gyvenimo planai. Taip pat jame kalbama angliškai, taigi tarptautine kalba, kuri turi aukštą prestižą ir kurios dažnas išvykęs iš Lietuvos mokėsi jau mokykloje.

Šio pranešimo tikslas – aptarti, kaip Londone gyvenantys lietuviai vertina savo lietuvių kalbą, ar mano, kad ji kinta, kad ją veikia anglų kalba, ar kaip tik atvirkščiai – yra tokia pati kaip Lietuvoje gyvenančių lietuvių ir iš kalbos negalima būtų pasakyti, kad žmogus negyvena Lietuvoje ne vienerius metus. Pranešime remiamasi dviejuose projektuose – „Lietuvių kalba diasporoje: mokėjimas, vartojimas, nykimas“ (2015–2017) ir „Emigrantų kalba“ (2011–2013) surinkta medžiaga. Aptariami abiejų projektų su analizuojamu klausimu susiję kiekybinių klausimynų duomenys (523 anketos) iš Jungtinės Karalystės ir giluminiai pusiau struktūruoti interviu (analizuojami jų išrašai) su Londone gyvenančiais emigrantais (15 interviu). Šiame pranešime remiamasi subjektyvia tyrimo dalyvių nuomone, kaip jie patys vertina savo kalbą, kokių pasikeitimų pastebi.

Emigrantai ir žmonės, su kuriais jie bendrauja sugrižę į Lietuvą, dažnai jaučia, kad emigracijoje kalba keičiasi, ją veikia gyvenamosios šalies kalba, į ją neateina tiek naujovių, kiek gyvenant Lietuvoje. Kiekybinėje apklausoje paklausti, ar jų kalba kitokia nei Lietuvoje gyvenančių lietuvių, daugiau nei pusė atsakė (57 proc.), kad jų lietuvių kalba yra tokia pati, o trečdalis (31 proc.) teigė, kad jų kalba nebėra tokia pati. Kiekybinės apklausos dalyviai iš dalies ar visiškai sutiko su tuo, kad tam tikrų pokyčių jų kalboje yra. Iš atvirųjų kiekybinės anketos atsakymų ir kokybinių interviu matyti, kad tyrimo dalyviai jaučia, kad kalba nesikeičia taip greitai ir tokiu būdu, kaip Lietuvoje gyvenančių, kad į ją nebeateina naujovės, ji tartum „sustojo“ ar net pradėjo „nykti“, kad reikiamu laiku sunku atsiminti reikalingus žodžius, trūksta žodžių kalbant apie darbą ir mokslą, ypač jei mokytasi / mokomasi ne Lietuvoje, kad kalbėdami lietuviškai jie tarsi „verčia“ iš gyvenamosios šalies kalbos.

Iš kiekybinės apklausos respondentų, manančių, kad jų lietuvių kalba kitokia nei gyvenančių Lietuvoje, net 90 proc. pasirinko atsakymą, kad pokyčiai susiję su žodynu, o 58 proc. – su gramatika, 57 proc. – su rašyba, 48 proc. – su tarimu. Atviruosiuose kiekybinės anketos atsakymuose ir kokybiniuose interviu matyti, kad ypač pabrėžtas pasikeitęs tarimas, atsiradęs akcentas, ypač emigracijos pradžioje ar stengiantis kuo greičiau išmokti anglų kalbą, ilgai nebuvus Lietuvoje, ir žodžių, net kasdienių, trūkumas. Iš kokybinių interviu matyti, kad tokį reiškinį tyrimo dalyviai sieja ne tik su susiaurėjusiomis lietuvių kalbos vartojimo galimybėmis, sritimis, bet ir su knygų lietuviškai neskaitymu. Tačiau svarbu pastebėti, kad pokyčius jaučia trečdalis kiekybinės apklausos dalyvių, o likusieji – ne, tad galima teigti, kad didesnė dalis išvykusių mano, kad jų kalba nekinta ir nėra stipriai veikiama anglų kalbos. Galima numanyti, kad taip yra, nes absoliuti dauguma kiekybinės apklausos respondentų išvyko iš Lietuvos būdami suaugę, jau baigę mokyklą, tad jų lietuvių kalba buvo susiformavusi.

Rita Juknevičienė, Paulius Viluckas

Vilnius University, Lithuania

Human- and computer-mediated football match reports: lexical contrasts

Computer games, especially sports gaming platforms, enjoy a considerable popularity among sports fans. Sports software packages are developed to imitate real sports events with all their attributes, language included. While the language of sports has been at the focus of previous studies (Lavric et al. 2008), research into computer-generated sports discourse remains rather scarce. Studies that were concerned with the language of football in particular investigated the speech of sports comments (Balzer-Sibera 2015, Makarova 2008), its transfer to the written mode (Perez-Sabater et al. 2008), or analysed register-specific features of sports discourse (e.g. Theodoropolou 2008). There is, however, little research contrasting human- and computer-mediated football language, and it is exactly the niche this study aims to fill in.

This study was set up to compare football match reports generated by “Football Manager 2017” (FM), and real-life reports written by human commentators. Two corpora of football reports were compiled for the study: Corpus_{FM} (21,073 words) includes match summaries automatically generated by the FM; Corpus_{BBC} (20,355 words) represents football reports published on the BBC website. Both corpora consist of 200 texts each. The contrastive analysis of the material involves a number of corpus-linguistic research methods which are primarily meant to reveal lexical differences between the corpora. While keywords analysis was undertaken to identify whether the corpora contain significant differences in terms of individual lexeme frequencies, the main part of the study involves the analysis of 4-word lexical bundles extracted from each corpus in terms of their structural and functional features and draws on Biber et al. (2004) and Biber (2006).

The analysis of frequency lists of single word forms and keywords showed that the two modes of reporting have a number of differences in terms of individual lexemes, and these differences are particularly prominent among function words. Furthermore, the analysis of four-word lexical bundles revealed that only eleven lexical bundles among the 200 most frequent are shared by both corpora. The qualitative analysis of lexical bundles in terms of their structural and functional types provided further insights into the (dis)similarity of the two types of football reports. It was found that lexical bundles retrieved from Corpus_{FM} and Corpus_{BBC} have a number of structural differences, but both corpora are similar in the prevalent functional types, namely, referential lexical bundles account for the majority of recurrent sequences in both analysed samples.

References

- Balzer-Sibera, M. 2015. Functional and Stylistic Features of Sports Announcer Talk: A Discourse Analysis of the Register of Major League Soccer Television Broadcasts. MA thesis. East Tennessee State University.
- Biber, D. 2006. *University Language. A corpus-based study of spoken and written registers*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Biber, D., S. Johansson, G. Leech, S. Conrad & E. Finegan. 1999. *Longman Grammar of Spoken and Written English*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Biber, D., S. Conrad & V. Cortes. 2004. If you look at...: Lexical bundles in university teaching and textbooks. *Applied Linguistics* 25/3: 371-405.
- Lavric, E., G. Pisek, A. Skinner & W. Stadler (eds.). 2008. *The Linguistics of Football*. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag.
- Makarova, A. 2008. Deviations in sports commentator speech: Statistical and linguistic analysis. In Lavric, E., G. Pisek, A. Skinner & W. Stadler (eds.) *The Linguistics of Football*. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag. 305-316.
- Perez-Sabater, C. & G. Pena-Martinez, & E. Turney & E. Montero-Fleta. 2008. A Spoken Genre Gets Written: Online Football Commentaries in English, French and Spanish, *Written Communication*, 25/2: 1-27.
- Theodoropolou, I. 2008. Football Register Formation: The Case of Greece’s Triumph in EURO 2004. In Lavric, E., G. Pisek, A. Skinner & W. Stadler (eds.) *The Linguistics of Football*. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag. Linguistics of Football. 121-132.

Inga Kaija, Kristīne Levāne-Petrova, Ilze Auziņa

University of Latvia, Riga Stradins University, Latvia

Proper nouns in the target hypotheses of a Latvian learner corpus

As from September 2018, the Learner Corpus of Latvian (LAVA) is being developed (Latvian Council of Science Grant Development of Learner corpus of Latvian: methods, tools and applications. No. lzp-2018/1-0527).

The corpus is planned to be error-tagged; therefore, the students' essays are digitized, and target hypotheses (text corrections) are proposed. One of the issues in this process is the proper noun usage in the original texts and the target hypotheses. When creating a target hypothesis, the aim is to propose a version of the text consistent to the norms of the target language. However, Latvian language norms require that proper nouns, such as toponyms, personal names, pets' names, names of institutions etc., are used according to the different proper noun adaptation rules, which are not always easily applied in the case of learner texts. The current report describes the system used to deal with the main issues presented by proper nouns when creating the target hypotheses for LAVA corpus.

Some categories of foreign proper nouns (e.g. personal names, toponyms) are adapted in Latvian depending on their pronunciation in the source language (e.g. English name Michael is adapted as Maikls, Norwegian name Michael is adapted as Mikāls, and Danish name Michael is adapted as Mikāls). However, the proper nouns in learner texts are not always traceable to reveal their original form which could be used to adapt them accordingly.

In the LAVA corpus, if the proper noun is recognizable (especially city names), it is adapted (Essen > Esene). If it is not recognizable, it is left in curly brackets which mark the deviation from the norm ({Talayhar}, {Böblinger} iela 'Böblinger street'). Personal and pets' names usually are not adapted, unless the learners have tried to do it themselves; therefore, they also are left in curly brackets. The main challenge is distinguishing the proper nouns that are partially adapted from those that are not (such as Maria). Besides, the source language is not always known, and some of the names are imaginary or an interpretation by a person who does not speak the assumed source language (e.g. a German student writing a text about an imaginary Korean businessman uses the names he/she thinks could be found in the Korean culture).

The brand names are also an issue because they should not be adapted in Latvian, e.g. Philips, Samsung, Maxima, etc. However, the learners in many cases try to decline such indeclinable brand names, e.g. Rimi > Rimī, thus contradicting Latvian grammar rules. These examples are corrected to match the norm of Latvian. Names of foreign institutions, such as universities, are translated, where possible.

The report presents some borderline examples and discusses how the proper noun adaptation system used in LAVA corpus is applied in such instances.

Laura Kamandulytė-Merfeldienė

Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva

Laipsnio kategorijos įsisavinimas tipiškos kalbinės raidos ir pirminio kalbos neišsivystymo atveju: eksperimentinis ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų kalbos tyrimas

Pranešimo metu pristatomi eksperimentinio tyrimo rezultatai yra LMT finansuojamo ir Vytauto Didžiojo universitete vykdomo projekto „Kalbos neišsivystymo požymiai ikimokykliniame ir priešmokykliniame amžiuje: spontaninės ir išgautosios kalbos analizė bei eksperimentiniai tyrimai“ (S-LIP-18-36) metu atliekamų tyrimų dalis. Šio projekto tikslas – ištirti pirminį kalbos neišsivystymą turinčių ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų kalbos fonetines, leksines, gramatines ir pragmatines ypatybes. Norint pasiekti šį tikslą, taikant kompleksinę tarpdisciplininę metodinę prieigą, apimančią natūraliojo stebėjimo, specialiosios užduoties, eksperimentinio tyrimo, tekstynų lingvistikos ir statistinės analizės metodus, atliekami įvairių kalbos lygmenų tyrimai. Pranešimo metu pristatomi rezultatai apima vieną gramatikos įsisavinimo testą, skirtą laipsnio kategorijos tyrimui. Naudojantis tarptautinio projekto CLAD („Crosslinguistic Language Diagnosis“ 2007–2009) metu sukurtu eksperimentiniu testu buvo apklausta 80 tipinės kalbinės raidos vaikų ir 80 vaikų, kuriems nustatytas pirminis kalbos neišsivystymas. Gauti rezultatai patvirtino tyrimo pradžioje keltą hipotezę, kad kalbos neišsivystymą turintiems vaikams būdvardžių laipsniavimas kelia problemų net priešmokykliniame amžiuje, taip pat atskleidė, kad net ir tipinės kalbinės raidos vaikams sudėtinga laipsniuoti sudėtingos morfeminės struktūros ir rečiau vartojamus būdvardžius. Tyrimo rezultatai taip pat parodė, kad aukščiausiojo laipsnio būdvardžių suvokimas kelia daugiau problemų nei aukštesniojo laipsnio būdvardžių, taip pat atskleidė, kad laipsnio kategorijos įsisavinimui svarbus būdvardžio ilgis ir morfonotaktinis skaidrumas.

Viktorija Kavaliauskaitė-Vilkinienė

Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva

Vaikų mandagumo strategijos ir komunikacinė kompetencija

Interakcijoje įprasta laikytis tam tikrų taisyklių: pavyzdžiui, bendradarbiauti komunikaciniam tikslui pasiekti ir paisyti mandagumo principo, padedančio išlaikyti socialinę pusiausvyrą ir palaikyti draugiškus tarpusavio santykius (Grice 1975; Leech 1983). Be to, pastebima, kad kalbinei raiškai įtakos turi konkreti kalbėjimo situacija ir pokalbio dalyvių tarpusavio santykiai (pašnekovų artumas, socialinio statuso skirtumai). Atsižvelgiant į tai, kalbinėmis raiškos priemonėmis gali būti reiškiamas artumas, draugiškumas (taikoma pozityviojo mandagumo strategija) arba atstumas ir pagarba (taikoma negatyviojo mandagumo strategija) (žr. Brown, Levinson 1987).

Šiame pranešime analizuojama, kada vaikai įsisavina šias kalbines konvencijas, kalbinėmis raiškos priemonėmis veiksmingai geba siekti komunikacinių tikslų, gilinamasi į komunikacinę vaiko kompetenciją – gebėjimą produkuoti ne tik gramatiškai taisyklingus sakinius, bet ir pritaikyti kalbinę raišką pagal konkrečią situaciją ir pašnekovą (žr. Hymes 1972: 277), rodantį kalbos raidos procesą. Pranešimo tikslas – aptarti iki šiol lietuvių kalboje nedaug tirtą mandagumo žymeklių raišką ir raidą 3–6 metų amžiaus vaikų kalboje. Tyrimo medžiaga rinkta trijuose valstybiniuose Kauno lopšeliuose-darželiuose. Jai rinkti taikytas vaidmenų žaidimo metodas, kuris parankus tuo, kad padeda greitai užfiksuoti, kaip bendraujama mandagumo reiškiniais ir stilistinei variacijai svarbiomis skirtingomis socialinėmis sąlygomis, kurias imituoti ir kontroliuoti padeda sukurti pokalbio scenarijai. Darbo medžiagą sudaro panašaus amžiaus vaikų vaidmenų žaidimo metu įrašyti dialogai ir polilogai. Vaikams buvo pasiūlyta pažaisti pagal oficialųjį (pokalbis pas gydytoją, parduotuvėje, kavinėje) ir familiarųjį (pokalbis namuose, švenčiamas gimtadienis) registrus reprezentuojančias kalbines situacijas, kurių metu jiems buvo priskirti atitinkami vaidmenys (pvz., vienas vaikas vaidino gydytoją, kitas – pacientą ir pan.). Jų pokalbiai transkribuoti ir koduoti (žymėtos mandagumo frazės, tiesioginiai ir netiesioginiai prašymai, mandagumo daugiskaitos forma, pasakymo sąšvelniai). Šiuo metu sukauptame tekстыne užfiksuota 65 vaikų kalbos pavyzdžių, tekstynas vis dar yra pildomas.

Iki šiol sukauptų duomenų analizė rodo, kad jau 3–4 metų amžiaus vaikams vaidmenų žaidimo metu būdinga vartoti leksinius ir morfosintaksinius mandagumo žymeklius, jų kalboje, priklausomai nuo žaidimo situacijos, fiksuojamos pozityviojo ir negatyviojo mandagumo strategijų ypatybės. Tiesa, jiems taip pat būdinga maišyti registrus (pavyzdžiui, oficialias situacijas reprezentuojančiuose žaidimuose pastebima tiek oficialiojo, tiek familiariojo registro ypatybių). Atlikta turimų duomenų analizė atskleidžia ankstyvą lietuvių vaikų pragmatikos raidą ir komunikacinės kompetencijos susiformavimą. Rezultatai panašūs į užsienio psicholingvistų atliktų panašaus pobūdžio tyrimų rezultatus (žr. Andersen 1984; Fukuda 2005).

Literatūra

- Andersen, E. S. 1984. The acquisition of sociolinguistic knowledge: Some evidence from children's verbal role-play. *Western Journal of Communication (includes Communication Reports)* 48(2), 125–144.
- Brown, P., S. C. Levinson. 1987. *Politeness. Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fukuda, C. 2005. Children's use of the *masu* form in play scenes. *Journal of pragmatics* 37(7), 1037–1058.
- Grice, H. P. 1975. Logic and conversation. *Pragmatics. A Reader*, S. Davis (ed.). New York: Oxford University Press. 305–315.
- Hymes, D. 1972. On communicative competence. *Sociolinguistics. Selected Readings*, J. B. Pride, J. Holmes (eds.). Harmondsworth: Penguin. 269–293.
- Leech, G. N. 1983. *Principles of Pragmatics*. London and New York: Longman.

Vitalija Kazlauskienė

Vilniaus universitetas, Lietuva

Daiktavardinio junginio predikatinės konstrukcijos mokinių kalboje

Mokinių kalba pasižymi interferencijos ir tarpukalbės požymiais. Vienas iš pagrindinių sakinio elementų – daiktavardinis junginys (DJ) gali atskleisti mokinių kalbinės kompetencijos ypatybes. Šį kartą tyrimui pasirinktas daiktavardinis junginys su predikatine konstrukcija. Tai junginiai, kuriuose būdvardžiai yra nutolę nuo daiktavardžio per veiksmazodžio *être* ‘būti’ jungtį, semantinis ir morfologinis būdvardžio ryšys su daiktavardžiu parodo jo priklausomybę DJ. Šioje pozicijoje veiksmazodis *être* ‘būti’ yra tik gramatinė priemonė, leidžianti būdvardžiui tapti predikatu (Gaulmyn, Basset 1991: 177). Tokio tipo sakiniai, kaip *Cet homme est beau* ‘Šis vyras yra gražus’ prancūzų kalboje yra produktyvūs. Holvoetas, Judžentis (2005: 12) tokias ir panašias konstrukcijas sudarančių žodžių ryšį laiko valdymo atmaina: pagalbinis veiksmazodis *būti* atveria sintaksines veiksnio ir predikatyvo pozicijas. Būdvardis čia reiškia predikaciją ir, anot Holvoeto ir Judženčio, „atveria argumento poziciją daiktavardžiui, nes jo reiškiamas požymis priskiriamas daiktui“ (ibid 15). Sintaksei būdinga priklausomybės sąvoka, kai vienas kalbos elementas yra kito elemento kalbinio veikimo aplinkoje, tarp kurių sintaksiniai ryšiai gali būti prijungiamieji arba sujungiamieji. Veiksmazodžio *être* ‘būti’ kaip *copule* (pranc. *copule*) buvimas arba nebuvimas iš esmės keičia daiktavardžio sintaksinius santykius su priklausomaisiais dėmenimis predikacijos atžvilgiu (Pierrard, Havu 2014: 36).

Norint tiksliau ištirti DJ su pagalbinio veiksmazodžiu *être* ‘būti’ produktyvumo kriterijus ir ypatumus mokinių kalboje, būtina tirti tokio tipo konstrukcijas platesniame kontekste. Tai ir siekiama padaryti remiantis lietuvių mokinių tekstyno empirine medžiaga. Iš pradžių trumpai aptariama DJ samprata. Apžvelgiamas mokinių tekstyno duomenų kaupimas ir atrankos kriterijai. Galiausiai pateikta DJ su predikacine konstrukcija analizė. Nagrinėjami ypatingesni atvejai. Predikatinės konstrukcijos mokinių kalboje pasižymi redundacijos žymų praleidimu. Iš derinamųjų nutolusių būdvardžių galūnių galima spręsti, kad dažniausiai būdvardžiui priskiriama giminė yra atsitiktinė: pasirenkama universali vyriška giminė arba besimokantys tiesiog nenustato tinkamo derinamojo davyklio ir vietoj orientyro pasirenka daiktavardį, kuris yra arčiau būdvardžio. Panašiai kaip ir kitų tyrėjų rezultatuose (Bartning 2000; Dewaele, Véronique 2001, 2000), pastebėta, kad stipriausiai išreikštas vyriškosios giminės formos dominavimas.

Galima manyti, kad atstumas tarp derinimo davyklio ir derinimo gavyklio trukdo tinkamai suderinti, nes tiriamo B1 lygio siekiančiam mokiniui kartais sunku atsekti elementų priklausomybę per atstumą. Remiantis empiriniais tekstyno duomenimis, yra galimybė ištirti, kaip referencijos nustatymo priemonė naudojama praktikoje.

Csilla Keresztes, Bernadett Borda, Veronika Vincze

University of Szeged, Hungary

MOCK is not a mock – the morphological features of a Hungarian Medical Corpus

The majority of medical research results are published in English mostly by non-native speakers of English. Writing up research in national languages other than English should be encouraged to help national medical languages survive and thrive.

More than 100 medical papers published in 4 Hungarian medical journals (Dermatological and Venerological Journal, Hungarian Cardiology, Hungarian Oncology, and the Hungarian Medical Journal) between 2015 and 2018 were analyzed by the authors. The Hungarian Medical Articles Corpus (Magyar Orvosi Cikkek Korpusza, MOCK) includes more than 12,000 sentences, approximately 256,000 words (tokens). In the first phase of the study, statistical and corpus analytical examinations were performed to achieve numerical data about written medical Hungarian. In the second phase, we compared our results with the data gained from a general (everyday language) Hungarian corpus (Szeged Treebank – SZT).

The major differences between the two corpora based on morphology are that MOCK contains significantly more nominalizations (nouns and adjectives) as well as numerals but relatively fewer verbs, pronouns and adverbs of place and time.

During the lexical analysis of the studied medical corpus, the most frequently occurring nouns, verbs, and adjectives were collected, and word clouds were generated of them. The word frequency results of MOCK were also compared to those of SZT.

The authors discuss the implications of corpus analysis results in language teaching for specific purposes and in medical translation and importance of publishing scientific results in languages other than English as well.

Elena Koroleva, Ingrida Balčiūnienė

Saint Petersburg State Pediatric Medical University, Russia

Expressive vocabulary growth in Russian-speaking typically-developing children during preschool and primary school years

Introduction. Vocabulary evaluation is a crucial part of language assessment. Unfortunately, in Russia, we still lack a standardized test for vocabulary evaluation; and the tests developed in other languages are not relevant due to cultural and linguistic differences. Moreover, experimental studies in vocabulary acquisition are still scarce in Russia, and, thus, age norms, especially for the later stages of language development, are still not available. Since researchers and practitioners have to rely on their own experience, as well as on their individual theoretical and methodological background, results of the studies are inconsistent or even controversial.

The aim of the working group from State Pediatric Medical University coordinated by Alexander Kornev is to develop and to standardize a test of expressive vocabulary for Russian-speaking preschool- and school-age children. At the current stage, the first version of the test was piloted in typically-developing and language-impaired children of different age groups. In this paper, we focus on the preschool (4-6 years) and primary school (7-10 years) age.

Methodology. The subjects of the study were 70 Russian-speaking typically-developing children representing seven age groups. The visual stimuli, 200 black-and-white pictures, were employed for noun and verb elicitation. The pictures were counterbalanced according to the length and frequency of the target words.

Results. As it was expected, among all the groups, the 4-year-old children demonstrated the lowest results (only 64% of the target nouns and 43% of the target verbs were produced). By the age of five years, the scores increased up to 84% of the target nouns and to 80% of the target verbs. Also, at the age of four years, significant dissociation between the percentage of the target nouns and verbs was obtained; by the age of five years, this dissociation became significantly weaker. In the preschool children, the age of the subjects strongly correlated with the percentage of production of the target nouns ($r = 0.8$) and the target verbs ($r = 0.8$). In all the groups, a strong correlation ($r = 0.8$ in preschoolers; $r = 0.6$ in school age children) was obtained between the correlation between the percentage of production of the target nouns and verbs.

Conclusions. The results of the study highlighted a significant growth in expressive vocabulary during the preschool age. This increase seems to be uneven: up to four years, children acquire mostly nouns, while later on, the number of verbs increases rapidly (however, prevalence of the noun vocabulary remains). The results of a correlational analysis evidenced that typically-developing children acquire the basis of vocabulary by the school age. Strong correlations between the volume of expressive noun and verb vocabulary imply the existence of some general mechanisms regulating both noun and verb acquisition at the later stages of language development.

The main limitation of the study is relatively small number of subjects; however, the results shed light on the main patterns in vocabulary growth along preschool and primary school age and they might be applicable for further scientific studies and for language assessment.

Eglė Krivickaitė-Leišienė, Viktorija Povilaitytė

Vytauto Didžiojo universitetas, Vilniaus universitetas, Lietuva

Tarmės įtaka garsų ir jų junginių įsisavinimui: 4–5 m. amžiaus pietų žemaičių raseiniškių ir vakarų aukštaičių kauniškių išgalvotų žodžių pakartojimo testo rezultatai

Mažiems vaikams sunku išstarti sudėtingesnius kalbos garsų junginius, todėl dažniausia juos paprastina ir ištaria taip, kaip jiems lengviau ir patogiau. Pavyzdžiui, sudėtingus ar neįprastus garsus ir jų junginius žodyje vaikai praleidžia arba keičia labiau įprastos artikuliacijos garsais ir jų junginiais. Tai natūralus fonologinis procesas, motyvuotas fiziologijos, – vaikai mokosi suderinti kalbos padargų veiklą ir sieti artikuliaciją su girdimais garsais (Dziubalska-Kołączyk 2007).

Lietuvių kalbos garsų ir jų junginių įsisavinimas skirtingose amžiaus grupėse aptartas gana išsamiai (žr. Krivickaitė-Leišienė 2018; Krivickaitė 2017; Krivickaitė 2016; Kamandulytė-Merfeldienė 2015; Krivickaitė 2014; Krivickaitė, Dabašinskienė 2013; Garšvienė, Juškienė 2008; Kamandulytė 2006 ir kt.), tačiau nėra užsimenama apie tarmės, kurią vaikas girdi aplinkoje, įtaką garsų ir jų junginių tarimui žodžiuose.

Šiuo tyrimu siekiama palyginti ketverių–penkerių metų vaikų, lankančių Kelmės ir Kauno darželius, išgalvotų žodžių pakartojimo testo rezultatus. Manoma, kad vaikai, augdami aplinkoje, kur kalbama tarmiškai, turėtų kitaip įsisavinti lietuvių kalbos fonetinę sistemą, negu vaikai, kurie auga girdėdami bendrinę kalbą.

Lyginamąjį tyrimą, taikant išgalvotų žodžių pakartojimo testą, sudarė 49 tiriamieji:

- 25 vaikai (4;00–5;11 amžiaus) iš Kauno miesto darželių (vakarų aukštaičių kauniškių tarmė);
- 24 vaikai (4;00–5;11 amžiaus) iš Kelmės darželių (pietų žemaičių raseiniškių tarmė).

Pietų žemaičiai raseiniškiai nuo bendrinės kalbos labiausiai skiriasi balsių tarimu. Pagrindinė pietų žemaičių skiriamoji ypatybė – vietoj bendrinės kalbos dvibalsių *uo*, *ie* atsiranda ilgieji *ū*, *ī*; ilgųjų balsių *o*, *ė* dvibalsinimas, t. y. vietoje *o* tariamas *uo* ir vietoje *ė* tariamas *ie*, pvz., *kuoje* [= *koja*], *dieti* [= *dėti*]. Atlikto tyrimo rezultatai leido pastebėti galimai pietų žemaičių raseiniškių tarmės įtakos garsų ir jų junginių tarimui žodžiuose. Pavyzdžiui, vaikai, kartodami pirmą kartą išgirstą žodį, vietoje *o* taria *uo*, pavyzdžiui: *geluoša* [= *geloša*], *talabuosa* [= *staligosa*]; vietoje *u* taria *uo*, pavyzdžiui: *lasmuove* [= *lasmuvi*]; vietoje *e* taria *ei*, pavyzdžiui, *šveila* [= *švela*]; taip pat kai kurie vaikai perkelia kirtį, kaip būdinga žemaičių raseiniškių tarmei.

Šis lyginamasis tyrimas taip pat parodė, kad to paties amžiaus vaikai, nesvarbu, kuriame Lietuvos regione gyvena ir kokią tarmę aplinkoje girdi, taiko tas pačias žodžių tarimo paprastinimo strategijas (pridėjimas, keitimas, tolimoji asimiliacija, metatezė, perkėlimas).

Garsų ir jų junginių įsisavinimui įtakos turi nemažai veiksnių: aplinka, kuri supa vaiką (tėvų, senelių, auklėtojų) kalba (pavyzdžiui, kalba tarmiškai ar ne), vaiko fonologiniai gebėjimai pastebėti ir įsiminti aplinkoje dažnai girdimus kalbos garsus ir jų junginius, trumpalaikė ir ilgalaikė atmintis ir kt. veiksniai.

Literatūra

Dziubalska-Kołączyk, K. (2007). Natural Phonology: Universal Principles for the Study of Language (Insiders Meet Outsiders). Saarbrücken 6 (10), 71–75.

Garšvienė, A., Juškienė, G. (2008). Priešmokyklinio amžiaus vaikų tarimo ypatumai. Jaunųjų mokslininkų darbai 2 (18), 78–84.

Kamandulytė, L. (2006). Moronotaktikos įsisavinimas. Didaktika 1, 84–88.

Kamandulytė-Merfeldienė, L. (2015). Morphonotactics in L1 Acquisition of Lithuanian: TD vs. SLI. Eesti Rakenduslingvistika Ūhingu aastaraamat 11, 95–109.

Krivickaitė-Leišienė, E. (2018). Ketverių-aštuonerių metų vaikų garsų ir jų junginių tarimas žodžiuose. Metodinės rekomendacijos. Skirta logopedams, specialiesiems pedagogams, mokytojams ir tėveliams. Prieiga internetu: http://www.logopeduasociacija.lt/images/4-8_m._vaiku_garsu_ir_ju_junginiu_tarimas_zodziuose.pdf.

Krivickaitė E. (2017). Vaikų taikomos žodžių tarimo paprastinimo strategijos. Eksperimentinis tyrimas. Taikomoji kalbotyra, 9. Prieiga internetu: <https://taikomojikalbotyra.lt/ojs/index.php/taikomoji-kalbotyra/article/view/118>.

- Krivickaitė, E. (2014). Fonotaktikos įsisavinimo tyrimas išgalvotų žodžių pakartojimo testu tipinės ir sutrikusios vaikų kalbos grupėse. *Specialusis ugdymas*, 2 (31), 83–105.
- Krivickaitė, E. (2014). Fonotaktikos įsisavinimo tyrimas išgalvotų žodžių pakartojimo testu tipinės ir sutrikusios vaikų kalbos grupėse. *Specialusis ugdymas*, 2 (31), 83–105.
- Krivickaitė, E. (2014). Netikrų žodžių kartojimo testas: lietuvių vienakalbių ir dvikalbių vaikų kalbos tyrimas. *Taikomoji kalbotyra*, 4. Prieiga internetu: <http://taikomojikalbotyra.lt/azalija.serveriai.lt/lt/2014/03/netikru-zodziu-kartojimo-testas-lietuviu-vienakalbiu-ir-dvikalbiu-vaiku-kalbos-tyrimas-2>.
- Krivickaitė, E., Dabašinskienė, I. (2013). Lietuvių kalbos fonologijos įsisavinimas: netikrų žodžių kartojimo eksperimentinis tyrimas. *Kalbos kultūra*, 86, 237-255. prieiga internetu: http://www.lki.lt/LKI_LT/images/Periodiniai_leidiniai/Kalbos_kultura/Straipsniai/086/KK_86_237_255_Krivickaite_Dabasinskiene.pdf.

Liudmila Kravcova

Kauno technologijos universitetas, Lietuva

Naujo vadovėlio „Rusų–lietuvių mokslinio techninio teksto vertimo ypatumai“ pristatymas

Vadovėlis „Rusų–lietuvių mokslinio techninio teksto vertimo ypatumai“ parašytas remiantis metodologija, kurios pagrindą sudaro gretinamojo metodo ir vertimo transformacijų taikymas. Gretinamasis metodas pagrindžia galimą dviejų kalbų (rusų ir lietuvių) skirtingų sistemų analizę, o vertimo transformacijos akcentuoja mokslinių tekstų ir kalbinių konstrukcijų semantinės reikšmės svarbą. Transformacijų palyginimas originalo ir vertimo tekstuose leidžia nustatyti tarpkalbinės asimetrijos parametrus, suprasti ir įvertinti vertėjo pasirinktas transformacijas.

Metodologijos pagrindas lemia vadovėlio struktūros sudarymą bei didaktinių principų (integralumas, moksliskumas, logiškumas, nuoseklumas – nuo paprasto į sudėtingą) pasirinkimą. Mokslinio teksto vertimo specifiška išryškina tris aspektus, kurie yra svarbūs formuojant vertimo įgūdžius ir kompetencijas – dalyko žinojimas, vertimo teorijų supratimas ir kalbų mokėjimas.

Medžiaga vadovėliui sukaupta remiantis ilgamete dėstyto Kauno technologijos universitete patirtimi. Kaip vertimo vieneto pagrindas gali būti suvokiamos konstrukcijos (supratimo ir prasmės kategorijos), dažniausiai vartojamos aptariamų tipų tekstuose, pvz., konstrukcijos objekto klasifikacijai ir priskyrimo klasei reikšti; konstrukcijos kiekybinei / kokybinei charakteristikai reikšti ir kt. Kalbinio vertimo vieneto gramatinės ypatybės apibūdinamos įvairiais kalbos reiškiniais: žodžio forma, žodžių junginiu, sakiniu, žodžių tvarka, gramatinėmis formų reikšmėmis, kontekstinėmis formų funkcijomis ir reikšmėmis. Kiekvienu atveju įvertinant verčiamą kalbinį vienetą pagal turinį svarbu atkreipti dėmesį ne tik į žodžių ar žodžių junginių leksinę-semantinę reikšmę, bet ir į gramatinės ypatybes, kurios gali daryti įtaką verčiamo teksto kokybei. Galima skirti dvi probleminio vertimo kategorijas pagal tai, kaip vertimą lemia skirtinga rusų ir lietuvių kalbų gramatinė sandara: vertimo problemos, kai kalbinių vienetų gramatinės ypatybės panašios, ir vertimo problemos, kai kalbinių vienetų gramatinės ypatybės skiriasi pirminėje ir vertimo kalboje. Be to, yra specifinių vertimo atvejų, susijusių su atskirų gramatinių vienetų (morfologinės transformacijos, grindžiamos žodžių formomis) ir sudėtinių gramatinių vienetų (sintaksinės transformacijos, grindžiamos žodžių junginiais, sakiniiais ir kolokacijomis) transformacijomis. Tobulinant vertimo įgūdžius įvairių vertimo transformacijų numatymas, abstrakčių modelių išskyrimas, konkrečių transformacijų eigos aprašymas ir jų tipologijos sudarymas padėtų tobulinti būsimojo vertėjo gebėjimus taikyti minėtus veiksmus praktiškai. Visa tai ir lemia vertimo raštu praktinių užsiėmimų struktūrą.

Vadovėlį sudaro dvi dalys: teorinė ir praktinė. Teorinėje dalyje aptariamos mokslinio techninio stiliaus ypatybės, pateikiama mokslinių tekstų klasifikacija, apžvelgiamos jų ypatybės, žanrai, kalbos tipai, tekstų loginė struktūra, tarpusavio ryšys. Ypatingas dėmesys skiriamas lietuviams sunkiausioms temoms: mokslinės kalbos dalyvinių ir prielinksninių konstrukcijų vertimui. Taip pat aptariami gramatiniai pakeitimų būdai ir terminų vertimas. Praktinę dalį sudaro 13 skyrių. Vertimo mokoma remiantis pagrindinėmis mokslinio-techninio teksto konstrukcijomis (supratimo ir prasmės kategorijomis).

Versdami minėtąsias konstrukcijas studentai išsiugdys įgūdžius atpažinti leksinę gramatinę medžiagą, svarbią techninės specialybės kalbai, ir ją tinkamai naudoti.

Mária Laczkó

Kaposvár University, Hungary

How did the communication of digital born teenagers change?

The aim of this presentation is to analyse the spontaneous speech of teenagers called digital born. We answer the question whether the digital appliances can influence their communication process nowadays.

The speech samples were analysed in different aspects (the length, the quantitative and qualitative analyses of their vocabulary, the morphological-syntactical complexity of their sentences, types of uncertainties and mistakes). The research also focused on the comparative analysis of the same aged students' speech recorded 15 years ago including the same analysing aspects.

Sanita Lazdiņa, Zenta Anspoka

Rezekne Academy of Technologies, Latvia

Reforming Latvian as a school subject: the long way from research to practice

Since December 2016, the National Centre for Education in Latvia has been conducting the European Social Fund project “A Competences Approach to Learning Processes” (Skola2030). Regarding language education, the project hopes to identify successful ways in which to teach Latvian with the following aims in mind: 1) to develop students’ literacy and pluriliteracy in the understanding that Latvian is also a tool for deeper learning and understanding other subjects; 2) to support students’ active involvement in exploring and describing linguistic structures while learning Latvian; 3) to develop students’ individual personalities through expressing oneself in one’s own language.

In addition, since 2018 a new State Research Programme “Latvian Language” (Nr. VPP-IZM-2018/2-0002) has been introduced in Latvia which includes “Language Acquisition” as one of its sub-programmes. General task of this sub-programme is to analyze student’s compositions from secondary schools, gymnasiums and minority secondary schools of all regions of Latvia. Particular attention shall be paid to young people's understanding of the text as a grammatically linked and constructed syntactic unit. This will allow to discover skills of Latvian of young people, the most specific language problems in order to develop language methodology at school.

In this context, our paper will focus on three aspects: 1) the new (2018) national curriculum for primary schools (grade 1-9) in Latvia and how it reflects ways of discussing mother tongue (Latvian) education but including multilingual perspectives; 2) mother tongue (L1) education as a subject under constant discussion, expanding the case of Latvia to a broader European context (Sawyer, Van de Ven 2006; Liberg, Folkeryd & Geijerstam 2012); 3) the role of diverse data gathering methods in the research of teaching and learning Latvian as a mother tongue but also as a second language.

This latter aspect (research data) will be explained deeper: how texts were selected from the 2018 final school exams in Latvian; how the corpora of language learners’ texts will be used for research; which criteria were used for analysing the texts in the beginning of the research process. The paper will conclude with a discussion of some preliminary results.

References

- Liberg, C., Folkeryd, J.W. & Geijerstam, Å. A. (2012). Swedish – An updated school subject? *Education Inquiry*, 3:4, p. 477-493.
- Sawyer, W., Van de Ven, P.-H. (2006). Starting Points: Paradigms in Mother-Tongue Education. *L1 – Educational Studies in Language and Literature*, 7(1), p. 5-20.

Ala Lichačiova

Vilniaus universitetas, Lietuva

Imigracijos diskursas: naujų rusakalbių Lietuvos gyventojų atvejis

Pastaraisiais metais migracijos temai tampant vis aktualesnei, įvairių šalių tyrėjai vis daugiau dėmesio skiria emigracijos klausimams, emigruojančiųjų tapatybės, gimtosios kalbos bei kultūros išsaugojimui. O migrantų jausenos kitoje sociokultūrinėje aplinkoje tema, kai tyrimų fokusas nukreiptas ne į „atsivežtos“ kalbos bei dvasinių vertybių išlaikymą, o į nusiteikimą pritaipyti priimančioje šalyje, nagrinėjama daug rečiau. Šiame pranešime vartojama imigracijos diskurso samprata ir siekiama išgryninti imigracijos temos aspektus.

Europos migracijos tinklo (European Migration Network) duomenimis, 2017 m. daugiausia užsieniečių, gyvenusių Lietuvoje, buvo Rusijos (26 proc.), Ukrainos (24 proc.) ir Baltarusijos (19 proc.) piliečiai. Lietuvos Migracijos departamentas nurodo, kad per 2018 m. pirmuosius keturis mėnesius daugiausia leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje išduota Ukrainos (56,2 proc. aplikavusiųjų), Baltarusijos (23 proc.) ir Rusijos (5,4 proc.) piliečiams.

Pranešime bus aptariami pokalbiai su Vilniuje apsigyvenusiomis imigrantų šeimomis ir socialinių tinklų grupėje «Жизнь в Литве» („Gyvenimas Lietuvoje“; [facebook.com/groups/porusski.lt/](https://www.facebook.com/groups/porusski.lt/)) viešinami tekstai. Grupė „Gyvenimas Lietuvoje“ jungia žmones, neseniai atvykusius į Lietuvą iš Rusijos, Baltarusijos, Ukrainos ir kitų šalių. Jų visų bendra kalba yra rusų, ką nurodo ir grupės adresas – [porusski.lt](https://www.facebook.com/groups/porusski.lt/) („rusiškai.lt“). Grupės moderatoriai kviečia atvykstančius rusakalbius domėtis, kas vyksta Lietuvoje, pasidalinti gyvenimo čia patirtimi, užduoti klausimus, atsakyti į juos ir bendrauti skirtingomis temomis. Ten pat pristatomi vaizdo įrašai: imigrantų sukurti trumpi filmai apie jų gyvenimo ir darbo sąlygas, ekskursijos po Vilnių ir Lietuvą, pasakojimai apie laikinus komunikacinius sunkumus, gyvenimo perspektyvų aptarimai.

Pasak sociologų, „etninėse grupėse vykstantys socialiniai procesai yra ne tik atskirų individų individualios patirties dalis, bet ir visuomenės raidos rezultatas“ (Kasatkina, Leončikas 2003). Tai aktualu tiek analizuojant konkrečios šalies piliečių emigracijos priežastis (pvz. lietuvių emigracijos), tiek į tą šalį imigruojančių žmonių (mūsų atveju – atvykstančiųjų į Lietuvą) siekius bei jų adaptacijos vizijas.

Pranešimas skirtas verbalizuoti imigrantų pritaipimo procesą Lietuvoje. Nagrinėjami atvykstančiųjų pasisakymai šiomis temomis ir potėmėmis:

- 1) imigracijos į Lietuvą priežastys (politinės; ekonominės; giminystės, (darbo) partnerystės);
- 2) su kokiais lūkesčiais atvykstama;
- 3) kokios pasirenkamos adaptacijos strategijos;
- 4) bendravimo aplinkos ir vartojamų kalbų spektro įsivaizdavimas ir organizavimas;
- 5) kas planuojama vaikų ugdymo ir išsilavinimo atžvilgiu (pradinio ugdymo įstaigos pasirinkimas, vaikų kalbinis gyvenimas, tolesnis išsimokslinimas, ateitis) ir pan.

Pasak diskurso teoretikų, diskurso tyrinėtojas turi atsakingai dirbti su tuo, kas pasakyta ar parašyta, nustatant skirtingų realybės reprezentacijų ir diskurso kuriamo reikšmių lauko socialines pasekmes (Jorgensen, Phillips 2002). Manytina, kad imigracijos į Lietuvą diskurso nagrinėjimas gali padėti suvokti šalies politikų, žiniasklaidos, visuomenės imigrantų priėmimo / atstūmimo nuotaikas, kaip jas jaučia atvykstantieji. Imigracijos diskurso nagrinėjimas gali prisidėti prie daugiakultūriškumo, daugiakalbystės Vilniuje ir kituose Lietuvos miestuose perspektyvų nusakymo, o rusakalbės imigracijos atveju – taip pat prie Lietuvos rusakalbių etnovitališkumo prognozavimo.

Aušra Lukošaitytė

LCC International University, Lithuania

“Translating back”: challenges translators face in translating texts about the target language culture

Translations of literary texts that are written about the target language culture or contain many elements of the target language culture and history constitute a small but very interesting body of translations in Lithuania, which pose additional challenges to translators. The traditional ethical values of translation, such as aiming for accuracy, impartiality, and faithfulness to the original have to be combined with particular transformations that allow the translator to “bring the text back” to the culture it speaks about.

The presentation investigates the specific strategies of translators used in translating such texts and problems encountered in the communicative situation of “translating back” the foreign language texts written about the target language culture. The analysis of translations of the works of Antanas Sileika, a famous Canadian writer of Lithuanian descent, are used to illustrate the dilemmas translators face, in particular the analysis of the novel *Underground* and its translation into Lithuanian *Pogrindis* by Irma Šlekytė and *The Barefoot Bingo Caller: A Memoir* and its translation *Basakojis Bingo Pranešėjas* by Vitalijus Šarkovas. To support the claims, various examples of representing and translating culture-specific items, inter-textual allusions and explanations are provided. The balance of domestication and foreignization strategies in the original and the translation is also discussed.

Antanas Sileika writes primarily for the English speaking audience in Canada and beyond, aiming to explain some of the tragic post-war history of the people in Lithuania and other neighboring countries that is largely unknown for the audience in the West. Also, his memoirs about the independence movement in Lithuania at the end of the 20th century are presented from the point of view of a kind of an outsider, not quite the same way as people in Lithuania would remember. Thus, the writer and the translator both have to take a role of a mediator between the two cultures. In the process, naturally, the author had to domesticate some culture-specific items, such as names of people, political affiliations, places, objects, etc., so that they are more understandable and natural to the English speaking audience. In their own turn, the translators into Lithuanian had to reverse some of the domestication process and explain the unknown allusions, in order to naturally and accurately represent the originals. This raises questions related to the impartiality of the translator, as well as questions related to the functional equivalence of the translated text.

The presentation reveals that the communicative situation, when the audience of the translation is more familiar with the historical and cultural background than the audience of the original, requires different translation strategies and approaches.

Justina Mandravickaitė

Vilniaus universitetas, Lietuva

Kiekybiniai indikatoriai mokslinio ir publicistinio funkcinių stilių analizėje

Pranešime aptariami 9 kiekybiniai indikatoriai, taikyti tiriant mokslinio ir publicistinio funkcinių stilių rašytinių tekstų savybes. Funkciniu stiliumi vadinama tam tikra bendrinės kalbos atmaina, apibūdinama 5 svarbiais požymiais: kalbos vartojimo sritį, turinį, teksto funkcijas, stilistines ypatybes ir kalbos priemones (Župerka 2012: 78). Tyrimui sudaryti dviejų funkcinių stilių tekstynai: publicistinio ir mokslinio. Publicistinio tekstyno pagrindas – projekto „Lietuvių kalbos pastoviųjų žodžių junginių automatinis atpažinimas (PASTOVU)“ (Nr. LIP-027/2016) metu sukurtas 2014–2016 m. Delfi.lt tekstynas (Bumbulienė et al. 2017). O mokslinio stiliaus tekstynas sudarytas Dabartinės lietuvių kalbos tekstyno (DLKT) Negrožinės literatūros dalies pagrindu (Kovalevskaitė 2006). Be to, kadangi šią Dabartinės lietuvių kalbos tekstyno dalį sudaro mokslo populiarinamieji ir mokomieji tekstai, tyrimo tikslais minėtas mokslinio stiliaus tekstynas buvo papildytas daktaro disertacijų santraukomis. Tad tyrimui parengtą publicistinio stiliaus tekstyną sudarė 13 500 tekstų (apie 11 mln. žodžių ir žodžių formų), mokslinio stiliaus – 1025 tekstai (apie 20 mln. žodžių ir žodžių formų). Tyrimui pasirinkta naudoti ne lemas, o žodžių formas.

Rašytinių tekstų funkcinių stilių tyrimui naudoti šie indikatoriai:

1. Indikatorius $h.mod$: žymi funkcinių / tarnybinių ir turinio / teminių žodžių ir žodžių formų santykį tekste (Zörnig et al. 2016).
2. R1: nors sukurtas naudoti kaip žodyno turtingumą įvertinantis indikatorius (Kubat et al. 2014; Zörnig et al. 2016), šiame tyrime, kadangi tekstai buvo nelemuoti, R1 naudotas kaip žodžių ir žodžių formų įvairovės įvertis.
3. RRmc: žodžių ir žodžių formų koncentracijos tekste įvertis, priešingas įverčiui R1 (Kubat et al. 2014), tačiau, empiriškai patikrinus, tarp jų esantis ryšys yra netiesinis (žodžių ir žodžių formų įvairovei didėjant, žodžių ir žodžių formų koncentracija nebūtinai mažėja).
4. MATTR (angl. *Moving Average Type-Token Ratio*): įprastas TTR, tačiau skaičiuojama judančiam pasirinkto dydžio „langui“ (Covington ir McFall 2010: 96–97); siūloma jį laikyti informacijos srauto / temos išdėstymo įverčiu, o ne žodyno turtingumo matu (Popescu 2009: 233).
5. Teminė koncentracija: indikatorius matuoja, kiek teksto raiška yra sutelkta temai atskleisti (Čech et al. 2015; Kubát, Čech 2016).
6. Aktyvumas: vienas iš būdų išmatuoti teksto „toną“ – aktyvumą – per veiksmažodžių ir būdvardžių santykį tekste (Kubat et al. 2014, Zörnig, Altmann 2016).
7. Deskriptyvumas: priešingas aktyvumo indikatoriui ir yra vienas iš būdų išmatuoti teksto „toną“ – deskriptyvumą / aprašomumą – per būdvardžių ir veiksmažodžių santykį tekste (Kubat et al. 2014, Zörnig, Altmann 2016).
8. Tarpveiksmažodiniai atstumai: matuoja vidutinį atstumą tarp dviejų iš eilės tekste einančių veiksmažodžių. Kitaip sakant, tai yra teksto sintaksinio kompleksiško indikatorius (Kubat 2016: 70–74).
9. Vidutinis žodžių ir žodžių formų ilgis: charakteristika, dažnai naudojama tekstų suprantamumui (angl. *readability*) įvertinti (Kubat 2016: 74).

Indikatorių vertės buvo suskaičiuotos kiekvienam mokslinio ir publicistinio stilių tekstui. Siekiant išskirti svarbiausius, t. y. kiekybinio požiūriu geriausiai kiekvieną tirtą funkcinių stilių apibūdinančius indikatorius, atlikta pagrindinių komponentų analizė (PKA).

Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad moksliniam stiliumi svarbiausi, t. y. iš naudotų indikatorių geriausiai reprezentuojantys šį funkcinių stilių, buvo (svarbos mažėjimo tvarka) aktyvumo ir deskriptyvumo, R1 ir RRmc bei tarpveiksmažodinių atstumų indikatoriai. Kitaip sakant, šio funkcinio stiliaus tekstai geriausiai apibūdinami per aktyvumo ir deskriptyvumo, žodžių ir žodžių formų įvairovės ir koncentracijos ir sintaksinio kompleksiško dimensijas. O publicistinių stilių geriausiai reprezentavo (svarbos mažėjimo tvarka) R1 ir RRmc, aktyvumo ir deskriptyvumo bei teminės koncentracijos indikatoriai. Tai rodo, kad šio funkcinio stiliaus tekstai geriausiai charakterizuojami per žodžių ir žodžių formų įvairovės ir koncentracijos, aktyvumo ir deskriptyvumo ir teminės koncentracijos dimensijas.

Taigi funkcinių stilių analizei naudoti indikatoriai, nors ir neapima visų funkcinių stilių savybių, vis dėlto leidžia įžvelgti tam tikras funkcinių stilių tendencijas.

Heiko F. Marten

DAAD Information Centre Riga, Rezekne Academy of Technologies, Latvia

German in the Baltic states a century later: an "additional language" and once again an elite language?

The role of the German language in the Baltic states has undergone considerable changes throughout the past century. At least in large parts of the territories of present-day Latvia and Estonia, it used to be a major language of the economic, cultural and educational elites and one of "three local languages" way into the 20th century. As a result of 20th century history, the "re-patriation" of ethnic Germans and the change of lingua francas from German via Russian towards English, however, speaker and learner numbers are today historically low.

In spite of these historical changes, however, German continues to exist in Baltic societies with changed functions and is used by diverse groups of speakers in very different domains. My paper discusses the position of German in the ecolinguistic system of the contemporary Baltic states in its different roles: as a language of strong economic cooperation within a united Europe, a language of tourism, but also as a continuing language of education, for specific professional purposes such as by lawyers or historians, as the vernacular of an increasing ex-pat population and as one of the languages of individuals originating from the Baltic states who lead transnational lives between the Baltics and German-speaking countries. After more than a decade of both researching and supporting the German language in the Baltic states, this paper summarizes major observations and activities in this sense. It is based on studies of "Linguistic Landscapes" and "Spot German", of language attitudes and language learning motivation, of practices, discourses and language policies by numerous players as well as on marketing activities for the benefit of German. As a conclusion, the paper therefore argues that German continues to exist in diverse roles as an "additional language" in the Baltic states and at the same time once again increasingly gains momentum as an elite language - although in considerably different ways than a century ago.

Vineta Poriņa

Museum of the Occupation of Latvia, Latvia

Critical incidents between bilinguals with different ethnic backgrounds in intercultural communication in Latvia

The objective of the research was to study the critical incidents between bilinguals (with different ethnic backgrounds) in intercultural communication. The first three stages of the research (with an interval of every four years) by using the critical incident technique (CIT) took place from 2004 to 2018.

The research method was developed by the Georg-August University of Göttingen (Georg-August-Universität Göttingen), using John Flanagan's CIT. The term critical incident refers to "any observable human activity that is sufficiently complete in itself to permit inferences and predictions to be made about the person performing the act. To be critical, an incident must occur in a situation where the purpose or intent of the act seems fairly clear to the observer and where its consequences are sufficiently definite to leave little doubt concerning its effects." [1]

In the first stage (2004-2006) where, besides the University of Latvia, also researchers from Germany, France, Sweden, the United Kingdom and Italy took part in a project of the European Commission, we can see that unlike in other EU member states where the consequences caused by immigration dominate, in Latvia incidents caused by the choice of the communication language dominate: the greatest number of such critical incidents were reported among the Latvian respondents when using the Latvian language with representatives of another culture living in Latvia; this particularly manifests itself in the labour market but there is also a sufficiently large proportion of such incidents in other fields. In the second (2010-2012) and the third (2016-2018) stages there is no comparison with the situation in other EU member states because the research continued only in Latvia but when looking at the data on the language situation in these countries it can be assumed that the results in Western European countries would not be radically different from the results of the first stage where immigrants' discomfort about their cultural differences from the dominant culture of a particular Western European country prevailed. Unlike the previous stages in the third stage approximately half of incidents have characteristics of linguistic discrimination when using the Latvian language. This can be explained by an increasing requirement in the labour market to know Russian well, an increasing proportion of people who do not know Latvian [2], the reverse model of the language choice where the representatives of the indigenous population have to adapt etc. The results were analysed by using the language choice model in Latvia [3; 4], adapted from H. Giles, N. Coupland [5].

The results of the research of the actual choices of communication language in Latvia provide a new insight into integration processes in the EU.

There is a need for critical incident research in all Baltic States where one would study the language choice and linguistic behaviour as the consequence of the occupation period on the language situation.

References

- [1] Flanagan J. C., The Critical Incident Technique. *Psychological Bulletin*, Vol. 51, No. 4, pp. 327–358. 1954.
- [2] The Central Statistical Bureau of Latvia. Data on request. 2018.
- [3] Poriņa V., Valsts valoda daudzvalodīgajā sabiedrībā: individuālais un sociālais bilingvisms Latvijā, Rīga: LU. Latviešu valodas institūts, 2009. (State Language in Multilingual Society: Individual and Social Bilingualism in Latvia, Riga, the Latvian Language Institute of the University of Latvia, 2009.).
- [4] Poriņa V., Valodas izvēle Latvijā. *Linguistica Lettica* 8. R.: LVI, 51.–69. lpp. 2001. (Language Choice in Latvia, *Linguistica Lettica*, Riga, the Latvian Language Institute, pp. 51-69. 2001).
- [5] Giles H., Coupland N., *Language: Contexts, Consequences*. Buckingham: Open University Press, 1991.

Jogilė Teresa Ramonaitė

Lietuvių kalbos institutas, Vilniaus universitetas

Kaip randasi sociolingvistinė kompetencija antrąja kalba?

Sociolingvistinę kompetenciją labai bendrai galima apibūdinti kaip gebėjimą priderinti savo kalbą prie pašnekovo. Toks gebėjimas yra natūralus bendraujant savo kalba, tačiau nėra toks paprastas įsisavinant kitą kalbą. Į Lietuvą gyventi atvykę užsieniečiai, jei nusprendžia, kad lietuvių kalbos jiems reikia, įprastai bent bando kalbos mokytis formaliai. Ar mokydami kursuose, ar patys iš vadovėlio jie susipažįsta ir, tikėtina, išmoka bendrinės gana oficialios kalbos varianto, kuris tinka bendrauti su plačiausiu pašnekovų spektru. Vis dėlto, realiai bendraudami su gimtakalbiais lietuviais, besimokantieji pamažu ima pastebėti skirtingus variantus, vartojamus oficialiose ir kasdienio bendravimo situacijose. Tačiau tokia sociolingvistinė kompetencija plėtojasi labai pamažu ir tik jau įgijus nemenką lingvistinę kompetenciją.

Pranešime aptariami lietuvių šnekamosios kalbos bruožai (įvardžių, pertarų variantai, veiksmazodžio asmenų ir vardažodžių linksnių formų trumpinimas ir kt.) lietuvių kaip antrojoje (K2) kalboje. Lietuvių K2 duomenys surinkti skerspjūvio metodu iš 17 Lietuvoje gyvenančių užsieniečių, siekiant apimti kuo platesnį jų ratą, t.y. skirtingų pirmųjų kalbų, Lietuvoje praleisto laiko, lietuvių kalbos mokėjimo lygio ir pan. Šnekos duomenys rinkti pusiau struktūruoto sociolingvistinio interviu metu ir respondentams atliekant konkrečias užduotis. 27 val. garso įrašų transkribuota pagal CHILDES sistemą (MacWhinney 2000) ir koduota morfologinei analizei.

Pranešime nagrinėjama, kokie lietuvių šnekamosios (ir kitų atmainų) variantai lietuvių K2 randasi anksčiausiai, kurie nevertojami visai, kas gali lemti tai, kad kai kurios formos pastebimos ir įsisavinamos iškart, o kitos – nors gimtakalbių vartojamos dažnai – ima rasti tik labiausiai pažengusiųjų kalboje. Analizėje remiamasi konkrečiais tiriamųjų šnekos duomenimis, taip pat jų pačių metalingvistiniais komentarais.

Birutė Ryvitytė, Ingrida Mitrofanova

Vilnius University, Lithuania

Characterising the genre of the court press release

The development of information technologies, including the Internet, has affected the traditional mass communication. In the past, press releases were mostly written to be inserted into journalists' texts and published in newspapers. Today many institutions communicate information to the general public directly by making press releases available on their websites. While being primarily informative, press releases also serve a promotional purpose by presenting the institution which is the object of the release itself in a favourable light. In recent years, linguists have become increasingly interested in the generic features of press releases, issued mostly by businesses (e.g., Jacobs 1999; McLaren and Gurâu 2005 among others), however, hardly any research has been conducted specifically on the genre of court press releases.

The court press release is viewed as a professional genre, used by a specific discourse community in a particular social context, and aimed to reach a set of established communicative goals (Swales 1990). The aim of this paper is to investigate court press releases by looking at contextual, as well as textual aspects of the genre. The study was conducted on a corpus of 168 press releases, dating from January to April 2018, collected from the HUDOC database accessible through the official website of the European Court of Human Rights (ECHR). The analysis of the data was carried out in three main stages. In the first stage, the types of court press releases based on their textual structure were identified. The analysis revealed the presence of two types: press releases providing general information about the Court and press releases informing about the Court's decisions. In the second stage, drawing on Bhatia's work on genre (Bhatia 1993, 2004), the presence of rhetorical moves was checked in both types of court press releases. In the third stage of this study, an analysis of the rhetorical strategies connected to each move was carried out.

References

- Bhatia, V.K. (1993) *Analysing Genre: Language Use in Professional Settings*. London: Longman.
Bhatia, V.K. (2004) *Worlds of Written Discourse*. London/New York: Continuum.
Jacobs, G. (1999) Self-reference in press releases. *Journal of Pragmatics* 31: 219-242.
McLaren, Y., and C. Gurâu (2005) Characterising the genre of the corporate press release. *LSP and Professional Communication*. 5/1: 10-30.
Swales, J.M. (1990) *Genre Analysis: English in Academic and Research Settings*. Cambridge: CUP.

Kristina Rutkovska

Vilniaus universitetas, Lietuva

Kalbos(-ų) konceptualizavimo būdai daugiakalbėje ir daugiakultūroje visuomenėje

Pranešime bus bandoma pateikti daugiakalbio žmogaus kalbų konceptualizavimo principus, remiantis Pietryčių Lietuvoje gyvenančių lenkų užrašytais naratyvais. Nagrinėjant tarminius naratyvus buvo remtasi žodinės istorijos (angl. *oral history*) metodologija, kurioje labai svarbūs yra subjekto (kalbančiojo žmogaus), adresato (tyrėjo) ir temos laukai. Darbe su informantais buvo taikomas autobiografinis metodas, kurio pagrindinę esmę sudaro laisvas pokalbis apie žmogaus gyvenimą, svarbiausius jo įvykius ir laisvą jų interpretaciją. Tyrėjas tokiuose interviu lyg lieka nuošaly, jis tik labai bendrai nurodo pokalbio kryptį, o klausimus užduoda tik tais atvejais, kai atsiranda poreikis konkretizuoti situaciją, laikotarpį, veiksmo ypatybes. Pasakotojas gali laisvai rinktis temas, kalbėti apie jas tokiu mastu, kokiu jos buvo jam aktualios ir svarbios. Jo pasakojimas paprastai būna persipynęs su asmeniniais išgyvenimais, pagrindinėje temoje paprastai nukrypstama į kitų jam svarbių gyvenimo situacijų išpasakojimą. Tokiu būdu tenka susidurti su tarminio naratyvo daugiasluoksniškumu, kuriame įvairūs siužetai persipina, papildant pagrindinį naujomis mintimis, įdomiais kontekstais. Jų atidus perskaitymas atskleidžia kaimo žmogaus mąstysenos ypatybes ir pasaulio interpretacijos būdus.

Siekiant atskleisti kalbos konceptualizavimo būdus nagrinėjamų naratyvų pagrindu, reikėtų atkreipti dėmesį į kalbos bazinius suvokimus. Paribyje akcentuojami kiek kitokie aspektai suprantant šią svarbią žmonių gyvenime sąvoką.

Visų pirma, paribyje reikėtų atkreipti ypatingą dėmesį į kalbos egzistavimą kitų kalbų apsuptyje. Čia svarbu kalbų vartojimo sričių išmanymas bei įvairių kalbų funkcijų dinamiškumo įvertinimas. Liaudies akimis žiūrint, tam tikrų nerašytinių normų kalbų vartojimo atžvilgiu išlaikymas.

Ne mažiau svarbus yra su pirmuoju suvokimu susijęs ir antrasis suvokimas, jog komunikacijos procesui ir visaverčiam dalyvavimui bendruomenės gyvenime yra svarbios visos kalbos. Nepaprastai svarbiu dalyku daugiakalbėje visuomenėje tampa gebėjimas susikalbėti visiems žmonėms, suprasti vienas kitą įvairiose gyvenimiškose situacijose.

Kalbų mokėjimui ir pačiam komunikavimui ypač reikšminga kitų kalbų ir jomis kalbančiųjų žmonių atžvilgiu per šimtmečius išugdyta tolerancija. Mokėjimas vertinti ne schematiškai, dalijant pasaulį į savą ir svetimą, o pamatyti nors ir ne visai savo, bet artimą, nesvetimą, kas tampa susikalbėjimo pradžia. Tolerancija leis išsaugoti kalbas, o ne skatins jų naikinimą, leis išsaugoti paveldą, o ne jį prarasti.

Mišriai vartojamos kalbos, yra linkusios „maišytis“, todėl daugiakalbėje visuomenėje labai svarbi yra kalbų kokybė. Kalbos yra griežtai reglamentuojamos pagal normų išlaikymo lygį, bet ne mažiau reikšmingas vertinimo skalėje yra žmogaus dvasinis prisirišimas prie kalbos bei jos sąsajos su visuomenėje įsitvirtinusiomis estetiniais pojūčiais. Paribyje kiekviena svetimos kalbos įtaka yra bendros istorijos ir bendro gyvenimo dalis, ir tų tradicijų atgarsių, kurie palaipsniui tampa ir gimtosios kultūros dalimi.

Daugiakalbis žmogus pasižymi ir savotišku nepakartojamu pasaulėvaizdžiu. Jo sąmonėje savaime atsiranda ne tik kelių kalbų žodžiai ir posakiai, skirtingą prigimtį turinčios gramatinės konstrukcijos ar panašūs fonetiniai garsai, bet ir žmogaus galimybė matyti plačiau, suprasti daugiau ir vertinti įvairiapusiškiau. Tai išskirtinė galia, kurią eilinis žmogus perduoda iš kartos į kartą, niekieno netrukdomas, nes jo kalba nėra reglamentuojama, o gyvenimas nevaržomas politinių normų ir ideologijų.

Kalbėdamas tam tikra kalba, žmogus siekia bendrauti su kitais žmonėmis ir realizuoti savo dvasinius poreikius. Jis peržengia tas schematiškas ribas, kurios dar neseniai riboja jo bendravimą visuomenėje ir buvo susijusios grynai su tautiškumu. Jam rūpi jo dvasingumas, visavertis gyvenimas, o apsiribojimas tik vienos kalbos meile ir neapykanta kitai kalbai riboja jo asmeninę laisvę. Todėl neišvengiamai formuojasi naujas požiūris į kalbą ir tautiškumą, kuris leidžia išvengti ribotumo, ir tarnauti žmonių bendravimui nepriklausomai nuo tautybės.

Jūratė Ruzaitė

Vytautas Magnus University, Lithuania

Vagueness in the Lithuanian learner language

The present paper has a twofold aim: to introduce the Lithuanian Learner Corpus (LLC), which is currently under construction, and to present a preliminary investigation of the use of vague language (hereinafter VL) in Lithuanian learner language. The study focuses on three main categories of VL: general extenders (GEs), e.g. *ir taip toliau* ('and so on'), vague quantifiers, e.g. *keletas* ('several'), and approximated quantities, e.g. *apie dvidešimt* ('around twenty'). Recent research on VL has shown that it constitutes an important part of pragmatic language competence and thus should be addressed in language teaching in a systematic way (e.g. Buysse 2014, Lin 2013, Fernández 2015).

The research questions that the current study aims to answer are as follows: (1) How extensively do Lithuanian learners use VL and in what contexts?; and (2) How do the frequency results in learner Lithuanian compare to those in the corpus of native Lithuanian speakers? On the basis of the quantitative frequency results and a qualitative analysis of the concordance lines, some tentative implications of the results are discussed suggesting what could be taken into account when teaching Lithuanian as a foreign language.

This study is based primarily on the LLC, which currently consists of 140,442 words and contains written and spoken texts produced by students from various language backgrounds learning Lithuanian as a foreign language. The corpus uses the TEITOK programme developed by Maarten Janssen (2014-, <http://www.teitok.org/>), which is "a web-based framework for corpus creation, annotation, and distribution, that combines textual and linguistic annotation within a single TEI based XML document" (Janssen 2016: 4037). To contextualise the findings obtained from the LLC, learner corpus data is compared to native speaker language by resorting to the general reference corpus The Corpus of the Contemporary Lithuanian Language (CCLL; tekstynas.vdu.lt).

The preliminary data analysis has shown that in the LLC, VL items appear 712 times (50.7, f/10,000). There are some major differences in the frequency of the three VL categories under investigation: vague quantifiers are the most frequent category and general extenders are the least frequent category. These findings are to some extent similar to the VL use in native Lithuanian. In terms of VL frequency in different levels of language proficiency, the findings tentatively suggest that the higher the proficiency, the more frequently VL is used. However, some items (e.g. *šiek tiek* 'a little bit') are used most extensively in the beginner level, which can be related to the course curriculum. Concerning the variation of form of VL items in the LLC, it is evident that VL items are restricted to a very limited number of types (e.g. there are only two types of general extenders), whereas in native Lithuanian there exists a much higher variety (e.g. more than 20 types of general extenders).

References

- Buysse, L. (2014). 'We went to the restroom or something': General extenders and stuff in the speech of Dutch learners of English. In: J. Romero-Trillo (Ed.), *The Yearbook of Corpus Linguistics and Pragmatics 2014: New Empirical and Theoretical Paradigms*, pp. 213-237. http://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-06007-1_10; accessed 08.10.2015.
- Janssen, M. 2016. TEITOK: Text-Faithful Annotated Corpora. *Proceedings of the Tenth International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC 2016)*, Portorož, Slovenia, pp. 4037-4043.
- Fernández, J. (2015). General extender use in spoken Peninsular Spanish: metapragmatic awareness and pedagogical implications. *Journal of Spanish Language Teaching*, 2 (1), 1-17.
- Lin, Y. L. (2013). "Vague language and interpersonal communication: an analysis of adolescent intercultural conversation". *International Journal of Society, Culture and Language*, 69-81.

Margit Skadra

University of Szeged, Hungary

“To be, or not to be, that is the question” – Teaching of the substantive verb in Hungarian as a foreign language

The Department for Medical Communication and Translation Studies of the Faculty of Medicine at the University of Szeged offers Hungarian language courses for medical, dentistry and pharmacist international students. These courses are compulsory because the students have to complete their medical trainings in Hungary; therefore it is important that they learn how to communicate with patients in Hungarian. In the Hungarian classes the language of instruction is either English or German, depending on which program the students participate in. Both of these languages possess a different grammatical structure than Hungarian; the contrastive teaching of Hungarian is a common method in the language classes. This paper focuses on the teaching of one the grammatical phenomenon of the language; namely, the usage of the substantive verb *lenni* (to be). The students are taught this basic verb at the very beginning of their language acquisition process, so they can see very early that the usage of this verb differs from the verbs to be in English and *sein* in German. One of the differences lies in the lack of its usage in third person singular and plural in Hungarian, which differs from both English and German. This can lead to many mistakes in language acquisition. Another case is the formation of the possessive structure. The Hungarian language does not have one verb that expresses the notion of to have. Instead, when we want to say that somebody possesses something, the conjugated form of *lenni* (to be) together with the possessive endings is used, which again differs from other languages; therefore, it can lead to mistakes. The types of mistakes will be demonstrated with examples from students' tests. The second part of the paper aims to discuss how these grammatical structures can be taught more easily and what kinds of exercises are suitable for practicing them.

Réka Sólyom

Károli Gáspár University of the Reformed Church, Hungary

Neologisms among the Hungarian terms of quality assurance

The talk focuses on the semantics of quality assurance's new Hungarian terms in a functional-cognitive frame.

Although the importance of unambiguous terms in scientific communication is often emphasised (Temmerman 2002: 211), it has become clear that the presence of conceptual metaphors and metonymies (Lakoff–Johnson 1980, Panther–Thornburg 2003, Kövecses 2015) can help language users understand novel and abstract terms in everyday and in technical language, too. According to the author's researches in the field of Hungarian neologisms (cf. e.g. Sólyom 2016), the presence of metaphors and metonymies can have significant impact upon the process of meaning construal when a new word or phrase occurs in language use.

The talk gives a semantic grouping and analysis of Hungarian neologisms within the field of quality assurance, especially in manufacturing. These technical terms have English roots, and word-formation processes in Hungarian help elaborate their new forms and meanings. Many times, the productive derivational morphemes $-(V)z(ik)$ and $-(V)l$ are added to the root to build up new verbs (e.g. *release-el* 'to release'). Another group contains those verbs that have a prefix+root+suffix structure (e.g. *megreview-z* 'to review', where the prefix *meg* shows completeness, and $-[V]z$ elaborates the novel Hungarian verb). In the case of a third type, usually longer expressions are created (e.g. *evaluation-t készít*, literally 'to prepare an evaluation').

The first hypothesis of the talk is that neologisms among quality assurance's terms can have various metonymic and metaphorical semantic structures. On the one hand, the derivational morphemes $-(V)z(ik)$ and $-(V)l$ can refer to the meaning of the root metonymically (e.g. to the result of the action: *release-el* refers to the state when the release is done). On the other hand, prefixes can have metaphorical reference to directions and to perfectivity as well (e.g. the prefix *le* in *levalidál* 'to validate' refers to completeness and means 'down' as well).

The second hypothesis of the talk is that there is a mental reason for the fact that although there could be everyday (colloquial) Hungarian words and expressions for circumscribing the processes of manufacturing, experts of the analysed field do not use them, but they elaborate neologisms instead. This hypothesis claims that this way specialists can distinguish technical terms from everyday expressions. Thus, during translating the English technical terms, a creative mental process can be witnessed within the analysed field.

References

- Kövecses, Zoltán 2015. *Where Metaphors Come From. Reconsidering Context in Metaphor*. Oxford – New York: Oxford University Press.
- Lakoff, George – Johnson, Mark 1980. *Metaphors We Live By*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Panther, Klaus-Uwe – Thornburg, Linda L. 2003. On the nature of conceptual metonymy. In: Panther, Klaus-Uwe – Thornburg, Linda L. (eds.) *Metonymy and Pragmatic Inferencing*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. 1–20.
- Sólyom, Réka 2016. A Study of Slang and Neological Adjectives in Present-day Hungarian: Blends of Semantic Structures. In: Friederike Spitzl-Dupic et al. (eds.) *Sur les Traces de L'adjectif*. Cahiers du Laboratoire de Recherche sur le Langage 6. Clermont-Ferrand: Presses Universitaires Blaise-Pascal. 193–211.
- Temmerman, Rita 2002. Metaphorical Models and the Translation of Scientific Texts. *Linguistica Antverpiensia* 1. 211–226.

Ieva Stasiūnaitė

Vilnius University, Lithuania

On the motivated polysemy of the Lithuanian PO 'UNDER'

Motivated polysemy as the major tenet of cognitive linguistics is well illustrated in a plethora of works on prepositions (Lakoff 1987; Langacker 1987; Tabakowska 2010; Shakhova & Tyler 2010; Šeškauskienė & Žilinskaitė 2015, Stasiūnaitė 2018, etc.). However, the Lithuanian *po* still relies on intuitive explication, not supported by any corpus data, which reflects the traditional line of investigation.

Thus, the paper aims at: (1) establishing senses of the preposition as (2) related in a semantic network. In order to achieve this, 1,000 concordance lines with *po* are taken from the Corpus of Contemporary Lithuanian Language (CCLL). The fiction section is selected to illustrate a wide range of meanings. In addition to general cognitive linguistic principles in prepositional semantics (Talmy 1983) and the Conceptual Metaphor Theory (Lakoff & Johnson 1980/2003), the Principled Polysemy Model (Tyler & Evans 2003) is used as the main methodology to distinguish between senses conventionalized in memory and their contextual variants produced for the purpose of local understanding. It also suggests prompts for primary sense identification: earlier attested meaning, predominance in the semantic network, use in composite forms, etc. Contextual clues are an important factor, too.

The results of the study reveal that the primary sense based on a proto-spatial scene of the Figure (F) underneath the Ground (G) functions as a direct and/or indirect derivational basis for a variety of senses of the Lithuanian preposition. Some of them are concrete and distinguished according to the types of F and G and their relationships (functional, geometric, etc.), and/or relations between F/G and the viewer. In meaning extension, which can be explicated in the framework of metaphor and metonymy, some elements manifest an increase in the level of abstraction or become backgrounded due to other elements relevant for the spatial scene. The present investigation demonstrates that the senses of *po* only partially overlap with the ones given dictionary entries, which are mostly outdated or appear only in minor dialects. It would thus be important to compile new dictionaries relying on a corpus-based approach in semantic studies, eventually leading to a more fine-grained description of the prepositional meaning in Lithuanian.

References

- CCLL — Corpus of the Contemporary Lithuanian Language (1992-). Available at: http://donelaitis.vdu.lt/main_en.php?id=4&nr=1_1.
- Lakoff, G. (1987). *Women, Fire, and Dangerous Things*. The University of Chicago Press.
- Lakoff, G. & M. Johnson. (1980/2003). *Metaphors We Live By*. Chicago: Chicago University Press.
- Langacker, R. W. (1987). *Foundations of Cognitive Grammar 1*. Stanford University Press.
- Shakhova, D. & A. Tyler. (2010). Taking the Principled Polysemy Model of Spatial Particles beyond English: the Case of the Russian *za*, in Evans V. & P. Chilton (eds.) *Language, Cognition and Space: The State of the Art and New Directions*. London, Oakville: Equinox. 267–291.
- Stasiūnaitė, I. (2018). On the Motivated Polysemy of the Lithuanian *žemiau* 'below'. *Studies about Languages* 32: 5-19.
- Šeškauskienė, I. & E. Žilinskaitė-Šinkūnienė. (2015). On the Polysemy of the Lithuanian *už*: a Cognitive Perspective, in Šķilters, J. & A. D. Spear (eds). *The Baltic International Yearbook of Cognition, Logic and Communication. Perspectives on Spatial Cognition* 10:1-38.
- Tabakowska, E. (2010). The Story of *za*: in Defence of the Radial Category. *Studies in Polish Linguistics* 5: 65-77.
- Talmy, L. (1983). How language structures space, in Herbert P. & L. Acredolo (eds.). *Spatial Orientation. Theory, Research and Application*, 255-282. New York: Plenum Press.
- Tyler, A & V. Evans. (2003). *The Semantics of English Prepositions*. Cambridge University Press.

Roland-Attila Szabo

Partium Christian University, Romania

Pragmatic mechanisms that maneuver immoral jokes into being perceived as humorous or offensive

The study explores and illustrates the most essential mechanisms that maneuver utterances into being perceived as humorous and/or offensive based on a corpus collected from George Carlin's, Jimmy Carr's and Jim Jefferies' stand-up comedy performances. The study attempts to find out what lies behind the different perceptions by revealing the complexity behind the utterances performed onstage. Studying offensive humor is a relatively new preoccupation of linguists, and offensive jokes do not tend to be analyzed in the context of modern stand-up comedy, where the performance of the joke is just as or more important than the mere text. Therefore, the paper gives an introduction to the basic and necessary concepts that are essential for the analysis and comprehension of the inner mechanisms that lie beneath the process that starts with the utterance and ends with an effect on the audience. The study explains and exemplifies the theories and phenomena within a range of necessity for the purpose of this study. As far as the theoretical background is concerned, it revolves around the concept of offensive humor, the conventions of stand-up comedy, and the pragmatic denotations by which the complexity of mechanisms can be revealed. The concepts of offensiveness and immorality are contrasted and elaborated, all of which is complemented by psychological explanations linked to the notion of harm and one's level of self-esteem based on a personal interview with a psychotherapist. Apart from different humor and offensive humor theories, the research also points at an empirical study carried out with the involvement of one hundred young adults, which examines the relationship between the extent of the offense taken by the subjects and the extent of their perception of humor. The results are presented through certain filters that contrast a violation of some kind perceived in the joke with the subject's moral commitment to the violated principle. Overall, the study offers a pragmatic insight into the conditions that make offensive humor work within the context of current stand-up comedy.

Inesa Šeškauskienė

Vilniaus universitetas, Lietuva

Priešdėliniai lietuvių kalbos veiksmažodžiai: semantinė reikšmių motyvacija

Motyvacija kognityvinės pakraipos lingvistinėje literatūroje paprastai suprantama kaip paaiškinamumas (Matlock 2004). Įvairiuose kalbos procesuose svarbų vaidmenį vaidina tokie motyvaciniai mechanizmai kaip metafora ir metonimija. Jais aiškinami polisemijos atvejai, ypač prielinksnių polisemijos, kai kurie žodžių darybos modeliai. Žodžių darybos darbuose, ypač parašytuose anglų kalbos duomenų pagrindu, tirti tiek dūriniai (Benczes 2010), tiek priesaginiai ir priešdėliniai vediniai (Basilio 2006; Brdar & Brdar-Szabó 2013; Balázs 2013). Fleksinių kalbų, daugiausiai lenkų (Tabakowska 2010) ir rusų (Janda 2011), tyrimai irgi rodo esant motyvuotus semantinius ryšius tarp įvairių darybos formantų ir tarp tų formantų pagalba sudarytų vedinių skirtingų reikšmių. Lietuvių kalbos žodžių daryba, ypač priešdėliai, semantinės motyvacijos požiūriu tyrinėti mažai (žr. Ambrazas et al. 1997; Jakaitienė 2010).

Šio darbo tikslas – nustatyti lietuvių kalbos priešdėlinių veiksmažodžių reikšmės kūrimo modelius ir sąsają tarp skirtingų reikšmių prigimtį. Tam pasitelkti 4 patys dažniausi vadinamieji „baziniai“ veiksmažodžiai: duoti, gauti, imti, dėti. Duomenys surinkti iš kelių lietuvių kalbos žodynų (Keinys 2012; Naktinienė et al. 2008) ir Dabartinės lietuvių kalbos tekstyno (LKT). Veiksmažodinių priešdėlių yra dvylika, tačiau ne visi minėti veiksmažodžiai turi vedinių su visais priešdėliais. Dešimt iš dvylikos priešdėlių koreliuoja su atitinkamais prielinksniais. Svarbios metodologinės tyrimo nuostatos yra šios:

- 1) konkrečios reikšmės (dažniausiai – erdvės santykių raiškos) laikomos labiau pagrindinėmis, pirminėmis, abstrakčių reikšmių atžvilgiu (žr. procedūrą, aprašomą Steen et al. 2010);
- 2) daugeliu atvejų tarp priešdėlių ir atitinkamų prielinksnių yra tamprus semantinis ryšys, ypač pirminėse erdvės reikšmėse (žr. Tabakowska 2010).

Tyrimo rezultatai rodo, kad produktyviausiai pasireiškiantis motyvacinis mechanizmas, leidžiantis išvelgti ryšį tarp priešdėlio ir veiksmažodžio bei tarp skirtingų priešdėlinio veiksmažodžio reikšmių, yra metafora. Pranešime bus parodyta, kaip šis mechanizmas veikia, pasitelkiant minėtų veiksmažodžių vedinius su priešdėliais ap- ir už-. Be to, bus mėginama parodyti ryšį tarp atitinkamų priešdėlių ir prielinksnių apie, aplink ir už. Tikėtina, kad bent kai kurios priešdėlių ir prielinksnių reikšmės sutampa.

Literatūra

- Ambrazas, V., E. Geniušienė, A. Girdenis, N. Sližienė, D. Tekorienė, A. Valeckienė, E. Valiulytė (1997). *Lithuanian Grammar*. Vilnius: Baltos lankos.
- Basilio, M. (2006) Metaphor and metonymy in word formation. *D.E.L.T.A 22: Especial*: 67–80.
- Balázs, B. (2013) Semantic aspects of English prefixation – a cognitive linguistic account. *Határsávok 2011-2012*. 81–88.
- Benczes, R. (2010) Setting limits on creativity in the production and use of metaphorical and metonymic compounds. In: A. Onysko and S. Michel (eds.). *Cognitive Perspectives on Word Formation*. Berlin, New York: Mouton de Gruyter. 219–242.
- Brdar, M. & R. Brdar-Szabó (2013) Some reflections on metonymy and word-formation. *Exploration in English Language and Linguistics 1.1*: 40–62.
- LKT—Lietuvių kalbos tekstynas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. <http://tekstynas.vdu.lt/tekstynas/index.jsp>
- Jakaitienė, E. (2010) *Leksikologija. 2 leidimas*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Janda, L. (2011) Metonymy in word formation. *Cognitive Linguistics 22 (2)*: 359–392.
- Keinys, S. (red.) (2012). *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas 7 leidimas*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. www.lkiis.lki.lt
- Matlock, T. (2004) The conceptual motivation of fictive motion. In: Gunter Radden and Klaus-Uve Panther (eds.). *Studies in Linguistic Motivation*. Mouton de Gruyter. 221–48.
- Naktinienė, G., Paulauskas, J., Petrokienė, R., Vitkauskas, V., & Zabarskaitė, J. (red.). (2008). *Lietuvių kalbos žodynas*] T. 1–20. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. www.lkz.lt
- Steen, Gerard J., A. G. Dorst, J. B. Herrmann, A. A. Kaal, T. Krennmayr, & T. Pasma. (2010). *A Method for Linguistic Metaphor Identification*. Amsterdam: John Benjamins.

Anželika Teresė

Vilniaus universitetas, Lietuva

Meninių raiškos priemonių mokymo, mokymosi ir vartojimo problematika lietuvių gestų kalbos vertėjų darbe

Lietuvių gestų kalba (toliau – LGK) – dažniausiai pagrindinė Lietuvos kurčiųjų komunikacijos priemonė, įrankis jiems įgyti žinių, perduoti informaciją ir išreikšti save. Taip pat gestų kalba yra neatsiejama kurčiųjų žmonių identiteto dalis (Emmorey 2002). Nors tai – vienos svarbiausių priežasčių, paskatinusių gestų kalbų tyrimus visame pasaulyje (nuo 1960 m. JAV, nuo 1980 m. ir kitose valstybėse, pvz., Prancūzijoje, Lenkijoje ir kt.), Lietuvoje LGK tirti pradėta palyginti neseniai – nuo 1996 m. Dėl tyrimų trūkumo Lietuvoje išlieka vertimo, kurčiųjų saviraiškos ir komunikacijos sunkumų. Pvz., LGK vertėjai dažnai susiduria su problema, kai reikia versti meninės raiškos priemones iš lietuvių kalbos į LGK ir atvirkščiai. Tokia problema ypač opi, kai kalbama apie kurčiųjų bendruomenei labai svarbią gestų kalbos poeziją, kurioje gausu meninės raiškos priemonių. Pabrėžtina, kad gestų kalbos poezija išreiškiami svarbūs LGK vartotojų kultūriniai ir asmeniniai išgyvenimai, bendruomenės aktualijos, ji – viena iš dažnų kurčiųjų saviraiškos priemonių, tačiau Lietuvoje LGK poezijos kūriniai yra neverčiami. Taigi šiame pranešime keliamas tikslas aptarti meninės raiškos priemonių mokymo, mokymosi ir vartojimo problematiką LGK vertėjų darbe. Analizuojami 8 kokybiniai interviu: 4 Vilniaus kolegijos gestų kalbos vertimo specialybės III kurso studentų ir 4 gestų kalbos vertėjų centro LGK vertėjų. Taip pat aptariami metodai, kaip tirti ir suprasti meninius kurčiųjų poezijos kūrinius. Pateikiamos rekomendacijos, kurios turėtų padėti studentams ir LGK vertėjams atpažinti ir suprasti meninės raiškos priemones, jas interpretuoti ir versti. Tyrimai ir praktiniai pastebėjimai šia tema yra labai svarbūs ne tik siekiant, kad kurtieji išvengtų komunikacijos, saviraiškos sunkumų, bet ir norint užtikrinti geresnę būsimų LGK vertėjų mokymo kokybę, vertimo kokybę, didesnę visuomenės susidomėjimą kurčiųjų kuriamą poezija.

Magyari Sára Tünde, Bartha Krisztina

Partium Christian University, Romania

Preschool education in bilingual environment – from the perspectives of the family and the teacher

For several decades, researchers of bilingualism have sought to eliminate the prejudicial approach to bilingualism. Nevertheless, there are still some misconceptions and fears that make bilingual language development and usage more difficult. At the same time, education of Hungarian-Romanian bilingual children from mixed marriage is a common problem in Romanian public education because these families have to decide between Hungarian or Romanian language as education language. This leads to an important question: what do we do in the kindergarten, in the school with the “other half” of the child, with his/her other language and culture.

In 2017, the Romanian Association of Hungarian Teachers initiated the launch of a training aimed to help preschool teachers to teach communication skills for bilingual children. One of the sub-topics of the training series is communication with families in kindergarten education. In our presentation we would like to present the experiences of this training.

One of the basic questions of our research: what competencies should a preschool teacher have in communicating with families of Z generation children if the education is carried out in a bilingual environment? Our approach in this case is content analysis applied in pedagogical research (Falus 2011) and participatory observation used in anthropology and ethnography (Borsányi 1988). We use Titieni, Adrian and Niculescu, Maria (2012) as a theoretical framework for the communication skills used in education, and Sára Magyari (2017) course named Communicating with families in kindergarten education.

The second pillar of our presentation is approaching our topic from kindergarten teachers point of view: we are looking at how the kindergarten teachers in a minority environment relate to bilingual children and their families, whether they have negative attitudes towards such children and their language, how much they can support them in the development of their two languages. Our goal was to understand the attitude towards bilingualism in such a group who work with children in their early stages of life under institutional conditions. The research was carried out with an on-line questionnaire, in which we surveyed preschool teachers from different areas of Romania. The results support hypothesis that today there are a number of misconceptions about bilingualism and this negatively affects language development.

Aušra Valančiauskienė

Vilniaus universitetas, Lietuvių kalbos institutas, Lietuva

Enciklopedinės žinios dvikalbiuose žodynuose: geografijos sritis

Rengiant žodyną negalima ignoruoti išorinio pasaulio arba taip vadinamųjų enciklopedinių žinių. Dažno dvikalbio, o ypač didelės apimties, žodyno megastruktūros (bendrosios žodyno struktūros) lygmenyje pateikiama įvairių priedų, leksikografinėje literatūroje vadinamų „papildomais antraštiniais“ „papildomais korpusais“ (pvz., geografiniai vardai, asmenvardžiai, tautovardžiai). Išdėstyti prieš korpusą ar po jo, šie priedai dažniausiai skiriami vienos ar abiejų gretinamų kalbų gramatikos aprašams, toponimams (hidronimams ir oikonimams) ir dažniausiai vartojamų užsienio kalboje sutrumpinimų sąrašams. Makrostruktūros (straipsnių išdėstymo tvarkos) ir mikrostruktūros (straipsnio sandaros) lygmenyse enciklopedinių žinių pateikimas yra dar akivaizdesnis: į šiuolaikinio lingvistinio vienakalbio ar dvikalbio žodyno antraštinę įtraukiama nemažai leksikos, susijusios su tam tikra pažintine sritimi (etnografija, istorija, mitologija, geografija, ekonomika ir t. t.), tad siekiant ją paaiškinti pateikiama nemažai įvairios enciklopedinės informacijos. XXI a. dvikalbiuose žodynuose, kurie nebelaikomi vien tik paprastu vertimo įrankiu ir kuriuose vis dažniau ieškoma patikimų kultūrinių žinių, enciklopedinių žinių pateikimo svarba dar labiau išauga. Pastaruoju metu daug Europos leksikografų vis dažniau diskutuoja apie tai, kad žodynuose iš viso derėtų vengti priedų, o juose esančią informaciją pagal galimybes įtraukti į patį leksikografinio leidinio tekstą. Tokią nuostatą mokslininkai grindžia tuo, jog kiekvienas papildomos informacijos šaltinis žodyne pareikalauja iš naudotojo, ieškančio norimo leksinio vieneto, papildomų laiko ir energijos sąnaudų. Kitas dalykas, kad naudotojas gali būti nesusipažinęs arba per mažai susipažinęs su žodyno struktūra ir tiesiog nežinoti, jog papildomą informaciją galima susirasti ne žodyno tekste, o kažkur kitur. Taigi šio darbo tikslas, remiantis analitiniu ir aprašomuoju metodu, panagrinėti keturis Lietuvoje leistus žodynus: B. Piesarsko Didįjį lietuvių–anglų kalbų žodyną (2006), A. Lyberio Lietuvių–rusų kalbų žodyną (2015), D. Melnikienės Didįjį lietuvių–prancūzų kalbų žodyną (2012) ir E. Jakaitienės bei E. Berg-Olsen Lietuvių–norvegų kalbų žodyną (2001) vienos iš enciklopedinių žinių rūšies – geografinių žinių – pateikimo aspektu: įvertinti, kiek iš juose esančios informacijos būtų įmanoma perkelti tiesiogiai į žodyno straipsnius ir ar tai visuomet yra tikslinga.

Dovilė Vengalienė

Vilnius University, Lithuania

Metaphoric patterns of Lithuanian nationhood

The aim of this report is to give an overview of conceptual metaphors that reveal the way we shape and understand Lithuanian nationhood, and to detect the patterns of identity conceptualization in the evolution of our society. The research explores the perception of national identity among the members of two generations: the elderly generation of those, whose thinking used to be shaped by the soviet ideology and then dramatically changed by the fights for the independence, and the generation of the young who were born in the independent country. The corpus for the analysis comes from a text stimulus questionnaire that was compiled for the purpose of the current study. The two focus groups (50 students of the 3rd age university and 50 full-time BA students) were asked to give free-form answers to a set of 10 identity oriented questions (e.g. What is Lithuania? Who is a Lithuanian? Who are Lithuania's friends?, etc.). The generated data was analyzed applying the MIP method.

The impact of the media's clichés can be traced in the answers of both focus groups. The metaphorical patterns identified among the two separate groups exhibit little to significant resemblance. The results suggest that the conceptualization of the national identity overall is not cardinally different in the same society among the members of different generations, however separate aspects are seen in a much different light. The older generation conceptualize their national identity within the metaphorical patterns that are rarely dominant yet traceable among the young generation and vice versa. The dominant metaphorical patterns embrace the source domains that are related to both national and global realia, and address such areas as nostalgia, despair, expectations, poverty, emigration, technologies, etc. The within-cultural variations point to a certain breaking point between two generations whose conceptualization of national identity is revealed through conceptual metaphors and provide an insight on how the patterns of the conceptualization of national identity evolve from one generation to another.

Anna Verschik

Tallinn University, Estonia

Jewish Russian and Quasi-Yiddish: two sides of the coin

The vast array of linguistic resources employed by Jewish speakers is currently conceptualized as linguistic repertoire: “a fluid set of linguistic resources that members of an ethnic group may use variably as they index their ethnic identities” (Benor 2010). Varieties of Jewish Russian (JR) considered so far in the literature are characterized by a Yiddish substratum features (Verschik 2016), where the mechanism is L1 (Yiddish) > L2 (Russian) impact. In addition to that, there are new coinages that do not have a prototype in Yiddish. If JR is bilingual speech in monolingual disguise (“looks like Russian”), then Quasi-Yiddish (QY) is a different phenomenon that can at best be described as follows: it is an attempt to produce Yiddish(-like). QY employs overt lexico-grammatical resources of Yiddish.

The paper describes mechanisms of QY production based on data from Live Journal community ru_yiddish and some Facebook conversation. The users have different command of Yiddish and include sympathizers who do not learn the language but try to produce something Yiddish-sounding. QY includes (1) unanalysed reproduction of chunks in Yiddish (fixed expressions, excerpts from songs); (2) Yiddishizing techniques (adding Yiddish morphological markers to Russian stems). Sometimes QY is more sophisticated and includes bilingual puns.

References

- Benor, S. (2010) Ethnolinguistic repertoire: shifting the analysis focus in language and ethnicity. *Journal of Sociolinguistics* 14 (2), 159-183.
- Verschik, A. (2018) Yiddish, Jewish Russian and Jewish Lithuanian in the former Soviet Union. In: Hary, B. and Benor, S. (eds.), *Languages in Jewish Communities, Past and Present*. Berlin, Boston: Walter de Gruyter, 627-643.

Laura Vilkaitė-Lozdienė

Vilnius University, Lithuania

Lexical associations: does the response depend on the cue's morphology?

Lexical association studies present participants with a cue word and ask them to produce a response that first comes to their mind (e.g., 'doctor' – 'nurse', 'bread' – 'butter'). There has been a large body of research on lexical associations in psychology, psycholinguistics, and linguistics. Many languages have large association databases (e.g. Nelson, McEvoy & Schreiber 1998 for English) available for researchers.

One line of research has been looking at what kind of associations tend to be produced and what that depends on. Some of the studied factors are part of speech (Nissen & Henriksen 2006) and concreteness (Altarriba, Bauer, & Benvenuto 1999) of the cue, age of the respondent (Ervin 1961) and their language proficiency (in case of studies on L2) (Fitzpatrick 2006). However, one of the usually overlooked factors is the morphology of the cue word. In other words, whether the same word would elicit different responses when presented in different forms (e.g., in Lithuanian, 'gydytojas' and 'gydytoją'). While this might not be an issue for morphologically simple languages (such as English), for morphologically complex languages (such as Lithuanian) morphological form of the cue may play an important role in eliciting a specific response.

The present study looked at verbs and nouns and how their morphological forms affect the response, more specifically:

- would a different tense of the cue verb lead to different associations produced in response to that verb?
- would a different case of the cue noun lead to different associations produced in response to that noun?

The data were collected from 69 participants who took paper and pencil association tests in Lithuanian. They were each presented with 48 cue words (24 nouns and 24 verbs). Nouns were given in one of the three most frequent cases (Nominative, Accusative, or Genitive), and verbs were presented in three main forms (the third person present and past tenses and an infinitive). The responses were coded, categorized, and further analysed using multinomial logistic regression analysis.

The results show that for the nouns, there were clear differences in the response patterns depending on the case of the cue word. Especially large differences occurred for verb + object type of responses. They were much more common for cues presented in the Accusative case ('darbą' – 'padaro'). Also, noun + noun type of responses were more common for the cues presented in the Genitive case ('atminties' – 'kortelė'). For the verbs, the differences were a bit less expressed. However, subject + verb associations were less common for verbs presented in infinitive ('prasidėti' – 'paskaita').

The results of the study suggest that for languages with complex morphology, taking into account the morphological information of the cue is crucial and can affect the associations produced to that cue. This is particularly the issue if the obtained responses are used as a control measure in psycholinguistic studies.

Loreta Vilkienė

Vilniaus universitetas, Lietuva

Atricijos požymiai emigrantų kalboje

Kalbos atricija – tai kurios nors asmens ar kalbinės bendruomenės mokamos kalbos ar kalbų pokytis (plg. Schmid, de Bot 2006: 210; Bardovi-Harlig, Stringer 2010: 2). Šiame pranešime aptariamas emigrantų gimtosios (K1) lietuvių kalbos atricijos klausimas. Naujoje gyvenamoje šalyje emigrantų gimtoji kalba susiduria su tos šalies kalba (K2), kuri jų gyvenime ima dominuoti (Schmid 2011: 4; Cherciov 2011: 19). Dėl tos priežasties asmenims gali kilti K1 raiškos priemonių prisiminimo ar automatinio pavartojimo problemų, rasti K2 poveikio K1, kuris akivaizdžiausias leksikos ir semantikos lygmeniu (Schmid 2011: 38; plg. Blažienė 2016: 21). Gali būti stebimas savotiškas aktyvaus K1 žodyno siaurėjimas. Manoma, kad gramatikos sistema atricijos pažeidžiama sunkiau, ji išlieka stabiliausia ar ne nepakitusi (plg. Montrul 2008: 261, Schmid 2011: 54). Labiau linkstama manyti, kad pasitaikančios gramatikos klaidos yra atlikties, o ne kompetencijos.

Šiame pranešime keliamas tikslas atskleisti, su kokiais K1 leksikos ir gramatikos vartojimo sunkumais susiduria emigrantai. Tiriama medžiaga – 102 C testo atliktys: 61 emigranto ir 61 neemigravusio asmens (kontrolinės grupės). Analizuojamos ilgiau nei 5 metus anglakalbėse šalyse gyvenančių emigrantų C testo atliktys – tai 2015–2017 m. VU Lituaništinės studijų katedros vykdyto projekto *Lietuvių kalba diasporoje: mokėjimas, vartojimas, nykimas* (vadovė Meilutė Ramonienė, rėmė VLKK) medžiaga. Analogiškos kontrolinės grupės atliktys buvo surinktos šio pranešimo autorės ir VU Filologijos fakulteto studentų. Abiejų tiriamųjų grupių rezultatai palyginti taikant *Sijudento t* statistinį kriterijų, be to, atliekant klaidų analizę.

Atlikus analizę paaiškėjo, kad tiek gramatikos, tiek leksikos klaidų emigrantai darė akivaizdžiai daugiau nei kontrolinė grupė. Nors tyrėjų teigiama, kad esminės gramatikos pamatai suaugusiems žmonėms emigravus neišjudinami, tačiau, kaip rodo šio tyrimo duomenys, emigrantai vis dėlto susiduria su tam tikrais gramatinės raiškos sunkumais. Pavyzdžiui, nors abiejų tiriamųjų grupių atliktyse gramatikos požiūriu problemiškausi buvo neasmenuojamųjų veiksmažodžio formų vartojimo atvejai, baigdami juos rašyti dažniau klydo emigrantai. Taigi galima teigti, kad jei tam tikrų gramatinės raiškos sunkumų esama neemigravusių žmonių kalboje, tokie sunkumai akivaizdžiai išryškėja emigravus, jų mastas didėja.

Leksikos lygmeniu išvelgtina tokia tendencija: jei respondentai teste susidurdavo su retesnės vartosenos žodžiais, daliai abiejų grupių tiriamųjų kildavo problemų juos baigti. Tačiau vis dėlto tokius žodžius prisiminti ir taisyklingai įrašyti sunkiau sekėsi emigrantų grupei. Taigi greitas retesnės vartosenos žodžių prisiminimas emigravus yra sunkesnis.

Literatūra

- Bardovi-Harlig, Stringer, K., D., 2010. Variables in second language attrition. *Advancing the state of the art. Studies in Second Language Acquisition* 32, pp. 1–45.
- Cherciov, M., 2011. *Between Attrition and Acquisition: the Dynamics between Two Languages in Adult Migrants*. PhD Thesis. University Toronto.
- Blažienė, A., 2016. *Lietuvių vaikų leksikos ir gramatikos raida anglakalbėje aplinkoje*. Daktaro disertacija. Kaunas: VDU.
- Montrul, S., 2008. *Incomplete Acquisition in Bilingualism: Re-examining the Age Factor*. Amsterdam: John Benjamins.
- Schmid, M., 2011. *Language Attrition*. Cambridge: Cambridge University Press.

Ewa Wapinska

University of Oslo, Norway

Same, same but different – communicative learning and teaching interactions revisited

This presentation intends to illustrate how to create conditions for communicative context-relevant learning among international students while teaching a foreign language where the target language is the principle medium of instruction from the beginning of a course. The presentation concentrates on social classroom practices, the role of dialogic face-to-face talk and pedagogical and methodological methods how to teach effectively by means of comparison, contrast, similarities or associations with the target language and languages represented by the participants. The main purpose is to increase awareness among teachers and learners of a number of discursive approaches how to teach and learn using immediate context-situation-embedded elements as well as manifold potentials of the group.

Moreover, the focus is to promote reflection through examples how to profit from a range of teachable moments, explore and link the content of learning to remember and use the language appropriately. The intention is also to advocate plurilingual and multicultural comparative approach to learning and teaching, which is essential in the context of present global mobility and diversity of students. The presentation relates to the teacher's indispensable professional and pedagogical role as the facilitator and co-creator of the context-shaped classroom discourses by paying attention to participants' utterances, corrective feedback, shaping learners' contribution, scaffolding or repairing the input. The social, cognitive and affective processes taking place when mediating the content of learning through reciprocal involvement and positive holistic experience when learning a foreign language are also emphasized.

Exemplified language learning and teaching activities are grounded on several years' experience in teaching international students at the University of Oslo and an ongoing explorative study of students' open-ended written responses and oral feedback from Norwegian language courses since 2009.

Last but not least, the content of this presentation can be valuable for further exploration of multi-dimensional communicative classroom activities to enhance successful learning and teaching practices in an international classroom.

References

- Alexander, R. (2006) *Towards dialogic teaching: rethinking classroom talk*. University of Cambridge: Dialogos.
- Allwright, D. & Hanks J. (2009) *The Developing Language Learner: An Introduction to Exploratory Practice*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Ashwin, P., Boud D., Coate K. et al (2015) *Reflective teaching in Higher Education*. Bloomsbury.
- Bandura, A. (1977) *Social Learning Theory*. New York: General Learning Press.
- Council of Europe (2018) *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume with New Descriptors*. <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>.
- Council of Europe (2001) *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Deci, E., with Flaste R. (1996) *Why do we do what we do. Understanding self-motivation*. Penguin Books.
- Dewaele, J.-M. Witney, J., Saito, K. & Dewaele (2017). *Foreign language enjoyment and anxiety: The effect of teacher and learner variables*. *Language teaching research*, 1362168817692161.
- Dewaele, J.-M. (2016) <https://sites.uclouvain.be/emotissage/wp-content/uploads/2016/06/DewaeleClassroomEmotionsUCL.pdf>.
- Dewaele, J.-M. (2010) *Emotions in Multiple Languages*. Palgrave: Macmillan UK.
- Dewey, J. (1916) *Democracy and education*. New York: Macmillan.
- Lave, J. & Wenger E. (1991) *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Little, D., L. Dam & L. Legenhausen (2017) *Language Learner Autonomy: Theory, Practice and Research*. Bristol, UK: Multilingual Matters.
- Sert, O. (2015) *Social Interaction and L2 Classroom Discourse*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Vygotsky, L. S. (1978) *Mind in Society*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Wenger, E. (1998) *Communities of practice: Learning, meaning, and identity*.

Vilma Zubaitienė, Virginijus Marcinkevičius, Martynas Sabaliauskas

Vilnius University, Institute of Applied Linguistics, Vilnius University, Institute of Data Science and Digital Technologies, Lithuania

Development of integrated information system for the Lithuanian language and its writing “Raštija – 2”

The end of 2015 witnessed a successful launch of the website “www.raštija.lt”, namely, the front-end of an integrated information system for the Lithuanian language and its writing. The system consists of a solid user interface for simple and semantic search in 41 resources of the Lithuanian language (thesaurus, vocabularies, different dictionaries and card files). To enable semantic search these resources were connected through a single ontology and knowledge database. The system allows the user to discover and access other resources of the Lithuanian language and services offered by the other information systems, such as LIEPA, versti.eu, semantica.lt and lkiis.lki.lt.

Since 2002, Lithuania has been a member of the European Union (EU). A recent initiative of the EU is to enforce and encourage development of digital technologies for languages of all EU members and especially languages of small countries, such as Lithuania. Therefore, it is very important to develop as many language technologies as possible. It should also be ensured that these tools are user-friendly and accessible. Therefore, a goal for the development of the system is to deal with this challenge by improving and modernizing its existing functionalities and capabilities. A modernized system will serve as a gate to users to discover and use different resources for the Lithuanian language and will help to create new derived products from the existing ones.

In this paper we are presenting architecture of the modernized system, semantic search and ontology of knowledge database.

Eglė Žurauskaitė

Vilniaus universitetas, Lietuva

Kaip būti mandagiam nemadagam: politinių TV debatų specifika

Nemandagumo srities tyrimai kilo kaip priešprieša mandagumo srities tyrimams, kuriems pagrindą padėjo Brown ir Levinsono mandagumo teorija XX amžiaus pabaigoje. Apskritai nemandagumas yra tirtas įvairių disciplinų: konflikto studijų, socialinės psichologijos, komunikacijos studijų, istorijos (Culpeper, Hardaker 2017), tačiau Lietuvoje nemandagumas tyrinėtas dar nedaug. Be to, kaip pastebi Garcia (Garcia 2016: 137–138), pasaulyje nemandagumas prieštaringos prigimties diskursuose yra tyrinėtas (pvz., armijos, teisės, TV debatų) ir nors tokie paskiri tyrimai iš dalies prisidėjo prie nemandagaus elgesio tyrimų srities, tačiau tyrėjai, analizuojantys nemandagumą ne kaip vieno kokio nors diskurso bruožą, tačiau kaip bendrą reiškinį, būdingą įvairiems diskursams, nekreipė pakankamai dėmesio būtent į prieštaringos prigimties diskursus, pvz., į politinių TV debatų. Kalbinio elgesio analizė politiniuose televizijos debatuose padėtų ne tik suprasti, kaip yra reiškiamas nemandagumas analizuojamame diskurse ir prisidėtų prie nemandagumo tyrimų srities, tačiau ir suteiktų galimybę pažvelgti, kokiais bruožais pasižymi analizuojamo diskurso dalyvių, laimėjusių rinkimus, kalbinis elgesys.

Taigi yra žinoma, kad įvairi socialinė aplinka pasižymi skirtingu dalyvių kalbiniu elgesiu, būdingu būtent tai socialinei aplinkai. Kaip teigia Jonathanas Culpeperis (2013: 2), būtent nemandagumas yra socialiai svarbus ir labai ryškus reiškinys viešajame diskurse. Politiniai televizijos debatai yra viešojo politinio diskurso dalis ir pasižymi tuo, jog jo dalyviai suinteresuoti, viena vertus, įžeisti oponentą, kita vertus, išlaikyti kompetetingo, patikimo politiko įvaizdį. Dėl šios priežasties, t. y. dėl analizuojamo diskurso dalyvių siekio, viena vertus, sumenkinti oponentą, kita vertus, išlaikyti savo kaip kompetetingo politiko įvaizdį, nemandagumo raiška gali turėti požymių, būdingų tiek mandagumui, tiek nemandagumui.

Pagrindinis šio tyrimo tikslas yra aptarti kalbinį elgesį politiniuose TV debatuose Lietuvoje. Tai yra nustatyti situacijas, kai demonstruojamas nemandagumas, atskleisti, ar kalbinis analizuojamo diskurso dalyvių elgesys yra labiau mandagus ar labiau nemandagus, ir galiausiai suskirstyti nemandagaus elgesio apraiškas į tipus. Tam, kad būtų pasiektas šis tikslas, buvo analizuojami TV debatai prieš rinkimus į Lietuvos Respublikos Seimą, vykę 2016 metais. Analizuojant tiriamą medžiagą dėmesys buvo kreipiamas į du pagrindinius aspektus: pragmatinį ir sociolingvistinį. Pragmatinis nemandagaus kalbinio elgesio aspektas padeda suprasti, kodėl tam tikras pasakymas turi reikšmę, laikomą nemadagia, o sociolingvistinis aspektas atskleidžia, kodėl tiriamo diskurso dalyviai pasirinkto būtent tokią kalbinę išraišką. Pritaikius kokybinį diskurso analizės metodą tiriamai medžiagai, tikimasi atskleisti pagrindinius nemandagumo bruožus tiriamame diskurse ir paaiškinti, kas lėmė būtent tokį tiriamo diskurso dalyvų kalbinį elgesį.

Literatūra

- Culpeper, J. 2013. Impoliteness: questions and answers, in *Aspects of Linguistic impoliteness*, Cambridge: Cambridge Scholars Publishing, 2-16.
- Culpeper, J., Hardaker, C. 2017. *The Palgrave Handbook of Linguistic (Im)politeness*. Lancaster: Lancaster University Press.
- Garcia, F. 2016. Being impolite while pretending to be polite. The rupture of politeness conventions in electoral debates, in *Circulo de Linguistica Aplicada a la Comunicacion*, 67, 136-166.

Stendiniai pranešimai

Lina Bikeliėnė

Vilniaus universitetas, Lietuva

‘Positive’ in native and non-native English

“We might find this division into positive and negative childishly simple except for one difficulty: which is positive “ (Kundera 1984: 5). The current study has been inspired by the obsession of our society with positivity. In the second half of last century, Boucher and Osgood (1968) formulated the Pollyanna Hypothesis, which was further reformulated to the Pollyanna Principle (Matlin and Stang 1978), showing the dominating role played by pleasantness (Matlin 2017). We have witnessed exhortation and even pressure to have a positive way of thinking, positive attitude, positive evaluation, etc. Since 2003, the 13th of September has been known as a Positive Thinking Day (DOTY, N/A). In 2018, the 22nd of June has been announced a Positive Media Day (ibid.). The encouragement for positivity reaches us through advertisements. Previous studies (Dodds et al. 2015) reported on a universal trait of human languages to be positivity bias. Does this signal a gradual glide towards becoming Pollyanna-like, namely “someone who looks on the bright side of every misfortune, who remembers only the happy events, and who believes that the world and its inhabitants are truly wonderful“ (Matlin 2017: 315)?

The focus of the present research is limited to the adjective ‘positive’ in the English language. The first part of the study examines the tendencies in the quantitative use of the adjective under consideration in three corpora of the English language (the Corpus of Contemporary American English (COCA), the Corpus of Historical English (COHA), and the News on the Web Corpus (NOW)). Contrary to the expectations, COCA signals a decline in the use of the adjective ‘positive’ in recent years. Similarly, a gradual decrease was observed in the NOW corpus, with COHA being an exception and indicating a slight increase in the use of the adjective ‘positive’. The second part of the research analyses the adjective ‘positive’ in Lithuanian learners’ English from a variationist perspective and compares the obtained results to native English usage.

References

- Boucher, J., Osgood, Ch. E. (1969) The Pollyanna Hypothesis. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior* 8(1), 1-8.
- Davies, Mark. (2008-) The Corpus of Contemporary American English (COCA): 560 million words, 1990-present. Available online at <https://corpus.byu.edu/coca/>.
- Davies, Mark. (2010-) The Corpus of Historical American English (COHA): 400 million words, 1810-2009. Available online at <https://corpus.byu.edu/coha/>.
- Davies, Mark. (2013) Corpus of News on the Web (NOW): 3+ billion words from 20 countries, updated every day. Available online at <https://corpus.byu.edu/nw/>.
- Dodds P.Sh., Clark E.M., Desu S., Frank M.R., Reagan A.J., Williams J.R., Mitchell L., Harris K.D., Kloumann I.M., Bagrow J.P., Megerdooomian K., McMahon M.T., Tivnan B.F., Danforth Ch.M. (2015) Human Language Reveals a Universal Positivity Bias. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* 112(8), 2389-2394. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4345622/> (01/12/2018).
- DOTY. (N/A) <https://www.daysoftheyear.com/search/positive/> (05/12/2018).
- Kundera, M. (1984) *The Unbearable Lightness of Being*. New York: Perennial Classics.
- Matlin, M. W., Stang, D. J. (1978) *The Pollyanna Principle. Selectivity in Language, Memory, and Thought*. Cambridge, MA: Schenkman.
- Matlin, M.W. (2017) Pollyanna Principle. In: Pohl R.F. (ed.) *Cognitive Illusions – Intriguing Phenomena in Judgement, Thinking and Memory*. 2nd ed. Oxon & New York: Routledge, 315-336.

Laima Jancaitė

Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva

Pastoviųjų junginių pavyzdžių atranka iš teksto

Vienas iš projekto „Lietuvių kalbos pastoviųjų žodžių junginių automatinis atpažinimas (PASTOVU)“ (www.mwe.lt) tikslų buvo parengti pastoviųjų junginių (toliau PJ) leksinę bazę. Į dvižodžių ir trižodžių PJ aprašą leksinėje bazėje įėjo ir vartosenos pavyzdžiai iš teksto. Iš pradžių pavyzdžiai buvo atrenkami automatiškai pagal vieną kriterijų – pateikiant po pavyzdį su dažniausiomis kiekvieno PJ kaitybinėmis formomis, tačiau susidurta su problema – paaiškėjo, kad automatiškai atrinkti pavyzdžiai dažnai yra neinformatyvūs ir neatspindi tipinės vartosenos.

Antrajame darbo etape siekta pritaikyti daugiau kriterijų geriems pavyzdžiams atrinkti. Kriterijai analizuoti remiantis automatinės pavyzdžių atrankos tyrimais (plg. Kilgarriff et al. (2008); Kosem et al. (2011)) ir taikant elektroninės leksikografijos praktiką (Atkins, Rundell 2008), kad geri pavyzdžiai turi būti tipiški, informatyvūs ir suprantami. Remiantis nedidele automatiškai atrinktų konkordansų ištraukų imtimi, analizuota, kokie rodikliai gali būti naudingi lingvistui nustatant, kurie PJ pavyzdžiai atitinka tam tikrus gero pavyzdžio kriterijus. Buvo parengtos gairės:

- 1) suprantamo pavyzdžio rodikliai: pilnas sakinys su gramatiniu centru; sakinio pradžioje (kartais ir viduryje) vengtini įvardžiai; vengtinės nesuprantamos santrumpos ir kt.;
- 2) informatyvaus pavyzdžio rodikliai: sakinys turi būti ne per ilgas (sakinys galima trumpinti, pavyzdžiui, kai sakinys sudėtinis); svarbu, kad tarp skirtingų pavyzdžių išryškėtų vartosenos konteksto įvairovė;
- 3) tipišką pavyzdį galima atrinkti su dažniausiomis PJ formomis, atsižvelgiant į vartosenos dėsningumus (būdingą leksinį ir gramatinį junglumą).

Parengtos gairės buvo naudojamos lingvistų atrenkant pavyzdžius trižodžiams PJ: lingvistui buvo pateikiamos automatiškai atrinktos PJ konkordanso ištraukos (5 dažniausioms kaitybinėms formoms pateikta po 7 konkordanso eilutes), iš kurių lingvistas turėjo atrinkti 5 pavyzdžius su dažniausioms PJ kaitybinėms formoms. Rezultatai buvo geresni negu atrenkant automatiškai, tačiau tokia pavyzdžių atranka buvo mažai automatizuota, todėl laiko sąnaudos buvo didelės. Tarp automatiškai atrinktų konkordanso eilučių ne visada buvo pavyzdžių, atitinkančių visus gero pavyzdžio kriterijus, tuomet pavyzdžius teko rinkti tiesiai iš teksto. Vadinas, lingvistui reikėtų pateikti platesnę automatiškai atrinktą imtį arba galimybę tą imtį padidinti. Ateityje svarbu ieškoti būdų, kaip gerų pavyzdžių atranką pagal kriterijus kiek įmanoma daugiau automatizuoti (pvz., nustatant PJ vartosenos dėsningumus). Aprašyti gerų pavyzdžių atpažinimo kriterijai ir jų rodikliai gali būti naudingi kitų leksinių vienetų pavyzdžiams atrinkti, rengiant tekstynais paremtus žodynus.

Literatūra

- Atkins, B. T. S., Rundell, M. 2008. *The Oxford Guide to Practical Lexicography*. Oxford: Oxford University Press.
- Kilgarriff, A., Husák, M., McAdam, K., Rundell, M., Rychlý, P. 2008. GDEX: Automatically Finding Good Dictionary Examples in a Corpus. *Proceedings of the 13th EURALEX International Congress*. E. Bernal, J. DeCesaris (eds.). Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada, Universitat Pompeu Fabra. 425-432.
- Kosem, I., Husák, M., McCarthy, D. 2011. GDEX for Slovene. *Electronic Lexicography in the 21st Century: New applications for new users*, *Proceedings of eLex 2011*, Bled, 10-12 November 2011. I. Kosem, K. Kosem (eds.). Ljubljana: Trojina, Institute for Applied Slovene Studies. 151-159.

Jelena Kirejeva

Vilnius university, Lithuania

Conflicts, aggression and politeness. Are they compatible?

The present research falls within the realms of pragmalinguistics and cross-cultural pragmatics and examines human communication from the angle of its immanent conflict nature. Conflicts as situations “in which actors use conflict behaviour against each other to attain incompatible goals and/or to express their hostility” (Bartos and Wehr 2002:13) are associated with frustration due to blocked goals, transgression of social norms accepted within a particular culture, and aggression, which is inevitably explicated verbally. The subject of the study are interpersonal conflicts identified in contemporary British and Russian drama. The corpus for the present study consists of 80 conflicts identified in contemporary British and Russian drama. Plays written by the representatives of In-yer-face theatre, David Eldridge and Philip Ridley, and the representatives of “novaja drama” (“new drama”) Ivan Vyrypajev and the Presniakov brothers, have been chosen as the materials for the present research.

The theoretical foundation upon which the discussion expands is provided by G. Leech’s (1983, 2014) ideas concerning the Politeness principle and the Maxims it embraces as well as L. Berkowitz’s (1989), Fromm’s (1974), K.Lorenz’s (1963) ideas on aggression and frustration.

The study aims at:

- 1) identifying the repertoire of strategies applied by the Speaker to render hostile and aggressive pragmatic potential he/she tends to communicate;
- 2) identifying the repertoire of strategies the Hearer employs to cope with the aggression the Speaker displays;
- 3) defining the pragmalinguistic characteristics of the identified strategies;
- 4) comparing the repertoires of the conflict strategies employed by the English and Russian interlocutors.

The non-experimental method of data collection and the method of discourse analysis were applied in the study. The research data revealed that the interlocutors preoccupied with the achievement of their personal goals tend to show no concern with the establishment of social equilibrium, demonstrante hostility and aggression, which results in the violations of Politeness maxims regarded in the study as conflict strategies. The breach of the maxim of Opinion-Reticence, maxim of Feeling-Reticence and the maxim of Approbation, whose main function is to humiliate and “devalue” the Hearer, are the most frequent strategies applied by the Speakers in both corpora. The application of the Principle of Irony in the English corpora and frequent violations of the maxim of Tact in the Russian corpora intended to exclude the Hearer from interaction pertain to cultural particulars. In the majority of cases in both corpora the Hearer tends to cope with the verbal attack by expressing counter-aggression and “mirroring” the assaulter, thus employing the same strategies. The instances of the Violation of the maxim of Modesty as an attempt to “enhance” one’s own image have been detected in both corpora. Extensive use of derogatory and obscene vocabulary in both corpora; the use of bold imperatives and “animal” metaphors in the English corpus would account for the pragmalinguistic characteristics of the strategies applied.

References

- Bartos, O. and Wehr, P., 2002. Using Conflict Theory. Cambridge: CUP.
- Berkowitz, L., 1989. Frustration-Addression Hypothesis: Examination and Reformulation //Psychological Bulletin (pp. 59-73), Vol. 106 Nr. 1.
- Leech, G., 1983. Principles of Pragmatics. London, New York: London Group Ltd.
- Leech, G., 2014. The Pragmatics of Politeness. Oxford: OUP.
- Fromm, E., 1973. The Anatomy of Human Destructiveness. Clays Lt, St Ives PLC.
- Lorenz, K., 1963. On Aggression. Munchen: Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH & Co.KG.

Erika Rimkutė, Jolanta Kovalevskaitė

Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva

Naujausi lietuvių kalbos pastoviųjų žodžių junginių resursai

Šiame demonstraciniame pranešime norima pristatyti vieną iš naujausių dabartinės lietuvių kalbos pastoviųjų žodžių junginių (PJ) tyrimų rezultatus – 2016–2018 m. vykdant projektą „Lietuvių kalbos pastoviųjų žodžių junginių automatinis atpažinimas (PASTOVU)“ (žr. <http://mwe.lt/>) sukurtus resursus: PJ duomenų bazę ir PJ atpažinimo įrankį.

Lietuvių kalbos pastoviųjų žodžių junginių duomenų bazėje (žr. <http://resursai.mwe.lt/paieska/paprastoji>) pateikta apie 12 tūkst. dvižodžių ir trižodžių PJ, automatiškai nustatytų 70 mln. žodžių DELFI.lt tekстыne taikant hibridinį metodą (statistinė ir morfologinė informacija panaudota mašininio mokymo metodams). PJ duomenų bazėje prieinami duomenys pateikti ir žodyno pavidalu, publikuojant pirmąjį Lietuvių kalbos kolokacijų žodyną (žr. <http://mwe.lt/projekto-rezultatai/zodynas/>).

Bazėje ir žodyne PJ pateikti DELFI.lt tekстыne pavartoti ne rečiau kaip 10 kartų. Iš didelio automatiškai nustatyto PJ kiekio atsirinkti 100 dažniausių į pastoviuosius junginius įeinančių bendrinių daiktavardžių (3 žodžiai iš pirmojo šimtuko atmesti kaip ne daiktavardžiai), taigi abiejuose resursuose pateikti su 97 dažniausiais bendriniais daiktavardžiais sudaryti PJ (pvz., metai, laikas, dėmesys, būdas, žmogus, moteris). Daugiausia medžiagos sudaro kolokacijos, tačiau yra ir frazeologizmų, nors prie PJ nepažymėta, ar konkretus PJ yra kolokacija, ar frazeologizmas.

Kolokacijų žodyne dažniausi PJ vartojami bendriniai daiktavardžiai (97) pateikti kaip antraštiniai žodžiai. Prie kiekvieno antraštinio žodžio pirmiausia pateikiami dvižodžiai pastovieji žodžių junginiai, sugrupuoti pagal sintaksinį ryšį (atributiniai, subjektiniai, objektiniai, aplinkybiniai junginiai), paskui pateikti trižodžiai PJ. Prie kiekvienos žodžių junginių grupės, pvz., atributinių, žodžių junginių lemos (antraštinės formos) pateiktos pagal dažnumą DELFI.lt tekстыne nuo dažniausių PJ iki rečiausių.

Duomenų bazėje vartotojas turi ir kitokių paieškos galimybių. Pranešime bus demonstruojama, kaip informacijos apie tuos pačius PJ galima ieškoti duomenų bazėje: pvz., ieškoti į pateiktus žodžių junginius įeinančių žodžių, pačių pastoviųjų žodžių junginių, juos sudarančių kalbos dalių, pagrindinių žodžių junginio dėmenų, konkretaus žodžio ir kalbos dalies derinių ir pan.

Šiame pranešime taip pat bus pademonstruotas lietuvių kalbos PJ nustatantis įrankis Colloc (žr. <http://resursai.mwe.lt/atpazintuvas>), veikiantis apie 49 proc. tikslumu, ir įvairialypė paieška DELFI.lt tekстыne (žr. <http://tekstynas.mwe.lt/>), kur galima ieškoti pavienių žodžių, jų lemos, žodžių junginių; galima paieška pagal gramatinius požymius (kalbos dalis, gramatinės kategorijos).

Erika Rimkutė, Jolanta Kovalevskaitė

Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva

Mokomasis lietuvių kalbos tekstynas: naujas išteklius lietuvių kalbos besimokantiems kitakalbiams

Vykdamas projektą „Užsienio baltistikos centrų ir Lietuvos mokslo ir studijų institucijų bendradarbiavimo skatinimas“ (Nr. 09.3.1-ESFA-V-709-01-0002), kuriamos lietuvių kalbos besimokantiems skirtos mokomosios priemonės. Vienas iš naujų išteklių yra mokomasis lietuvių kalbos tekstynas. Šis tekstynas skiriasi nuo vadinamųjų besimokančiųjų tekstynų (angl. *learner corpora*), kuriuose kaupiami kitakalbių produkuoti tekstai, reprezentuojantys skirtingą kalbos mokėjimo lygį. Mokomasis tekstynas parengtas tam, kad lietuvių kalbos besimokantys kitakalbiai, jų mokytojai ir dėstytojai rastų autentiškos dabartinės lietuvių kalbos vartosenos tekstų, kurie būtų suprantami ir aktualūs skirtingų lygių besimokantiems.

Stendiniame pranešime bus pristatyta tekstyno sandara, tekstų atrankos principai. Keturi tekstyno dalys atitinka keturis lygmenis remiantis Bendrųjų Europos kalbų mokymosi, mokymo ir vertinimo metmenų lygių struktūra: A1, A2, B1, B2. Tekstynas siekiama reprezentuoti ir rašytinę, ir sakinę kalbą. Kol kas sukaupias rašytinės kalbos tekstynas (A1–A2 lygmens tekstai sudaro apie 78 tūkst. žodžių, B1–B2 lygmens tekstai – apie 630 tūkst. žodžių; iš viso apie 710 tūkst. žodžių). Tekstyną sudaro dvejopi tekstai:

- a) tekstai, rinkti iš lietuvių kalbos besimokantiems kitakalbiams skirtų vadovėlių,
- b) kiti tekstai, rinkti iš populiariamųjų ir grožinių knygų, naujienų portalų, viešųjų užrašų, instrukcijų ir kt.

Į tekstyną įeina 15 žanrų tekstai: informaciniai tekstai, anketos, dainos, dialogai, interviu, laiškai, žinutės, linkėjimai, sveikinimai, pasakojimai, receptai, meniu, skelbimai, tvarkaraščiai, darbotvarkės, tautosaka, testai.

Iš vadovėlių sukaupytų tekstų lygis jau buvo žinomas, tačiau iš kitų šaltinių paimtų tekstų lygį reikėjo nustatyti. Tam tikslui buvo atliktas eksperimentas: automatiškai klasifikuojant tekstus atsižvelgta į paviršines (pvz., sakinio ilgį, vidutinį žodžių ilgį, ilgų ir trumpų žodžių santykį ir pan.) ir lingvistines (pvz., žodžių ir jų kaitybinių formų santykį, tam tikrų kalbos dalių, gramatinių kategorijų vartoseną ir pan.) tekstų ypatybes (žr. Grigonytė et al. 2018). Klasifikuojant automatiškai tekstų lygį pavyko nustatyti maždaug 60 proc. tikslumu.

Parengtas tekstynas bus prieinamas portale LABAS (žr. <https://kalbu.vdu.lt/>). Panaudojant šį tekstyną galima rengti įvairias leksikas ir gramatikai įsisavinti skirtas užduotis. Mokomojo tekstyno pagrindu yra kuriamas mokomasis elektroninis lietuvių kalbos vartosenos leksikonas.

Literatūra

Grigonytė G., Kovalevskaitė J., Rimkutė E. 2018: Linguistically-Motivated Automatic Classification of Lithuanian Texts for Didactic Purposes. Proceedings of the Eighth International Conference Baltic HLT 2018, K. Muischnek and K. Müürisepp (eds.). Frontiers in Artificial Intelligence and Applications, vol. 307. Amsterdam, Berlin, Tokyo, Washington, DC: IOS Press, 38–46. <http://ebooks.iospress.nl/volumearticle/50302>.

Virginija Tuomaitė

Kauno technologijos universitetas, Lietuva

The development of higher education students' academic and professional competence in English as a foreign language through problem-based learning activities

Problem solving is identified as one of the most important skills of the 21st century, the development of which is proposed to be integrated into the courses of various subjects. Problem-based learning (PBL) is an exciting alternative to traditional classroom learning. With PBL, the teacher presents the students with a problem, not lectures or assignments or exercises. Since the students are not handed 'content', their learning becomes active and independent in the sense that they discover and work with content that they determine to be necessary to solve the problem.

The principal aims of implementing PBL are: to integrate knowledge and skills from a range of multidisciplinary modules; to acquire knowledge through self-study; to teach students how to work in groups and manage group projects; to improve and develop transferable skills of students; to develop problem solving skills of students; to encourage self-motivation, curiosity and thinking; and finally, to make learning fun (Busfield, Peijs 2003). Learning Materials in a Problem Based Course. The UK Centre for Materials Education).

In addition to being an active way of learning that teaches students problem solving skills, while at the same time allowing them to acquire basic content knowledge as regards their major as well as interdisciplinary studies, the problem-based learning also enables students to develop their academic and professional competence in English as a foreign language (EFL) which is highly important for their successful and efficient participation in their present and future academic and work life and mobility.

PBL is integrated into the majority of subject courses at Kaunas University of Technology (KTU). So it is into the course of EFL C1 level for the students studying a variety of subjects in different faculties at KTU. This paper aims at presenting and describing the PBL assignment, which seeks to provide students with a checklist of academic and professional language competence, transferable skills, and underpinning subject-specific knowledge for more detailed project/research work and further study/application in subsequent years, for the Economics students in the EFL C1 level course as regards PBL process, steps, assessment, and learning outcomes.